

347.4
L-B
KON. UNIVERSITEIT LEUVEN
Nederlandse afdeling
FAC. RECHTSGELEERDHEID
BIBLIOTHEEK
-158

X 398 - 42

groen 16

KOOP

(VERKOOP MET PREMIE)

door

Walter VAN GERVEN

Advocaat

Licentiaat in het Notariaat

In deze verhandeling werd de stof bijgehouden tot

1 juli 1958

X 398

INHOUD

N^{rs}

INHOUD

ZAKENREGISTER

BIBLIOGRAPHIE

Titel I. — Kader, strekking en grondslag der wetgeving - Rechtsvinding	1 - 30
HOOFDSTUK I. — ACHTERGROND VAN DE REGLEMENTERING	1 - 3
HOOFDSTUK II. — STREKKING VAN DE REGLEMENTERING	4 - 7
HOOFDSTUK III. — WETTELIJKE GRONDSLAG VAN DE REGLEMENTERING	8 - 12
HOOFDSTUK IV. — RECHTSVINDING	13 - 30
AFDELING I. — <i>Wetsverklaring en toepassing van de wet</i>	13 - 17
§ 1. — Wetsverklaring	14 - 15
§ 2. — Toepassing van de wet	16 - 17
AFDELING II. — <i>Rechtsvergelijking</i>	18 - 30
§ 1. — Duitsland	19 - 21
§ 2. — Frankrijk	22 - 26
§ 3. — Nederland	27 - 29
§ 4. — Zwitserland	30
Titel II. — Begrip « Verkoop met premie »	31 - 109
HOOFDSTUK I. — WETTELIJKE BEPALING	31 - 32
HOOFDSTUK II. — BESTANDDELEN VAN DE VERKOOP MET PREMIE	33 - 56
AFDELING I. — <i>Het aanbieden</i>	33 - 36
AFDELING II. — <i>Van een premie</i>	37

AFDELING III. — <i>Verbonden aan de verkoop van een voorwerp of het verstrekken van een dienst</i>	38 - 52
§ 1. — Verbonden aan een verkoop of dienstverstrekking	38 - 40
§ 2. — Het verkopen van een voorwerp	41 - 45
A. — Verkoop	41 - 43
B. — Voorwerp	44 - 45
§ 3. — Het verstrekken van een dienst	46 - 52
AFDELING IV. — <i>Hetzij aan de voortverkopers in 't groot of in 't klein, hetzij aan het publiek</i>	53 - 56
§ 1. — Voortverkopers in 't groot of in 't klein	53
§ 2. — Het publiek	54 - 56
HOOFDSTUK III. — BEGRIP « PREMIE »	57 - 109
AFDELING I. — <i>Wettelijke omschrijving van het begrip</i>	57 - 73
§ 1. — Voorwerpen en diensten	58 - 64
A. — Voorwerpen	58 - 62
B. — Diensten	63 - 64
§ 2. — Afgeleverd of verstrekt hetzij kosteloos, hetzij mits een lichte vergoeding, hetzij mits een prijs die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst	65 - 73
A. — Kosteloos	66
B. — Mits een lichte vergoeding	67 - 69
C. — Mits een prijs die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst	70 - 73
AFDELING II. — <i>Voorwerpen en diensten, die krachtens de wet of de rechtspraak geen premies zijn</i>	74 - 109
§ 1. — Aan het hoofdvoorwerp of de hoofdprestatie gelijke voorwerpen of diensten	75 - 79
§ 2. — Door een fabrikant gegeven voorwerpen, die van dezelfde aard zijn als het hoofdvoorwerp en gewoonlijk in zijn fabriek worden vervaardigd	80 - 85
§ 3. — Inlichtingen die betrekking hebben op het gebruik van het verkochte voorwerp of de verstrekte dienst	86 - 87
§ 4. — Toebehoren die normaal gepaard gaan met het hoofdvoorwerp of de hoofddienst. Wettelijke en conventionele verplichtingen, voortvloeiend uit het hoofdcontract	88 - 96
A. — Normale toebehoren	88 - 92
B. — Wettelijke en conventionele verplichtingen voortvloeiend uit het hoofdcontract	93 - 96
§ 5. — Voorwerpen en diensten met zuiver reclame-karakter en zonder handelswaarde	97 - 106
§ 6. — Kortingen	107 - 109

Titel III. — Wettelijke reglementering van de verkoop met premie	110 - 142
HOOFDSTUK I. — VERSCHIJNINGSVORMEN DER PREMIES . .	110 - 112
HOOFDSTUK II. — HET VERBOD VAN RECHTSTREEKSE PREMIES	113 - 114
HOOFDSTUK III. — HET STATUUT DER PREMIES, VOORGESTELD DOOR ZEGELS, COUPONS OF PENNING- TEKENS	115 - 137
AFDELING I. — <i>Algemene regel</i>	115 - 120
AFDELING II. — <i>Uitvoeringsmodaliteiten</i>	121 - 137
§ 1. — Grondslag	121 - 126
§ 2. — Uitzondering op de principiële toelaatbaarheid van het premie-zegelstelsel	127
§ 3. — Ministeriële machtiging	128 - 137
A. — Principe	128
B. — Wettelijke grondslag	129 - 131
C. — Aflevering en intrekking der toelating	132 - 137
HOOFDSTUK IV. — BESCHERMING VAN DE KREDIETWAARDIG- HEID DER VERKOPERS VAN ZEGELS, COU- PONS OF PENNINGTEKENS	138 - 142
Titel IV. — Afdwingen van de reglementering	143 - 158
HOOFDSTUK I. — STRAFSANCTIES	143 - 156
AFDELING I. — <i>Materieelrechtelijk aspect</i>	143 - 155
AFDELING II. — <i>Formeelrechtelijk aspect</i>	156
HOOFDSTUK II. — BURGERLIJKE SANCTIES	157 - 158
Titel V. — Overgangsbepalingen	159

ZAKENREGISTER

Aanbod van premies, 33 en volg.

- aangestelden, 34.
- aanvaarding, 34.
- begrip, 33.
- deelneming, 36.
- één verbruiker, 55.
- inzicht, 33.
- logisch verband met de hoofdhandeling, 39.
- samenhang met de hoofdhandeling, 38 en volg.
- tijdstip, 39.
- uitzonderlijk —, 34.
- verstrekken en —, 35, 36.
- vorm, 34.

Aangestelden.

- aanbieden door —, 34.
- ministeriële machtiging, 134.
- strafbaarheid, 144.
- verstrekken door —, 36.

Aanplakking.

Zie : Publikatie.

Aanvaarding.

- kennis van de —, 34.
- afbetalingsovereenkomst, 96.

Afnemers.

- directe, indirecte en niet —, 38.

Afzonderlijke vermelding van hoofd- en premieprijis 71, 72.

Agenten en ambtenaren.

Zie : Opzoekingsbevoegdheden.

Algemene omschrijving van de verkoop met premies, 31.

Bekendmaking.

Zie : Publikatie.

Belang van de betrokken nijverheid, 121, 123, 132, 137.

Beperking cadeaustelsel.

Zie : Rechtsvergelijking, Nederland.

Bescherming van de handelaars, 6.

Bestanddelen van de premieverkoop, 32 en volg.

Zie ook : Aanbod van premies, Premie, Publiek, Verkoop van een voorwerp,

Verstrekken van een dienst, Voortverkopers.

Bewimpeling van de koopprijs, 2, 4, 66, 70.

Bijzondere boekhouding, 153.

Branche-eigen goederen, 80 en volg.

- begrip, 84.
- Nederland, 29, 75, 80.
- strekking, 83.
- tussenhandelaars, 83.
- verpakking, 85.
- vervaardigen, 85.
- voorwaarden, 85.

Burgerlijke sankties.

Zie : Schadevergoeding en Vordering tot ophouden.

Consumptie-verwante goederen, 29, 98.

Controleurs.

Zie : Opzoekingsbevoegdheden.

Conventionele verplichtingen uit het hoofdkontrakt, 93 en volg.

Coupons.

Zie : Zegels.

Deegwaren, 127, 152.

Deelneming.

Zie : Aanbod van premies.

Dienstlevering.

Zie : Verstrekken van een dienst.

Fabrikant.

— aanbod van goederen van zelfde aard, 80 en volg.

Zie ook : Branche-eigen goederen.

Gebruik.

— gevestigd —, 34.

Gebruiksaanwijzingen, 86 en volg.

Gelijkoortige voorwerpen en diensten, 21, 24, 29, 75 en volg.

- gelijkaardig en gelijksoortig, 79.
- kosteloosheid, 78.
- strekking, 76.
- verklaring, 77.
- versmolten prijs, 78.

Geschenken, 25, 29, 38.

Grondwettelijkheid van de reglementering.

Zie: Toetsingsrecht.

Handelsbelang, 102.

Handelswaarde.

— afwezigheid van —, 97 en volg.

— begrip, 101.

— deel van een reeks, 106.

— gebruikswaarde en —, 102.

— handelsbelang en —, 102, 103.

— juridische en economische onverhandelbaarheid, 104.

— reden, 105.

Zie ook: Kosteloze ongevallenverzekering, Publiciteitsvoorwerpen en — diensten.

Historische achtergrond, 1.

Inbreuken, 149 en volg.

Inlichtingen en raadgevingen, 21.

Zie ook: Gebruiksaanwijzingen.

Inspecteurs.

Zie: Opzoekingsbevoegdheden.

Intrekking van de machtiging, 148.

Kleine diensten.

Zie: Normale toebehoren.

Koopprijs.

Zie: Bewimpeling van de koopprijs.

Koopwaren van eerste noodzakelijkheid, 121, 123 en volg.

— begrip en verklaring, 124, 132.

— opsomming, 124.

— overgangsbepalingen, 159.

— weigering van machtiging, 137.

Kortingen, 107 en volg.

— buitenland, 21, 24, 29, 30.

— keuze voor verbruiker, 107.

— oegenschijnlijke —, 109.

— ristornozegels, 111.

— uitgestelde —, 108.

— vorm, 108, 112.

— zegels, 116.

Kosteloosheid van de premie, 65, 66.

Zie ook: Lichte vergoeding, Versmolten prijs.

Kosteloze dienstverstrekking.

Zie: Verstrekken van een dienst.

Kosteloze ongevallenverzekering, 21, 62, 91.

— handelswaarde, 103.

— publiciteitskarakter, 100.

— voorwerp of dienst, 64.

Kredietwaardigheid.

Zie: Verplichtingen van de zegelverstrekker.

Levering, 94.

Zie: Wettelijke verplichtingen uit het hoofdkontrakt.

Lichte vergoeding voor de premie, 67, 68, 69.

Zie ook: Kosteloosheid, Versmolten prijs.

Mededinging, 2, 4, 5.

Ministeriële machtiging.

— aangestelden, 134.

— aanvechting, 130, 131.

— aanvraag, 132, 134.

— bedoeling, 128.

— duur, 185.

— intrekking, 136.

— minderjarigen, 133.

— noodzakelijke koopwaren, 137.

— principe, 128.

— tussenhandelaars, 134.

— vennootschappen, 133.

— vernietiging van weigering of van intrekking, 137.

— vreemdelingen, 133.

— wettelijke grondslag, 129, 130.

— zelfstandige onderneming, 134.

Nadelen van de verkoop met premies, 2.

Noodzakelijke goederen.

Zie: Koopwaren van eerste noodzakelijkheid.

Normale toebehoren, 88 en volg.

— begrip, 89.

— buitenland, 21, 25.

— normaal karakter, 90, 91, 92.

Ondergeschikten.

Zie: Aangestelden.

Oneerlijke mededinging.

Zie: Mededinging, Vrijheid van handel.

Ontnemen van het voorrecht, 121 en volg.

— machtsafwending, 123.

Onverhandelbaarheid.

Zie: Handelswaarde, Publiciteitsvoorwerpen en — diensten.

Ophouden.

Zie: Vordering tot ophouden.

Opname van nuttelose koopwaren, 5.

Opzoekingsbevoegdheden, 56.

Overgangsbepalingen, 159.

Penningteken.

— begrip, 112.

Zie ook: Zegels.

Premie (algemeen).

— afzonderlijke prijsvermelding, 71, 72.

— begrip, 57 en volg.

— buitenland, 57.

- kosteloosheid, 65, 66.
- lichte vergoeding, 65, 67, 68, 69.
- uitzonderingen krachtens de wet, 74 en volg.
- *vente liée*, 73.
- versmolten prijs, 71, 72.
- wettelijke omschrijving, 57.

Premie (dienst).

- begrip, 63, 64.
- materiële daad, 63.
- rechtshandeling, 63.

Premie (voorwerp).

- aleatoir vorderingsrecht, 62.
- gebruiksrecht, 60.
- handelswaarde, 61.
- ingangsbiljetten, 61.
- lichamelijke roerende goederen, 58.
- loterijbriefjes, 61.
- onlichamelijke roerende goederen, 58.
- prijskampdeelname, 61.
- roerende vorderingsrechten, 59, 61.
- roerende zakelijke rechten, 59, 60.
- vervoertitels, 61.
- wedstrijden, 61, 62.

Prijs.

Zie: Bewimpeling van de koopprijs.

Prijsverhoging, 5.

Processen-verbaal.

Zie: Opzoekingsbevoegdheden.

Publicatie van het vonnis, 147.

Zie ook: Strafsankties.

Public relations, 2, 38.

Publiciteitsstunts, 38.

Publiciteitsvoorwerpen en — diensten, 97 en volg.

- afwezigheid van gebruikswaarde 102.
- afwezigheid van gebruikswaarde, 101. en volg.
- buitenland, 21, 24, 29, 30, 98.
- criteria, 100.
- reden, 99.

Zie ook: Handelswaarde.

Publiek, 54 en volg.

- begrip, 54.
- één verbruiker, 55.

Rechtstreekse premie, 111.

- geldigheid der hoofdovereenkomst, 114.
- strafbepalingen, 143 en volg.
- verbod, 143.

Rechtsvergelijking.

- Duitsland, 19 en volg.
- Frankrijk, 22 en volg.
- Nederland, 27 en volg.
- Zwitserland, 30.

Rechtsvinding, 8.

Restrictieve wetsaanwending, 16, 17.

Zie ook: Wetsaanwending.

Ristorno.

Zie: Kortingen.

Schadevergoeding, 157.

Solvabiliteit van de zegelverstrekkers.

Zie: Verplichtingen van de zegelverstrekkers.

Strafsankties, 143 en volg.

- aangestelden, 144.
- aanplakking van het vonnis, 147.
- louter verstrekken, 144.
- minnelijke schikking, 146.
- onachtzaamheid, 143.
- publikatie van het vonnis, 147.
- straffen, 143.
- vennootschappen, 145.
- voortverkopers, 144.

Strekking van de reglementering, 2, 4 en vervolg.

- belang voor wetsverklaring, 14.

Technieken van premieverkoop, 111.

Terugbetaling.

Zie: Kortingen, Zegels.

Toebehoren.

Zie: Normale toebehoren.

Toegelaten premies.

Zie: Conventionele verplichtingen uit het hoofdkontrakt, Gebruiksaanwijzingen, Gelijksortige voorwerpen en diensten, Kortingen, Normale toebehoren, Publiciteitsvoorwerpen en -diensten, Voorwerpen van gelijke aard, Wettelijke verplichtingen uit het hoofdkontrakt.

Toetsingsrecht, 9 en volg., 130.

Toezicht op de solvabiliteit, 155, 156.

Tussenhandelaars.

Zie: Voortverkopers.

Uitvoeringsmodaliteiten voor het zegelaanbod, 121 en volg.

Zie ook: Belang van de betrokken nijverheid, Ministeriële machtiging, Koopwaren van eerste noodzakelijkheid.

Uitvoering van het hoofdkontrakt.

Zie: Conventionele verplichtingen uit het hoofdkontrakt, Wettelijke verplichtingen uit het hoofdkontrakt.

Vente liée, 73.

Verband tussen premie en hoofdhandeling.

- logisch, niet chronologisch, 39.
- hoofdhandeling als voorwaarde, 39.

Verbruikers.

Zie: Publiek.

Verkoop van een voorwerp, 41 en volg.

- begrip, 41.

- bijkomstige modaliteiten, 43.
- gelijk aan hoofdvoorwerp, 75.
- handelskarakter, 42.
- kwaliteit van de verkoper, 43.
- meerdere voorwerpen, 45.
- onstoffelijke goederen, 44.
- regelmatig karakter, 43.
- roerende goederen, 44.
- ten belope van een zeker bedrag, 45.
- verkoop of dienstverstrekking, 38.

Verpakking, 25, 92.

Verplichtingen van de zegelverstrekkers, 138 en volg.

- bijzondere boekhouding, 140.
- grondslag van de reglementering, 139.
- inhoud van de verplichting, 139.
- toezichtsmaatregelen, 142.
- waarborg, 141, 154.
- wetsaanwending, 138.
- zelfstandige zegeluitgevers, 138.

Verschijningsvormen van de premies, 110 en volg.

Versmolten prijs van de premie, 70 en volg.

- criterium, 71.
 - tijdstip, 72.
 - *vente liée*, 73.
- Zie ook: Kosteloosheid, Lichte vergoeding voor de premie.

Verstrekken van een dienst.

- begrip, 46.
- bezwarende titel, 47.
- buitenland, 25, 29, 51.
- commissie, 50.
- handelskarakter, 49.
- mandaat, 50.
- meerdere diensten, 50.
- verhuren van arbeid, 48.
- verhuren van een bepaald werk, 48.
- verplichting om iets te doen, 46.
- vrij beroep, 49.
- wetsontwerp, 51.

Verzekeringspolis voor verbruiker, 96.

Zie ook: Kosteloze ongevallenverzekering.

Voordeel van de reglementering, 7.

Voordelen van de premieverkoop, 2.

Voortverkopers.

- begrip, 53.
- fabrikant, 53.
- premies aan —, 117.
- producent, 53.
- strafbaarheid, 144.

Voorwerp.

Zie: Verkoop van een voorwerp.

Voorwerp gelijk aan hoofdvoorwerp.

Zie: Gelijksortige voorwerpen.

Vordering in ophouding, 158.

Vrijheid van handel.

- beperkingen, 2.
- principe, 1.
- misbruiken, 2, 5.

Vrijwaring.

Zie: Wettelijke verplichtingen uit het hoofdkontrakt.

Waarborgbonnen.

Zie: Conventionele verplichtingen uit het hoofdkontrakt.

Wetsaanwending.

- analogische —, 16.
- begrip, 13, 16.
- restrictieve —, 16, 17.

Wetsontwerp, 7.

- verstrekken van een dienst, 51.

Wetsverklaring.

- beginselen, 15.
- begrip, 14.

Wettelijke verplichtingen uit het hoofdkontrakt, 93 en volg.

Zegels, 107, 111 en volg.

- algemene regel, 115.
- deegwaren, 127.
- functie, 112.
- inbreuken, 150, 151.
- keuze voor de verbruiker, 119.
- minimum hoeveelheid, 119.
- ministeriële machtiging, 120, 128 en volg.
- omwisseling, 119.
- overgangsbepalingen, 159.
- reglementering, 121 en volg.
- terugbetaling, 119.
- toegelaten premies, 116.
- type « handelaar », 111.
- type « uitgever », 111.
- uitvoeringsmodaliteiten, 121 en volg.
- verklaring, 116.
- verplichtingen van de zegelaanbieders, 138 en volg.
- vervalling, 119.
- voorwaarden van toelaatbaarheid, 115 en volg.
- waardevermelding, 118.

Zelfstandige zegeluitgevers, 138.

Zugabeverordnung, 21.

BIBLIOGRAPHIE

Voor de algemene werken over burgerlijk recht en handelsrecht, wordt verwezen naar de *Doorlopend Aangebaalde Bibliographie* in de *A.P.R.*, INLEIDING.

Voor de werken over handelskoop wordt verwezen naar het trefwoord *Koop*. Voor die over *Onrechtmatige mededinging* naar het trefwoord, dat die titel draagt.

De talrijke economische bijdragen, die over verkoop met premies werden gepubliceerd, worden hier niet vermeld.

De bibliographische noten betreffende de buitenlandse wetgevingen maken geen aanspraak op volledigheid.

A. — België.

1. — Wetteksten.

Les Codes Larcier, II, 1953, Tw. *Police du Commerce*, blz. 400-401.

Règlement sur la vente avec primes. Rapport au Roi et arrêtés royaux en vigueur.
Imprimerie du Moniteur belge, Brussel, 1937, 31 blz. (uitgeput).

2. — Bijdragen in tijdschriften.

DE BRUYNE, H. — *En marge de la vente avec primes, Vie économique et sociale*, 1952, 279-293.

SPANOGHE, G. — *Verkoop met Premiën, R.W.*, 1936-37, 705-708.

VAN GERVEN, W. — *Enkele beschouwingen over verkoop met premies, R.W.*, 1957-58, 1609-1618.

3. — Noot.

S.N. — Noot onder Corr. Brussel, 29 mei 1957, *J.T.*, 1957, blz. 445.

B. — Duitsland.

1. — Wettekst.

Deutsche Gesetze Sammlung des Zivil-, Straf- und Verfahrensrechts, begründet von Dr. Heinrich Schönfelder, 14-30 Auflage, Stand 30 april 1958, München u. Berlin, sub 79.

2. — Verhandelingen en bijdragen in tijdschriften.

GROEBE, K. — *Wann sind Preisausschreiben strafbare Ausspielung, verbotene Zugabe oder Unlauterer Wettbewerb*, *Neue Juristische Wochenschrift* (N.J.W.), 1951, blz. 133.

JUNCKERSTORFF, K. — *Die Zugabeurteile des Bundesgerichtshof*, N.J.W., 1954, blz. 904-905.

KLAUER u. SEIDEL. — *Das Zugabewesen*, Berlijn, Frankfurt, 1954.

REIMER, E., u. KRIEGER, A. — *Zugabe- und Rabattrecht*, Keulen, Berlijn, 1955.

TETNER, H. — *Recht und Unrecht der Zugabe*, Keulen, 1953.

TETNER, H. — *Zugaberecht im Umbruch*, N.J.W., 1954, blz. 580-583.

3. — Noten.

ALEXANDER-KATZ, G. — O.L.G., Neustadt, 15 juni 1954, N.J.W., 1954, blz. 1250.

JUNCKERSTORFF, K. — B.G.H., 8 juni 1956, N.J.W., blz. 1559 en 1918.

WAGNER. — O.L.G. Neustadt, 15 juni 1954, N.J.W., 1954, blz. 1937.

C. — Frankrijk.

1. — Wetttekst.

Rec. Dall. Lég., 1951, blz. 89 en 366; — *ibid.*, 1952, blz. 403.

2. — Bijdragen in tijdschriften.

HEMARD, J. — *Interdiction des ventes avec timbres-primés ou tous autres titres analogues ou avec primés en nature*, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1951, blz. 335, n° 1.

HEMARD, J. — *Modalités d'application de la prohibition des ventes avec timbres-primés*, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1951, blz. 785, n° 3.

3. — Noten.

BOUZAT, P. — Colmar, 3 april 1952, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1954, blz. 892, n° 7.

BOUZAT, P. — Cass., 12 mei 1955, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1955, blz. 903, n° 8.

HEMARD, J. — Corr. Toulouse, 16 juli 1952, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1952, blz. 864, n° 8.

HEMARD, J. — Corr. Seine, 14 januari 1953, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1953, blz. 718, n° 2.

HEMARD, J. — Cass., 12 mei 1955, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1955, blz. 865, n° 7.

HEMARD, J. — Conseil d'Etat, 1 juni 1956, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1957, blz. 158, n° 7.

HEMARD, J. — Cass., 12 november 1957, *Rec. Dall.*, 1958, blz. 271.

LANDRON, H., P. — Conseil d'Etat, 1 juni 1956, *Droit Social*, 1957, blz. 69.

VITU, A. — Colmar, 3 april 1952, *J.C.P.*, 1954, II, 8307.

VITU, A. — Paris, 29 mei 1956, *J.C.P.*, 1956, II, 9523.

D. — Nederland.

1. — Wettekst en voorbereidende werken.

Wet beperking cadeaustelsel, Nederlandse Staatswetten, Editie Schuurman en Jordens, n° 116, Zwolle, 1957.

2. — Bijdragen in tijdschriften.

BRONKHORST, C. — *Het verboden geschenk*, N.J.B., 1957, blz. 669.

HELLEMA, H., J. — *Wet beperking cadeaustelsel*, *Advocatenblad*, 15 september 1957.

J.P. — *Litteratuurkroniek* (over de wet beperking cadeaustelsel), *Sociaal Economische Wetgeving* (S.E.W.), 1958, blz. 41.

S.N. — *Het Cadeau-premiestelsel in Nederland*, *Informatieblad van het economisch en sociaal instituut voor de middenstand*, 1953, blz. 8 en 1955, blz. 12.

3. — Noot.

LOEFF. — Conclusie van de Advocaat-Generaal bij H.R., 21 mei 1957, N.J., n° 460.

E. — Zwitserland.

Tekst met commentaar.

GERMANN, O., A. — *Concurrence déloyale. - Unlauterer Wettbewerb. - Concorrenza sleale*, Zürich, 1945, blz. 224-226.

TITEL I

KADER, STREKKING EN GRONDSLAG DER WETGEVING — RECHTSVINDING

HOOFDSTUK I

Achtergrond van de reglementering

1. — Het Franse decreet van 2-17 maart 1791, waarbij in artikel 7 de vrijheid van handel werd afgekondigd, is nog steeds van toepassing in België (zie: *Recueil de la législation générale en vigueur en Belgique*, I, Brussel, 1932, n° 68, blz. 63).

Zonder gewaarborgd te zijn door de grondwet (*anders: R.P.D.B., Tw. Industrie et Commerce*, n° 68) is dit recht ongetwijfeld conform met de geest ervan en is trouwens één der juridische grondslagen waarop onze economische ordening rust. Het belangt derhalve de openbare orde aan (zie Van Rijn, J., *Principes de droit commercial*, Brussel, 1954, I, n° 154, blz. 111; — *vgl.* ook Del Marmol, C., *La liberté du commerce en droit belge*, J.T., 1953, blz. 65; — meer bijzonder in verband met verkoop met premies: Scheidsr. uitspr., 25 nov. 1935, P.P., 1936, 303).

Vermits het geen grondwettelijk recht is, zal de wetgever op het algemeen principe uitzonderingen mogen invoeren. Vermits het recht de openbare orde aanbelangt, mogen de bestuurlijke overheden slechts beperkingen aanbrengen, wanneer en in de mate het nodig is voor de openbare veiligheid of het algemeen welzijn (zie Tw. *Leurhandel*, n° 1, blz. 10 en er aangehaalde rechtspraak en rechtsleer).

Herhaaldelijk zal in de loop van deze uiteenzetting verwezen worden naar het Tw. *Leurhandel*. Beide reglementeringen werden immers ingegeven door dezelfde bezorgdheid: bescherming van de verbruikers en de handeldrijvende middenstand tegen een ongebreidelde mededinging (zie verder, n°s 4-6 en Tw. *Leurhandel*, n°s 4 en volg.). De oorspronkelijke reglementering van de leurhandel werd getroffen op grond van dezelfde volmachtswet van 31 juli 1934 en dan nog wel op dezelfde datum (K.B. n° 81 van 13 jan. 1935).

2. — De misbruiken voortvloeiend uit een onbegrensde vrijheid waren er de oorzaak van dat de wetgever — of de Koning, op grond van een machtigingswet — herhaaldelijk beperkingen aan het vrijheidsprincipe moest stellen. Dit was ook het geval op het stuk van de verkoop met premies.

De aard en de omvang der misbruiken werd — en wordt nog — hevig omstreden. Voorstanders van het systeem beweren dat het premiestelsel een uitstekend reclamemiddel is voor kleine en middel-grote fabrikanten en handelaars, die geen beroep kunnen doen op een meer kostelijke reclame. Het is trouwens het enige reclamemiddel dat nog enigszins rechtstreeks ten goede komt aan de verbruiker. Aan de andere kant doet het de kostprijs der waren niet méér stijgen dan elk ander reclamemiddel en is het een degelijke manier om trouwe klanten te verwerven.

Tegenstanders van het stelsel halen menigvuldige bezwaren aan. Het distributiestelsel wordt er noodzakelijk door verstrakt: belangrijke kapitalen dienen gemobiliseerd te worden voor de aankoop van premies en een bijzondere boekhouding moet aangelegd worden. Vandaar een stijging van de kostprijs of kwaliteitsvermindering. De premies kunnen aan de andere kant een middel zijn om de aandacht van de verbruiker af te wenden van de prijs en de kwaliteit van het hoofdproduct. Ten slotte kan het aanbieden van bepaalde premies grote nadelen toebrengen aan de bedrijfssectoren, die gespecialiseerd zijn in het vervaardigen of het verdelen van, als premies aangeboden, producten of diensten (een goed overzicht van deze « strijd-literatuur » is te vinden bij Langbank, L., *Le système de vente avec primes*, Chambre syndicale de la Prime, Brussel, 1933).

Het koninklijk besluit n° 61, van 13 januari 1935, genomen in uitvoering van de wetten van 31 juli 1934 en 7 december 1934, waarbij aan de Koning bepaalde machten worden toegekend met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering der openbare lasten, maakte een einde aan deze betwistingen door de verkoop met premies te reglementeren.

In het verslag aan de Koning, dat het koninklijk besluit voorafgaat, wordt hiervoor als reden opgegeven: « Sedert ettelijke maanden reeds wordt door de meest gezaghebbende economen gewezen op het ernstig gevaar dat voor 's lands gezonde economie met zich brengt, een verkoopsysteem dat voor het publiek en zelfs voor de tussenhandelaars de ware prijs der koopwaren bewimpelt en de Belgische verbruiker brengt tot de massieve opslorping van dikwijls nutteloze koopwaren of van produkten waarvan hij in normale omstandigheden de hoedanigheid afwijzend zou bejegenen.

Bij deze waarschuwingen zijn zich, in de laatste tijden, met speciale aandrang, komen toevoegen de protesten van talrijke handelaars en de klachten van een groot aantal verbruikers.

† Het is duidelijk dat een ongezonde organisatie van de handel geschikt is om hoge prijzen op te houden en de normale voorwaarden van mededinging te verstoren.

De regering acht het nodig het stelsel van verkoop met premies grondig uit te roeien om nog alleen te laten voortbestaan de premie welke gelijkstaat, in werkelijkheid, met een terugbetaling ».

3. — Uit het voorgaande blijkt voldoende dat de reglementering betreffende de verkoop met premies, een uitzonderingswetgeving is in die zin, dat zij een afwijking is van, en een uitzondering op het algemeen beginsel van vrijheid van handel.

HOOFDSTUK II

Strekking van de reglementering

4. — De tussenkomst van de wetgever inzake verkoop met premies is één der vele maatregelen getroffen door de overheid ingevolge het beroep op haar gedaan door de handeldrijvende middenstand.

Een onbepaalde mededinging had inderdaad aanleiding gegeven tot vele misstanden (zie: Collin F., *Verslag nopens de ambachts- en handeldrijvende Middenstand*, Antwerpen, 2° uitg., 1937).

5. — De misbruiken, die de wetgever wou tegengaan, zijn hoofdzakelijk ten getale van drie (Verslag aan de Koning, K.B. n^r 61, zie boven, n^r 2) :

a) bewimpeling van de koopprijs. Het voegen van een premie bij het gekochte voorwerp is er dikwijls de oorzaak van dat de koper de eigenlijke prijs van het voorwerp niet kan kennen zodat hij hem ook niet kan vergelijken met andere prijzen ;

b) aansporing tot aankopen van nutteloze koopwaren of producten, waarvan de verbruiker in normale omstandigheden de hoedanigheid afwijzend zou bejegenen. Er bestaat inderdaad een gevaar dat de koper, gedreven door zijn verlangen het bijkomend voordeel onder de vorm van een premie te ontvangen, minder aandacht zal schenken aan de kwaliteit of de nuttigheid van het hoofdproduct of de hoofddienst. Trouwens ook de premie is soms een vrij nutteloos en overbodig voorwerp ;

c) prijsverhoging. Het aanschaffen van de premies en het houden van een bijzondere boekhouding zal de kostprijs van de verkochte voorwerpen opdrijven of minstens de winsten van de handelaar verlagen. Het belang van deze prijsverhoging wordt nog groter, wanneer men weet dat vele lonen aan de prijzenindex werden gekoppeld.

Al deze bezwaren tasten noodzakelijk de goede werking van het distributieproces aan en zullen zich uiteindelijk rechtstreeks of onrechtstreeks (langs de tussenhandelaars om) keren tegen de verbruikers (zie over de strekking van deze wetgeving in dit opzicht : Spanoghe, G., *Verkoop met Premiën*, R.W., 1936-37, 705).

6. — De subsidiaire bedoeling van de wetgever was, het tot stand brengen van « normale voorwaarden van mededinging ». Naast de bescherming van de verbruikers, had de wetgever dus ook de bescherming van de handelaars onderling, op het oog (zie boven, n^r 2).

7. — Om deze redenen besloot de regering «het stelsel van verkoop met premies grondig uit te roeien, om nog alleen te laten voortbestaan, de premie welke gelijkstaat, in werkelijkheid, met een terugbetaling» (zie boven, n^r 2).

Bedoeld wordt hier het toekennen van premies onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens, waarbij men ter gelegenheid van de uitreiking van de premie, de keuze heeft tussen de premie of tussen het bedrag ervan in speciën.

In een dergelijk systeem is er inderdaad geen sprake van bewimpeling van de koopprijs, minder kans tot aankoop van nutteloze koopwaren, terwijl een eventuele prijsverhoging gecompenseerd kan worden, naar keuze van de verbruiker, door een uitkering in speciën. Het bezwaar, dat het premiestelsel een verstoring zou zijn van de normale voorwaarden van mededinging (zie boven, n^r 6), blijft natuurlijk ook voor dit stelsel bestaan. De vervulling van bepaalde formaliteiten wordt nochtans vereist (zie verder, n^{rs} 115-120).

✕ Op 14 januari 1958 werd door de regering een wetsontwerp «op de verkoop met premies» neergelegd bij de kamer van volksvertegenwoordigers [Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 1957-58, 14 jan. 1958, 832 (1957-58), n^r 1]. Door dit wetsontwerp wordt ook het toekennen van premies onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens met keuzemogelijkheid tussen de premie of het bedrag in speciën, verboden en dit in navolging van de wetgeving in de ons omringende landen (zie verder, n^r 115). Inderdaad in tegenstelling met de verwachtingen van de wetgever van 1935 wordt door het publiek slechts weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid de uitbetaling in speciën te vragen [zie de Memorie van Toelichting bij dit wetsontwerp blz. (2)]. ✕

HOOFDSTUK III

Wettelijke grondslag van de reglementering

8. — De huidige reglementering werd vastgelegd door de volgende koninklijke besluiten.

13 januari 1935: koninklijk besluit n° 61 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies (B.S. 17 jan. 1935, Err. 26 jan. 1935).

Dit koninklijk besluit werd getroffen op grond van de wet van 31 juli 1934, verlengd en aangevuld door die van 7 december 1934, waarbij aan de Koning bepaalde machten worden toegekend met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering der openbare lasten. Het moest niet bekrachtigd worden door het parlement (zie art. 2 van de wet van 31 juli 1934 *a contrario*).

Gewijzigd door het koninklijk besluit n° 154 van 18 maart 1935 (B.S. 23 maart 1935).

Gewijzigd door het koninklijk besluit n° 186 van 30 juni 1935 (B.S. 11 juli 1935).

Gewijzigd door het koninklijk besluit n° 294 van 30 maart 1936 (B.S. 7 april 1936).

26 februari 1935: koninklijk besluit n° 138 waarbij de tenuitvoerlegging wordt geregeld van artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies (B.S. 6 maart 1935).

12 november 1935: koninklijk besluit waarbij de tenuitvoerlegging wordt geregeld van artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies (B.S. 23 nov. 1935).

12 november 1935: koninklijk besluit tot inrichting van de controle met het oog op de toepassing van de koninklijke besluiten houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies (B.S. 23 nov. 1935).

4 november 1955: koninklijk besluit waarbij het aanbieden van premies bij de aankoop van deegwaren wordt verboden (B.S. 9 nov. 1955).

29 november 1955: ministerieel besluit tot uitvoering van het koninklijk besluit van 4 november 1955, waarbij het aanbieden van premies bij de aankoop van deegwaren wordt verboden (B.S. 8 dec. 1955).

Het laatste ontwerp dat op het stuk van de verkoop met premies werd neergelegd dateert van 14 januari 1958 (zie boven, n° 7). Door de

verkiezingen is dit ontwerp nochtans vervallen en werd een herziening van deze wetgeving weer eens op de lange baan geschoven. In de loop van deze verhandeling zal niettemin geregeld naar dit ontwerp verwezen worden.

9. — De koninklijke besluiten inzake verkoop met premies werden getroffen op grond van de bijzondere volmachtswetten van 31 juli 1934 en 7 december 1934 (zie boven, n° 8). Of en in welke mate de wetgever, overeenkomstig de grondwet, zijn machten mag delegeren aan de Koning, wordt betwist. Het is aan de hoven of de rechtbanken nochtans niet toegelaten de grondwettelijkheid van een wet te beoordelen (*Wigny, Droit Constitutionnel*, Brussel, 1952, I, n° 71, blz. 155 en II, n° 472, blz. 628; — zie hierover verder, Tw. *Wet en Koninklijk besluit*).

10. — Een andere vraag is het te weten welke controle machten de hoven en de rechtbanken hebben ingevolge artikel 107 van de grondwet, ten aanzien van koninklijke besluiten getroffen in uitvoering van wetten waarbij aan de Koning bijzondere machten worden toegekend. Algemeen wordt aangenomen dat dergelijke koninklijke besluiten moeten aangezien worden als gewone koninklijke besluiten, zodat de beoordeling van hun wettelijkheid aan de rechterlijke macht blijft toekomen (zie wat betreft de inhoud van dit toetsingsrecht, Tw. *Wet en Koninklijk besluit*; — *Wigny, o.c.*, II, n° 473, blz. 635 en 636).

11. — Dient een koninklijk besluit, dat getroffen wordt in uitvoering van een ander koninklijk besluit noodzakelijkerwijze overeen te stemmen met het koninklijk besluit waarvan het de uitvoering is? Of mag dit tweede koninklijk besluit het eerste wijzigen? Vermits de grondwet geen enkele hiërarchie onder de koninklijke besluiten aanvaardt, bestaat er voor de rechtbanken geen enkele plicht om een koninklijk besluit aan een ander te toetsen (*vgl. o.a. noot De Visscher onder R. v. St.*, 26 aug. 1949, *R.J.D.A.*, 1949, 196). De omstandigheid dat het tweede koninklijk besluit uitdrukkelijk zegt dat het een eerste uitvoert (hoewel het in feite meer doet dan uitvoeren), verandert hieraan niets.

Deze toestand kan min of meer vergeleken worden met een wet, die zich uitdrukkelijk interpretatief noemt, maar in feite de zogenaamde geïnterpreteerde wet wijzigt of er iets aan toevoegt. Ook in dit geval zal de interpreterende wet niet « onwettig » zijn, omdat zij in strijd is met de geïnterpreteerde wet.

Dezelfde beginselen gelden ten aanzien van twee (reglementaire) koninklijke besluiten, die beide getroffen werden op grond van een bijzondere volmachtswet. Ook in dit geval zou het tweede koninklijk besluit, zelfs al noemt het zich een uitvoerend besluit, het eerste kunnen wijzigen of aanvullen. Anders is de oplossing nochtans wanneer het tweede koninklijk besluit getroffen werd op een ogenblik dat de bijzondere machten van de Koning opgehouden hebben te bestaan. Vermits de Koning op dat ogenblik geen verordenende macht meer heeft op dat bijzonder terrein, kan alleen een wet het eerste koninklijk besluit wijzigen of aanvullen. Een volgend koninklijk besluit, getroffen nadat de Koning zijn bijzondere verordenende bevoegdheden verloor, moet in het kader blijven van het eerste koninklijk besluit (zie verder, voor de toepassing van deze principes, n° 130, *in fine*).

12. — Ministeriële besluiten mogen slechts genomen worden, wanneer de wet of een koninklijk besluit de minister ertoe uitdrukkelijk machtigt. Zij mogen geen afwijkingen of toevoegingen aan de wet of het koninklijk besluit inhouden.

Zo vernietigde de Franse Conseil d'Etat bij een arrest van 1 juni 1956 verschillende artikelen van het uitvoeringsdecreet n° 51 — 1178 van 19 september 1951 omdat dit decreet nieuwe verbodsbepalingen toevoegde aan de wet n° 52 — 1233 van 17 november 1952 op de verkoop met premie (Conseil d'Etat, 1 juni 1956, *J.C.P.*, 1957, II, 9749; — Hemard, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, Chron. V, 1957, blz. 158, 7^e; — *Droit social*, febr. 1957, n° 2, blz. 69, met verslag van regeringscommissaris P. Landron; — zie verder, n° 57).

HOOFDSTUK IV

Rechtsvinding

AFDELING I. — *Wetsverklaring en toepassing van de wet.*

13. — Wetsverklaring en toepassing van de wet mogen niet met elkander verward worden.

De verklaring is gericht op het opzoeken van de juiste betekenis van de wet; de toepassing van de wet veronderstelt een kwalificatie van de feiten in het licht van een bepaalde wet, waarvan de juiste betekenis vooraf door interpretatie werd vastgesteld. Zo de feitelijke toestand bij de in de wet gebruikte begrippen kan worden ondergebracht is de wet van toepassing. Dit veronderstelt nochtans eerst dat de betekenis van deze wettelijke begrippen voldoende klaar is.

§ 1. — Wetsverklaring.

14. — Vermits de wetsverklaring niets anders is dan het opzoeken van de juiste betekenis van de wet en dit onderzoek volledig onbevooroordeeld moet gebeuren, zal de interpretatie van strafwetten op dezelfde manier moeten geschieden als die van andere wetteksten. Er kan derhalve geen sprake zijn van extensieve of restrictieve interpretatie (zie in die zin Rubbrecht, *Inleiding tot het Belgisch Strafrecht*, Leuven, 1958, 31-32).

Bij deze interpretatie zal bijgevolg beroep kunnen gedaan worden op alle methodes die van aard zijn, de wil van de wetgever te ontdekken, zo de tekst zelf niet duidelijk genoeg is (betreffende deze methodes zie, *Nov., Droit Pénal*, Brussel, 1956, I, vol. I, n^{rs} 477-567, blz. 129-143).

De *ratio legis* (zie boven, n^{rs} 4-7) zal hierbij van groot belang zijn.

15. — In verband met de verklaring van de wettelijke begrippen, gebruikt in bijzondere wetgevingen, kunnen de hierna vermelde algemene beginselen aangewend worden (zie ook Tw. *Leurbandel*, n° 13, blz. 18).

1. — De bijzondere wet of een uitvoeringsbesluit geeft een bepaling. Het is duidelijk dat deze bepaling geldt, zelfs wanneer zij afwijkt van de gemeenrechtelijke betekenis.

Zo b.v. geeft het koninklijk besluit van 13 januari 1935 een bepaling van het begrip « premie » (zie verder, n^{rs} 57 en volg.).

2. — De bijzondere wet of een uitvoeringsbesluit definieert de term niet, maar deze wordt omschreven in een wet van algemene draagwijdte. Dan geeft deze wet de betekenis aan waarvan niet mag worden afgeweken (zie Tw. *Leurbandel*, l.c., en geciteerde rechtspraak).

Zo b.v. de in de wetgeving op de verkoop met premies gebruikte termen « verkoop », « toebehoorten » e.a. (zie verder, n^{rs} 41 en 89).

3. — De vorige twee hypothesen zijn niet aanwezig maar de term wordt gebruikt in een andere bijzondere wet. In dit geval kan deze omschrijving met vrucht geraadpleegd worden en eventueel dienstig zijn. Nochtans bestaat er niet de minste verplichting die bepaling over te nemen, wanneer de wetgever er niet naar verwees, en wanneer er redenen zijn om te geloven dat de wetgever iets anders bedoelde. In dit geval komt men in de volgende hypothese terecht.

Zo b.v. wordt de term « voorwerp » zowel gebruikt in de reglementering op de verkoop met premies als in die op de leurhandel. Blijkbaar bedoelt de term in beide wetgevingen uitsluitend roerende goederen (zie verder, n° 44).

Zo verwees het voorwoord van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 uitdrukkelijk naar het koninklijk besluit van 30 juli 1923 voor de bepaling van de term « koopwaren van allereerste noodzakelijkheid » (zie verder, n° 124).

4. — Wanneer tenslotte er in geen enkele wettekst een bepaling te vinden is, moet de term, volgens een vaste rechtspraak, in zijn gebruikelijke betekenis verstaan worden (zie Tw. *Leurhandel, l.c.*, en geciteerde rechtspraak; — R. v. St., 6 dec. 1957, *R.W.*, 1957-58, 997; — voor wat betreft strafwetten: Verbr., 13 dec. 1948, *Pas.*, 1948, I, 708; — *Nov.*, *Droit Pénal*, I, vol. I, Brussel, 1956, n° 506, blz. 133 en er geciteerde rechtspraak; — meer bijzonder in verband met verkoop met premies: Verbr., 25 febr. 1957, *Pas.*, 1957, I, 756; *R.W.*, 1957-58, 280; *J.T.*, blz. 461, bedoelde term: « handelswaarde; — zie verder, n° 101; — Hoge Raad, 21 mei 1957, *N.J.*, 1957, n° 460; *S.E.W.*, 1957, 170; — Hoge Raad, 18 juni 1957, *N.J.*, 1957, n° 503; *S.E.W.*, 1957, 169).]

§ 2. — Toepassing van de wet.

16. — Eens dat de juiste betekenis van de wetteksten vaststaat, moet de geïnterpreteerde wet worden toegepast. Dit veronderstelt de kwalificatie van feitelijke toestanden in het licht van de eventueel toepasselijke wet. Kunnen de feiten in de wettelijke hypothese worden ondergebracht, dan is de wet van toepassing (zie boven, n° 13). Valt de feitelijke toestand daarentegen buiten de wettelijke hypothese, dan is er — wanneer het gaat om een strafwet — geen sprake van analogische wetstoepassing. Een strafwet mag slechts toegepast worden op toestanden waarvoor zij geschreven werd. Dit ingevolge het beginsel *nulla poena sine lege*.

Bovendien moet de rechter, bij het nagaan of een feitelijke toestand onder een bepaalde strafwet valt, steeds restrictief te werk gaan. In geval van twijfel geldt het beginsel: *in dubio pro reo* (zie, wat betreft de methode van restrictieve wetstoepassing: Verbr., 21 jan. 1957, *R.W.*, 1957-58, 1791).

Deze methode van restrictieve wetstoepassing wordt vaak — ten onrechte — restrictieve interpretatie genoemd. Zoals boven aangetoond is deze laatste uitdrukking onjuist (zie boven, n° 14).

17. — Dat op het stuk van verkoop met premies de methode der restrictieve wetstoepassing moet gevolgd worden, staat buiten elke twijfel en dit om verschillende redenen.

In de eerste plaats zijn aan deze reglementering strafrechtelijke sancties verbonden, zodat deze wetgeving een strafwetgeving is en beperkende toepassing vraagt [zie Charleroi, 25 jan. 1936, *R.D.P.*, 1937, 126; — Corr. Brussel, 15 maart 1938, *R.D.P.*, 1938, 714 (onder voorbehoud van de foutief gebruikte uitdrukking « restrictieve interpretatie », zie boven, n°s 14 en 16); — zie ook Corr. Toulouse, 16 juli 1952, *Rec. Dall.*, 1952, J, 631].

Vervolgens is deze wetgeving een afwijking van het algemeen beginsel van de vrijheid van handel, beginsel dat de openbare orde raakt (zie boven, n^r 3). Dit karakter van « uitzonderingswetgeving » is weer een reden om deze reglementering op een strikte manier toe te passen (zie Corr. Brussel, 14 maart 1953, *J.T.*, blz. 300 ; — zelfde voorbehoud als hierboven).

Tenslotte wordt door een bepaalde rechtspraak nog een derde argument aangehaald. Vermits deze wetgeving tot stand kwam in een periode van nijpende economische crisis, moet zij beschouwd worden als een gelegenheidswetgeving (zie Corr. Brussel, 28 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 995 ; — Brussel, 2 juni 1956, *J.T.*, blz. 718 ; — zelfde voorbehoud).

AFDELING II. — *Rechtsvergelijking.*

18. — Hierna volgt een overzicht van de hoofdprincipes van gelijkwaardige wetgevingen in onze buurlanden.

Wanneer het naderhand, in de loop van deze verhandeling, nuttig blijkt een buitenlandse wetgeving of rechtspraak te citeren, zal van deze gelegenheid gebruik gemaakt worden.

§ 1. — **D u i t s l a n d .**

19. — Ongeveer rond hetzelfde tijdstip als in België, kwam ook in Duitsland een wetgeving betreffende de verkoop met premies tot stand. Op 9 maart 1932 zag de *Verordnung des Reichspräsidenten zum Schutze der Wirtschaft, Erster Teil: Zugabewesen*, kortweg *Zugabeverordnung* genoemd, het licht. Naderhand kwamen nog verschillende wetten deze *Verordnung* wijzigen: aldus de wet van 12 mei 1933, de wet van 20 augustus 1953, de wet van 15 november 1955 en de wet van 11 maart 1957.

20. — Het is verboden in het handelsverkeer, naast een koopwaar of een dienstprestatie, een premie aan te bieden, aan te kondigen of te leveren. Op te merken valt dat de premie op haar beurt kan bestaan, zowel uit een voorwerp als uit een prestatie.

21. — Toegelaten zijn nochtans :

- 1) kortingen (zie verder, n^r 107) ;
- 2) reclamevoorwerpen van geringe waarde, waarop duidelijk de reclame-makende firma is aangeduid of waardeloze kleinigheden (zie verder, n^r 98) ;
- 3) premies bestaande uit gelijke voorwerpen als het hoofdartikel (zie verder, n^r 75) ;
- 4) kosteloze ontspanningstijdschriften, speciaal opgesteld met het oog op het aanwerven van nieuwe verbruikers, wanneer deze bestemming blijkt uit het titelblad en de redactiekosten laag zijn ;
- 5) gewone toebehoren of normale nevenprestaties (zie verder, n^r 88) ;
- 6) inlichtingen en raadgevingen (zie verder, n^r 86) ;
- 7) verzekeringen verbonden aan een dagblad of een tijdschrift (zie verder, n^r 103).

Nochtans in al deze gevallen blijft het verboden deze premie als gratis geschenk voor te stellen of zelfs maar deze indruk te verwekken. Ook is het verboden deze premies afhankelijk te maken van een of ander toeval [§ 1 (3) der *Zugabeverordnung* van 9 maart 1932].

§ 2. — Frankrijk.

22. — De Franse wetgeving inzake verkoop met premies ligt vervat in de wet n^r 51-356 van 20 maart 1951 (*Rec. Dall., L.*, 1951, 89) met uitvoeringsdecreet n^r 51-1178 van 19 september 1951 (*Rec. Dall., L.*, 1951, 366) en in de wet n^r 52-1233 van 17 november 1952 (*Rec. Dall., L.*, 1952, 403).

23. — Door deze wetgeving wordt het stelsel van verkoop met premies verboden en dit onder zijn beide vormen: zowel het aanbieden van rechtstreekse premies, als het aanbieden van premies onder de vorm van « coupons, timbres, bons, tickets, vignettes ou autres titres de dénomination quelconque donnant droit à une prime dont la remise est différée par rapport à l'achat » (art. 1 en 2 van de wet van 20 maart 1951); bedoeld wordt dus de uitgestelde premie onder de vorm van zegels en dergelijke, die aangeboden in een bepaalde hoeveelheid, recht geven op de levering van een premie *in natura*. In België is deze tweede vorm niet volstrekt verboden, maar blijft mogelijk mits de vervulling van bepaalde voorwaarden (zie verder, n^{rs} 115-120).

24. — Bij wijze van uitzondering blijft het nochtans toegelaten voorwerpen aan te bieden, die van dezelfde aard zijn als de verkochte koopwaren (zie verder, n^r 75), of voorwerpen met geringe waarde (d.w.z. maximum 15 % van de waarde van het hoofdvoorwerp), en die een duidelijk reclamekarakter hebben (*vgl.* de Belgische wetgeving, n^{rs} 97 en volg.).

Ook blijft het steeds mogelijk kortingen, zowel onmiddellijke als uitgestelde, d.w.z. bij wijze van kortingszegels, toe te staan (zie verslag van regeringscommissaris P. Landron, *Droit Social*, febr. 1957, n^r 2, blz. 76; — zie verder, n^r 107).

De inrichting van een dergelijk kortingssysteem is nochtans onderworpen aan verschillende voorwaarden om te vermijden dat het zou ontaarden in een verkapt premiestelsel. Zo moet op de zegels etc. alsook op de verzamelboekjes de uitkeringswaarde vermeld zijn. De uitkering moet gebeuren in speciën en de beneficiaris mag niet verplicht worden met dit bedrag nieuwe aankopen te doen. Om alle mogelijke drukking op de houder van « ristorno »-zegels te verhinderen, is het zelfs verboden aan de uitgever der zegels, in zijn bedrijf voorwerpen ter beschikking te houden van de cliënte, die het karakter vertonen van premies of die verschillen van de gewoonlijk verkochte artikels. Krachtens artikel 4 van het decreet van 19 september 1951 was het zelfs aan iemand anders dan de verkopende firma verboden, de terugbetaling der zegels te verzekeren. Deze laatste bepaling werd nochtans nietig verklaard door de *Conseil d'Etat*, omdat de uitvoerende macht hierbij het kader van de wet te buiten ging (*Cons. d'Etat*, 1 juni 1956, *J.C.P.*, 1957, II, 9749).

25. — Aan de andere kant worden niet als premies beschouwd: in de eerste plaats alle soorten van verpakking of alle toebehoren die normaal de verkochte en geleverde waren vergezellen (art. 2, derde lid van het decreet n^r 51-1178; — zie verder, n^r 92). Verder de geschenken

die ten uitzonderlijke titel gegeven worden ter gelegenheid van speciale gebeurtenissen als feesten, handelsforen, verjaardagen of andere buitengewone omstandigheden (art. 2, tweede lid van hetzelfde decreet; — zie verder, n^r 34).

Tenslotte kan ook een dienst geen premie uitmaken. Artikel 2 van het uitvoeringsdecreet van 19 september 1951, dat het tegendeel bepaalde, werd vernietigd door de *Conseil d'Etat* ter gelegenheid van het boven vermelde arrest van 1 juni 1956 (zie boven, n^r 21).

26. — Op te merken valt dat het verbod, bepaald in deze wetgeving toepasselijk is op alle handelsverkopen, om het even of zij verricht werden door producenten dan wel door voortverkopers in het groot of in het klein (art. 1 van het decreet van 19 sept. 1951; — voor een beknopte uiteenzetting der wetgeving zie o.a. Escarra-Rault, *Traité théorique et pratique du droit commercial - Les contrats commerciaux*, Parijs, 1953, n^{rs} 124 en volg., blz. 63).

§ 3. — Nederland.

27. — In Nederland werd een gelijkaardige wetgeving ingevoerd door de wet van 13 juli 1955: «houdende regelen tot beperking van de vrijheid tot het aanbieden en verstrekken van geschenken in verband met het uitoefenen van een bedrijf», kortweg vermeld als «Wet beperking cadeaustelsel». Verder verscheen er een uitvoeringsbesluit nl. het Besluit van 21 januari 1956, inhoudende uitvoering van artikel 5, eerste lid van de wet beperking cadeaustelsel en een Beschikking van de minister van justitie van 14 februari 1957 tot aanwijzing van ambtenaren belast met de opsporing van overtredingen van de voorschriften, gesteld bij of krachtens de Wet beperking cadeaustelsel (een goede samenbundeling van deze bepalingen alsook van de voorbereidende werken is te vinden in *Nederlandse Staatswetten*, Editie Schuurman en Jordens, n^r 116, Zwolle, 1957).

De bestraffing der inbreuken op deze reglementering wordt voorzien in de wet Economische Delicten, artikel 1, 2°, *sub* o.

28. — Door deze reglementering wordt het verboden, bij de uitoefening van een bedrijf, geschenken of daarmee gelijkgestelde voorwerpen aan te bieden of te verstrekken (art. 2 van de wet). Het is onverschillig of deze geschenken rechtstreeks onder de vorm van goederen worden geleverd dan wel onder de vorm van bonnetjes en dergelijke, die in een bepaalde hoeveelheid, recht geven op een geschenk (zie Memorie van Toelichting bij art. 2, lid 1, *Nederlandse Staatswetten*, n^r 116, Zwolle, 1957, 29).

29. — Het blijft toegelaten kortingen toe te staan bestaande uit geld of geldwaardig papier (art. 1, eerste lid van de wet), ongeacht het feit of die kortingen onmiddellijk, dan wel met behulp van zegeltjes worden gegeven (zie verder, n^r 107).

Nochtans, wanneer die bonnetjes recht geven op een geldbedrag of op goederen naar keuze van de houder der zegeltjes, valt deze praktijk ook onder het verbod der wet (dit in tegenstelling met de toestand in België: zie verder,

n^{rs} 115 en volg.). Zowel het verstrekken der bonnen als het verstrekken van goederen, naar keuze van de cliënt, maakt een gewraakte handeling uit.

Dit steunt op een vaste rechtspraak (Hoge Raad, 15 jan. 1957, *N.J.*, 1957, n^r 166 ; — Hoge Raad, 18 juni 1957, *N.J.*, 1957, n^r 502 ; *S.E.W.*, 1957, blz. 169 ; — Hoge Raad, 3 dec. 1957, *N.J.*, 1958, n^r 184 ; *S.E.W.*, 1958, blz. 41). Het gaat niet op deze praktijk te construeren als het toestaan van een korting (wat toegelaten is) gevolgd door een nieuwe aankoop door de beneficiaris der *ristorno*. Deze constructie gaat nooit op, zelfs niet wanneer de goederen door de beneficiaris verkozen, door een andere persoon worden geleverd dan diegene die de bonnetjes verstrekke : het is de transactie in haar geheel die moet in aanmerking genomen worden (zie verder, n^r 109).

Verder is het toegelaten goederen aan te bieden of te verstrekken, die van dezelfde soort zijn als de goederen, die bij het uitoefenen van het bedrijf tegen betaling plegen te worden verstrekt : het gaat hier over de zogenaamde *branche-eigen goederen* (zie verder, n^r 75).

Andere uitzonderingen op het algemeen verbod zijn dan nog : consumptie-verwante (is niet gelijk aan *branche-eigen*) goederen, voorzien van een onuitwisbaar kenmerk, dat aan die goederen een duidelijk reclame-karakter verleent (art. 3, a) ; kleinigheden van geringe waarde (art. 3, b) ; het presteren van diensten ; het geven van geschenken zonder dat een onderscheid wordt gemaakt tussen afnemers en niet-afnemers (art. 2, 2) ; het aanbieden en verstrekken van bepaalde goederen aan wederverkopers (art. 2, 3) ; het geven van geschenken op gezette tijden overeenkomstig een algemeen of plaatselijk gebruik. De meeste dezer uitzonderingen komen later nog ter sprake.

Vrijstellingen en ontheffingen van het algemeen verbod kunnen onder bepaalde voorwaarden toegestaan worden, hetzij voor bepaalde goederen (vrijstelling), hetzij ingevolge bijzondere omstandigheden (ontheffing) (art. 4-8).

§ 4. — Z w i t s e r l a n d .

30. — Tenslotte werd ook in Z w i t s e r l a n d de basis voor een gelijkwaardige reglementering gelegd met de federale wet op de onrechtmatige mededinging van 30 september 1943 (zie hiervoor Germann, O.A., *Concurrence déloyale, Unlauterer Wettbewerb, Concorrenza sleale*, Zurich, 1945, 224-226). Artikel 20 van deze wet gaf aan de federale raad de toelating *ordonnantiën* uit te vaardigen tot beteugeling van de misbruiken inzake premies.

Nochtans kortingen en reclamevoorwerpen van geringe waarde worden door de wet reeds uitdrukkelijk vrijgesteld (zie verder, n^{rs} 107 en 98).

Tot nog toe maakte de federale raad nog geen gebruik van deze reglementeringsbevoegdheid.

TITEL II

BEGRIP „VERKOOP MET PREMIE”

HOOFDSTUK I

Wettelijke bepaling

31. — Artikel 1, eerste lid geeft de omschrijving der gewraakte handeling: Het is verboden, hetzij aan de voortverkopers in 't groot of in 't klein, hetzij aan het publiek, een premie aan te bieden verbonden aan het verkopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst.

Van de buitenlandse wetgevingen staat de Duitse bepaling het dichtst bij de onze. Artikel 1, eerste lid van de *Zugabeverordnung* bepaalt inderdaad: « Es ist verboten, im geschäftlichen Verkehr neben einer Ware oder einer Leistung eine Zugabe (Ware oder Leistung) anzubieten, anzukündigen oder zu gewähren.... » Met uitzondering van de beneficiarissen der premie, die in de Duitse bepaling niet worden vermeld, vindt men derhalve dezelfde bestanddelen terug.

Ook in de Nederlandse bepaling komen nagenoeg dezelfde elementen voor. Artikel 2, eerste lid, Wet beperking cadeaustelsel luidt: « Het is verboden in verband met het uitoefenen van een bedrijf geschenken aan te bieden of te verstrekken in de vorm van goederen.... ».

De Franse wet geeft geen bepaling.

7 In het Belgische wetsontwerp op de verkoop met premies, door de regering neergelegd op 14 januari 1958, bepaalt artikel 2: « Er is verkoop of tekoopbieding met premies in de zin van artikel 1, wanneer de koper bij de verkoop of tekoopbieding gelijktijdig een lichamelijk of een onlichamelijk goed verleend of beloofd wordt of een dienst hem wordt verstrekt of beloofd, hetzij kosteloos hetzij mits een lichte vergoeding, hetzij mits een met de prijs van het hoofdvoorwerp versmolten prijs ».

Deze bepaling die het begrip « aanbieden van premies » meende te moeten verduidelijken, versmelt anderzijds het begrip premie met de omschrijving van de term « verkoop met premie ».

32. — Opdat een handeling onder het toepassingsgebied zou vallen der besproken wetgeving, moeten de volgende bestanddelen samen aanwezig zijn:

- 1) het aanbieden (zie verder, n^{rs} 33-36);
- 2) van een premie (zie verder, n^{rs} 57-109);

3) verbonden aan de verkoop van een voorwerp of het verstrekken van een dienst (zie verder, n^{rs} 38-52) ;

4) hetzij aan de voortverkopers in 't groot of in 't klein, hetzij aan het publiek (zie verder, n^{rs} 53-56).

Ontbreekt één dezer bestanddelen, dan is er geen sprake van een verboden verkoop met premie. De reglementering dient restrictief te worden toegepast (zie boven, n^r 17).

HOOFDSTUK II

Bestanddelen van de Verkoop met premie

AFDELING I. — *Het aanbieden.*

33. — Vermits de bijzondere wet geen omschrijving geeft van het begrip aanbod, dient het woord genomen te worden in zijn gemeenrechtelijke betekenis (zie boven, n^r 15).

Onder aanbod wordt verstaan de wilsverklaring van iemand die het definitief inzicht te kennen geeft om een bepaalde handeling te verrichten.

Asser-Rutten geven in *Verbintenissenrecht* (2° stuk, 1952, 107) de volgende bepaling: « een aan de wederpartij gedaan voorstel tot het aangaan van een overeenkomst, welk voorstel zodanig is bepaald, dat door de aanvaarding daarvan onmiddellijk een overeenkomst ontstaat ». Deze overeenkomst zou hier bestaan in de schenking van een supplementair voorwerp (of dienst) of in de verkoop van een dergelijk voorwerp tegen een schijnbare of een met de hoofdprijs versmolten prijs (zie verder, n^{rs} 65-73).

Nodig is dus: een inzicht tot het verrichten van een handeling, en dat deze handeling, — zij het maar enkele ogenblikken, —, voorafgaat. Bovendien moet dit inzicht definitief zijn. Hierdoor onderscheidt een aanbod zich van voorstellen of voorafgaande besprekingen (De Page, II, n^r 514, blz. 484). Bijgevolg kunnen voorafgaande besprekingen betreffende het toestaan van premies niet gestraft worden.

De aanbieder is door zijn aanbod gebonden, hetzij gedurende de uitdrukkelijk bepaalde termijn, hetzij gedurende een redelijke termijn ter beoordeling van de rechtbank, die rekening zal houden met alle omstandigheden (De Page, *l.c.*, blz. 516 en volg.; — Asser-Rutten, *l.c.*, blz. 113 en volg.).

34. — Het aanbieden van premies kan onder om het even welke vorm geschieden. Het kan mondeling of schriftelijk, stilzwijgend of uitdrukkelijk gedaan worden. Het kan gericht zijn tot één bepaalde persoon (zie verder, n^r 55), of tot het publiek b.v. langs uitstalramen, door omzendbrieven, prospectussen, plakbrieven, advertenties in dagbladen, het plaatsen van automaten enz. (Kluyskens, *De Verbintenissen*, 1948, n^r 6 bis, blz. 14; — Asser-Rutten, *Verbintenissenrecht*, 2° stuk, 1952, 109; — Tw. *Leurhandel*, n^{rs} 18-21, blz. 21 en volg.).

Het is ook volstrekt irrelevant of de koper van het hoofdvoorwerp of de hoofddienst op het aanbod ingaat (zie Tw. *Leurhandel*, n^r 18, blz. 21), zoals het trouwens ook niet vereist is dat de verkoop of de dienst waaraan

het premieaanbod verbonden is, doorgaat. Het aanbieden van een premie is dus voldoende, wil de door de reglementering gewraakte handeling voltrokken zijn. Zo ook is het volledig onverschillig hoeveel tijd er verstrijkt tussen het aanbod en de levering der premie zelf. Dikwijls zal nochtans het aanbod de levering onmiddellijk voorafgaan.

Ook het laten aanbieden van premies door aangestelden of handelsreizigers is een verboden aanbod in hoofde van de werkgever (Verbr., 21 nov. 1939, *Par.*, 1939, I, 482).

Tenslotte is het nog onverschillig of de aanbieder al dan niet kennis heeft van de aanvaarding (b.v. aanbod langs automaten); of het aanbod steunt op een gevestigd gebruik. Dit gebruik kan immers geen afbreuk doen aan een dwingende en zelfs strafrechtelijke bepaling (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1966); hoelang en wanneer het aanbod gedaan wordt. Ook wanneer het aanbod slechts uitzonderlijk gedaan wordt, b.v. ter gelegenheid van feestdagen, handelsforen, braderijen, of van de verjaardag van de opening van het uitgevend bedrijf, blijft het verboden.]

In Frankrijk werd hiervoor terecht een uitzondering gemaakt. Artikel 2, tweede lid van het uitvoeringsdecreet van 19 september 1951 bepaalt: « ne sont pas considérés comme primes au sens de la même loi les cadeaux faits, à titre exceptionnel, aux acheteurs à l'occasion d'événements tels que fêtes, foires, anniversaires ou de circonstances particulières à la vie d'entreprise ».

¶ Zelfs een slechts éénmaal voorkomend aanbod is verboden. Het misdrijf, omschreven in artikel 1 van het koninklijk besluit n° 61, is wettelijk niet als een gewoontemisdrijf te beschouwen.]

35. — Een vraag die zich stelt is of het verstrekken der premie, op zichzelf genomen, verboden is.

Normaal zal deze vraag niet rijzen, vermits het verstrekken der premies meestal zal gebeuren door dezelfde persoon als diegene die ze aanbiedt, zodat deze persoon reeds in hoofde van het aanbod strafbaar is.

Het probleem zal zich nochtans wel stellen, wanneer het aanbod en het verstrekken der premies niet door dezelfde persoon geschiedt. Men denke b.v. aan het geval dat een fabrikant het aanbod der premies doet langs de pers, terwijl de winkelier er de feitelijke uitvoering van verzekert. Is in dit geval het louter verstrekken van de premies strafbaar?]

In Nederland werd de oplossing uitdrukkelijk voorzien: zowel het aanbieden als het verstrekken van cadeau's wordt er verboden (art. 2, 1, wet beperking cadeau-stelsel; — zie Toelichting, *Nederlandse Staatswetten*, n° 116, blz. 30-31). In Duitsland geldt dezelfde oplossing: zowel het *Anbieten* of *Ankündigen* als het *Gewähren einer Zugabe* is verboden (art. 1, eerste lid *Zugabeverordnung*).

¶ Er moet nochtans op gewezen worden, dat wil het probleem zich stellen, er wel degelijk sprake moet zijn van twee afzonderlijk optredende personen, enerzijds de aanbieder van premies, anderzijds de verstrekker ervan.]

De betwisting deed zich voor in Frankrijk. Door de wet van 20 maart 1951 werd het verboden premies aan te bieden, zowel rechtstreeks als onder de vorm van zegels en dergelijke (zie boven, n° 23). De firma's die dit procédé toepasten, moesten binnen een bepaalde termijn deze activiteit stopzetten. Nochtans bleef het toegelaten kortingen, zowel rechtstreeks als bij middel van zegels, toe te staan (zie boven, n° 24). Zich hierop steunend, vormde beklagde de vennootschap, waarvan hij zaakvoerder was, om in twee verschillende vennootschappen. De eerste vennootschap

verkocht aan de kleinhandelaars kortingszegels en boekjes om de zegels in te plakken. De kleinhandelaars deelden deze zegels uit aan hun cliënten naar rato der aankopen. Was het boekje vol, dan konden deze het omruilen tegen geld bij de vennootschap. Dit was een zuivere toepassing van het kortingsstelsel. In het boekje, dat 900 fr. in speciën vertegenwoordigde, werd nochtans reclame gemaakt voor de tweede vennootschap, die waren « verkocht », die overeenkwamen met de voorwerpen, vóór 1951, als premie toegekend. Bij middel van het boekje mocht de houder ervan aankopen doen ten bedrage van 1200 (Franse) fr. Afzonderlijk beschouwd waren beide handelingen, door verschillende personen gesteld, derhalve volledig geldig: de eerste vennootschap gaf kortingszegels uit en betaalde ze terug; de tweede vennootschap verkocht goederen. Globaal beschouwd nochtans stond men hier voor een vernuftig stelsel van verkoop met premies, zoals het verboden was door de wet: in de praktijk wisselden de houders van zegels deze laatste in tegen bepaalde voorwerpen, door de tweede vennootschap verstrekt.

Het hof te Parijs, dat zich hierover had uit te spreken, zag zich voor de vraag gesteld of het toegelaten is in twee juridisch volledig verschillende personen een zelfde morele persoon te zien. In zijn arrest van 29 mei 1956 beantwoordde het deze vraag bevestigend (*J.C.P.*, 1956, II, 9523, met noot A. Vitu; *Rev. trim. dr. comm.*, 1957, Chr. V, blz. 430, 12° door J. Hémard). Het steunde zich hierbij op de gemeenschappelijke belangen en de wilseenheid, die werd aangetroffen bij de beide vennootschappen (zie over dit probleem de noot van A. Vitu, hierboven aangehaald en de daar geciteerde rechtsleer en rechtspraak). De voorziening tegen dit arrest werd verworpen door het Franse hof van Cassatie (*Cass. fr.*, 12 nov. 1957, *J.C.P.*, 1958, II, 10353; *Rec. Dall.*, 23 april 1958, J, 271, met noot J. Hémard; *S.*, 1958, 44).

Uit het bovenstaande blijkt derhalve, dat wanneer het premieaanbod b.v. uitgaat van één vennootschap, terwijl een tweede vennootschap de premie levert, de rechtbank het recht heeft de ganse handeling te reconstrueren en als één complexe handeling te beschouwen. Eventueel zal ze dan hieruit kunnen besluiten dat de globale handeling uitgaat van dezelfde morele persoon, handelend onder de mom van verschillende rechtspersonen, zodat de vraag naar de strafbaarheid van een persoon, die niets meer doet dan premies verstrekken, zich hier slechts schijnbaar stelt. In werkelijkheid immers is diegene die de premies verstrekt, er ook de aanbieder van. Beide rechtspersonen zijn in feite één.

36. — In België valt het louter verstrekken van premies niet onder de wet. Artikel 1, eerste lid spreekt enkel van het verbod premies aan te bieden (zie boven, n° 31). Vermits er geen sprake kan zijn van analogische of extensieve wetstoepassing (zie boven, n°s 16 en 17), gaan diegenen, die de premies enkel leveren, vrijuit.

Dit kan b.v. het geval zijn voor aangestelden, die niets anders doen dan in opdracht van hun werkgever premies leveren, die door deze laatste aan de verbruiker werden aangeboden. Of nog een winkelier die de premies, door de fabrikant aan het publiek aangeboden, op aanvraag van die fabrikant uitdeelt aan de cliënten-kopers van de waren van de betrokken fabrikant. Anders is nochtans het geval van de winkelier, die van de fabrikant premies verkrijgt op zijn aankopen, zonder de verplichting deze premies verder uit te delen. Richt de winkelier nu een eigen premiestelsel in, waartoe hij b.v. de toegekregen premies benut, dan doet hij meer dan louter verstrekken: in dit geval biedt hij ook aan en handelt bijgevolg in strijd met artikel 1, eerste lid van het koninklijk besluit van 13 januari 1935.

Nochtans, al is het louter verstrekken van premies niet verboden, zou het niet onmogelijk zijn dat de auteurs ervan vervolgd worden uit hoofde van deelneming aan het misdrijf van aanbieden van premies. Inderdaad ingevolge artikel 5 van het koninklijk besluit n° 61 zijn alle bepalingen

van boek I van het strafwetboek en ook hoofdstuk VII, betreffende de strafbare deelneming, van toepassing op de inbreuken op deze reglementering (zie verder, n^r 143).

In de hierboven aangehaalde voorbeelden zou er bijgevolg aanleiding kunnen bestaan tot het onderzoeken van de vraag of de aangestelden, respectievelijk de winkeliers, strafbaar zijn als medeplichtigen of mededaders, en of de voorwaarden daartoe vervuld zijn (zie Verbr., 21 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 482 en verder, n^r 144).

AFDELING II. — *Van een Premie.*

37. — Omwille van het uitzonderlijk belang van een nauwkeurige omschrijving van dit begrip, zal hieraan een afzonderlijk hoofdstuk gewijd worden (zie Hoofdstuk III, n^{rs} 57-109).

AFDELING III

Verboden aan de verkoop van een voorwerp of het verstrekken van een dienst.

§ 1. — **Verboden aan een verkoop of dienstverstrekking.**

38. — Het lag niet in de bedoeling van de wetgever, een volledig statuut uit te werken van het premiestelsel in verband met al de mogelijke toepassingen ervan in het economisch leven. Slechts een bepaald gebruik van dit procédé, namelijk ter gelegenheid van en voorgesteld als verbonden aan een verkoop of een prestatie van diensten, werd gereguleerd ingevolge de groeiende misbruiken op dit stuk (zie boven, n^r 2). Wat de andere eventuele toepassingen betreft van het stelsel ter gelegenheid van andere handelingen dan de zoëven geciteerde, of los van iedere handeling, geldt het algemeen beginsel van vrijheid van handel (zie boven, n^{rs} 1 en 3). De genoemde draagwijdte der reglementering is weergegeven in de woorden «het is verboden ... een premie aan te bieden verbonden aan het verkopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst».

Zo b.v. is het zeer verspreide gebruik volgens hetwelk grote firma's of banken ter gelegenheid van nieuwjaar bepaalde geschenken toesturen aan hun cliënten en zelfs aan andere personen (agendas, asbakjes enz.), geen verboden handeling te noemen. De logische band tussen het premieaanbod en een bepaalde verkoop of dienstverstrekking is hier niet aanwezig. De oorzaak van deze geschenken ligt in de bedoeling de *public relations* te verzorgen (zie ook verder, n^r 55, *in fine*).

Zo zal het aanbieden van voorwerpen of diensten aan het publiek, zonder dat een onderscheid gemaakt wordt tussen directe of indirecte afnemers en niet-afnemers, nooit een verboden verrichting zijn (zo b.v. grote reclamestunts, waarbij aan alle bewoners van een bepaalde stad bons worden uitgedeeld recht gevend op een of ander voorwerp). Het logisch verband met een hoofdovereenkomst is hier zeker duidelijk afwezig.

De Nederlandse wet voorzagt dit geval uitdrukkelijk (art. 2, tweede lid).

In Nederland is de toestand nochtans enigszins anders. Artikel 2, eerste lid van de wet beperking cadeautelsel, verbiedt het aanbieden of verstrekken van geschenken in verband met het uitoefenen van een bedrijf. Het geven van premies wordt dus niet in verband gebracht met een of andere overeenkomst, zoals bij ons, maar wel met de uitoefening van een bedrijf, wat veel logischer is (zie nochtans verder, n^{rs} 42 en 49).

Ook de Duitse wet is in dezelfde zin (art. 1, eerste lid, *Zugabeverordnung*).

39. — De uitdrukking « verbonden aan » (*une prime attachée à*) wijst alleen op een logisch en geenszins op een chronologisch verband, dat moet bestaan tussen de premie en de verkoop of prestatie. Het is helemaal niet vereist dat de hoofdhandeling gelijktijdig met het premieaanbod geschiedt. Het is zelfs niet nodig voor de strafbaarheid van het aanbod, dat de hoofdhandeling plaats heeft (zie boven, n^r 34). Enkel en alleen wordt vereist dat bij het premieaanbod de verwezenlijking van de verkoop of prestatie voorgesteld wordt als voorwaarde voor het verwerven der aangeboden premie. J

Dezelfde oplossing geldt *mutatis mutandis* in Duitsland. Er is geen onmiddellijke gelijktijdige samenhang tussen de levering der premie (die op zichzelf genomen verboden is; — zie boven, n^r 35) en het sluiten der hoofdverrichting nodig. De vereiste samenhang (zie boven, n^r 27) bestaat ook dan, wanneer de premie eerst na de hoofdhandeling wordt geleverd of wanneer zij vooraf werd gegeven (B.G.H., 15 dec. 1953, *N.J.W.*, 1954, 475). Het volstaat dat de premie aangeboden of geleverd werd in betrekking met (*mit Rücksicht auf*) de hoofdzaak of -dienst (Zivilsenat, 9 febr. 1937, *Entscheidungen des Reichsgerichts, Zivilsachen*, 154. Band, blz. 35).

40. — Vermits alleen het premiestelsel, verbonden aan de verkoop van een voorwerp, of aan het verstrekken van een dienst verboden is (zie boven, n^r 37), is het noodzakelijk de juiste betekenis van deze termen toe te lichten. Dit wordt gedaan in de volgende nummers.

§ 2. — Het verkopen van een voorwerp.

A. — Verkoop.

41. — Uit niets kan men afleiden dat de term verkoop in de besproken reglementering een speciale betekenis zou hebben. Derhalve kan, voor de verklaring ervan, naar het gemeenrechtelijk begrip verwezen worden (zie boven, n^r 15).

Verkoop is de overeenkomst waarbij de verkoper de eigendom van een zaak of van een recht overdraagt aan de andere partij tegen betaling door deze laatste van een overeengekomen geldsom.

Essentiële bestanddelen van deze overeenkomst zijn bijgevolg de overdracht van eigendom en de prijs (De Page, IV, 1938, n^r 10, blz. 27).

Artikel 1582 burgerlijk wetboek, dat bepaalt: « de verkoop is een overeenkomst waardoor de ene zich verbindt om een zaak te leveren en de andere om daarvoor de prijs te betalen », is zeer onnauwkeurig. Enerzijds verwijst het niet naar de overdracht van eigendom, die nochtans essentieel is en van rechtswege, ingevolge de loutere toestemming van partijen, tot stand komt. Anderzijds neemt het in de bepaling de levering op, die nochtans slechts een gevolg en geen essentieel bestanddeel der overeenkomst uitmaakt (De Page, IV, 1938, n^r 9, blz. 26).

Vormt de eigendomsoverdracht een essentieel element, waarop de wil van partijen moet gericht zijn, dan wil dit daarom niet zeggen dat die overdracht onmiddellijk moet plaats hebben. Zij kan immers uitgesteld worden, hetzij door de wet, hetzij bij overeenkomst. Eens dat deze tijdelijke hinderpaal opgeheven is, zal de eigendoms-overdracht nochtans van rechtswege geschieden.

Uit hetgeen voorafgaat volgt dat het aanbieden van premies, verbonden aan andere overeenkomsten als b.v. huurcontracten, ruilingen (de tegenprestatie is hier niet de betaling van een geldsom maar insgelijks de overdracht van een zaak of een recht), of zelfs schenkingen, niet onder de besproken reglementering valt.

42. — Een verdere beperking dringt zich nochtans op. Niet alle verkopen worden hier bedoeld, maar alleen die met een commercieel karakter.

Dit volgt uit de *ratio legis* der reglementering, die bedoelt « 's lands gezonde economie » te beschermen, een « gezonde organisatie van de handel » in stand te houden en « de normale voorwaarden van mededinging » te vrijwaren (zie verslag aan de Koning bij het K.B. van 13 jan. 1935; — zie boven, n^r 2).

Het is dus zonder meer duidelijk dat b.v. een particulier die een overtollig geworden meubelstuk te koop stelt en een ander stuk daarbij als premie aanbiedt, geen strafbare handeling verricht. Er kan hier inderdaad redelijkerwijze geen sprake zijn van een verstoring der normale voorwaarden van mededinging of van een bedreiging van een gezonde handelsorganisatie. De hypothese waarvoor de wet geschreven werd is derhalve niet gerealiseerd.]

Duidelijk wordt deze voorwaarde gesteld in artikel 1 van het Franse decreet van 19 september 1951: « Les dispositions de la loi du 20 mars 1951 survisée, sont applicables à toutes les ventes commerciales, qu'elles soient effectuées par des producteurs ou des commerçants grossistes ou détaillants » (zie boven, n^r 26; — zie ook voor de Nederlandse en Duitse regeling, n^r 38).

¶ Nu stelt zich natuurlijk de vraag: wat zijn verkopen met een commercieel karakter?

Hier kan beroep gedaan worden op de algemene beginselen van het handelsrecht. Een handeling kan ofwel uiteraard een handelsdaad zijn (objectieve daden van koop-handel) ofwel omwille van de hoedanigheid van de handelende persoon (subjectieve handelsdaden). Als objectieve daad van koophandel vermeldt de wet: « Elke aankoop van voedingswaren en koopwaren om ze weder te verkopen, hetzij in dezelfde staat, hetzij na ze te hebben bewerkt en verwerkt, of zelfs om enkel het gebruik ervan te verhuren; elke verkoop of verhuring die het gevolg is van zodanige aankoop » (art. 2 H.W.). Zijn deze voorwaarden niet vervuld, dan kan de handeling nog een subjectieve handelsdaad zijn op grond van hetzelfde artikel *in fine*: « Elke verbintenis van koop-lieden, om het even of ze slaat op onroerende of op roerende goederen, tenzij bewezen is, dat ze een oorzaak heeft die vreemd is aan de koophandel ».

Het is heel goed mogelijk dat een bepaalde verkoop een commercieel karakter heeft in hoofde van de verkoper maar een civielrechtelijke daad is in hoofde van de koper. Voor de toepassing van deze reglementering volstaat het nochtans en is het ook vereist dat de verkoop een handelsdaad weze in hoofde van de verkoper.] (zie wat betreft het begrip *vente commerciale*: Frédéricq, L., *Traité de droit commercial belge*, III, Gent, 1947, blz. 20, n^r 1. Hier ook trouwens wordt de regeling van de verkoop met premies behandeld onder de hoofding « *La Vente Commerciale* », o.c., blz. 9 en 103).

43. — Eens dat het uitgemaakt is dat de overeenkomst, waaraan het premie-aanbod verbonden is, wel degelijk alle bestanddelen van een verkoop met een commercieel karakter inhoudt, is het verder onverschillig voor de toepassing der besproken reglementering welke bijkomstige modaliteiten dit verkoopcontract, overeenkomstig de wil van de premie-aanbieder, moet vertonen.

Zo b.v. blijft een premie-aanbod verboden, wanneer de premies alleen worden toegekend in geval van regelmatig afnemen van een bepaald product. Deze omstandigheid, namelijk het regelmatig karakter van de verkoop, die als bijkomende voorwaarde voor het verwerven van de premies wordt gesteld, maakt het premie-aanbod niet minder onwettig (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1965).

Even onverschillig is het voor de toepassing der reglementering door wie de handelsverkoop waaraan de premie verbonden is, geschiedde. Het is dus niet vereist dat de verkoper en de aanbieder der premie eenzelfde persoon zijn (zelfde arrest).

B. — Voorwerp.

44. — Deze term werd zo algemeen mogelijk gekozen om elk premie-aanbod ter gelegenheid van een verkoop te bereiken.

Het blijkt duidelijk dat met « voorwerp » alleen roerende goederen bedoeld worden.

Wil de wetgever zowel roerende als onroerende goederen omvatten, dan zal hij meestal, in navolging van het gewone spraakgebruik, de term goederen (*biens*) gebruiken (zie b.v. art. 516 B.W.). Dit komt ook meest overeen met de *ratio legis* der reglementering, die gericht is op de bescherming der verbruikers (zie boven, n° 5; — zie ook Tw. *Leurhandel*, n° 22, blz. 23, waar dezelfde term ter sprake komt).

Niet alleen stoffelijke maar ook onstoffelijke goederen, m.a.w. rechten zijn vervat in het begrip « voorwerp » (zie verder, n° 58). Nochtans hier worden alleen voorwerpen bedoeld die het object kunnen zijn van een eigendomsrecht. Welnu door de heersende rechtsleer wordt aanvaard dat eigendom alleen betrekking kan hebben op lichamelijke goederen (De Page, V, 1941, n° 823, blz. 719; — Asser-Beekhuis, II, *Zakenrecht, Algemeen Deel*, 1957, blz. 28; — anders: Kluyskens, *Zakenrecht*, 1946, 3° druk, n° 76, blz. 95).

Deze beperking van het begrip « voorwerp » tot lichamelijke goederen, volgt uit de ermee in verband gebruikte term « verkoop ». Verkoop sluit inderdaad eigendomsoverdracht in (zie boven, n° 41). Anders ware het, indien de wetgever « overdracht van een voorwerp » zou gebruikt hebben in plaats van « verkoop van een voorwerp ».

Voorwerp betekent hier bijgevolg ongeveer hetzelfde als koopwaar (vergelijk daarentegen, n° 58).

In het wetsontwerp op de verkoop met premies van 14 januari 1958 is de toestand duidelijker. Alleen het verkopen of te koop aanbieden met premies van eet- en koopwaren (*denrées et marchandises*) wordt verboden (art. 1).

45. — Niet alleen het premie-aanbod ter gelegenheid van de verkoop van een bepaald voorwerp, maar ook dit verbonden aan de verkoop van meerdere voorwerpen of aan de verkoop van voorwerpen ten belope van een zeker bedrag, valt onder de besproken wetgeving (Char-

leroi, 25 jan. 1936, *R.D.P.*, 1957, 126; — Brussel, 8 juni 1955, *R.W.*, 1955-56, 536, bevestigd door Verbr., 28 nov. 1955, *Pas.*, 1955, I, 293; *R.W.*, 1955-56, 1960; *J.T.*, 1956, blz. 215).

De feiten waarover het Brusselse hof van beroep uitspraak moest doen, waren de volgende: verdachte had bij elke aankoop voor een totale waarde van honderd frank aan textielwaren, vijf stukken toiletzeep aangeboden. Vrijgesproken door de correctionele rechtbank te Antwerpen ging het openbaar ministerie hiertegen in beroep. Voor het hof van beroep steunt verdachte zich o.a. op het feit dat de premie niet gekoppeld was aan de verkoop van een voorwerp, zoals bepaald bij artikel 1 van het koninklijk besluit n° 61, doch enkel werd toegestaan in geval van aankoop ten belope van een bepaald bedrag. Het hof, hierin gevolgd door het hof van verbreking, verwierp dit argument, overwegende dat de reglementering «niet kan worden omzeild op grond van een drogreden, die er in bestaat de verkoop van een voorwerp te scheiden van de waarde die er bij betrokken is». Het hof van verbreking voegde eraan toe dat ook het aanbod van premies verbonden aan de verkoop van meerdere voorwerpen verboden is. Dit is trouwens vanzelfsprekend. j

§ 3. — Het verstrekken van een dienst.

46. — Een eerste precisering kan zonder gevaar reeds worden aangebracht. Onder het verstrekken van een dienst wordt klaarblijkelijk verstaan het presteren, in ruil voor een vergoeding, van menselijke activiteit en dus niet de uitgebreide categorie van het nakomen van een verplichting om iets te doen (zie nochtans Corr. Brussel, 28 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 997, dat een dienst bepaalt als: «daad of verbintenis om iets te doen»).

Inderdaad een verplichting om iets te doen ontstaat practisch uit elk contract. Zo heeft de verhuurder de verplichting het verhuurde goed ter beschikking te stellen van de huurder; de verkoper de verplichting tot levering en tot vrijwaring; de mandataris de verplichting de opdracht uit te voeren enz. (De Page, IV, 1938, n° 835, blz. 835). Mocht men het uitvoeren van al deze verplichtingen onder de hier gebruikte uitdrukking «verstrekken van een dienst» brengen, dan zou de reglementering op de verkoop met premie een ongehoorde uitbreiding krijgen. Ook het aanbieden van premies ter gelegenheid van de uitvoering van een huurcontract of een overeenkomst van lastgeving zou dan onder de wet vallen. De in de wet gebruikte uitdrukking «verbonden aan het verkopen van een voorwerp» zou dan alle nut verliezen, vermits zij zou vervat liggen in de tweede uitdrukking «of aan het verstrekken van een dienst». j

47. — Even voor de hand liggend is het, dat hier uitsluitend bedoeld wordt, het verstrekken van diensten onder bezwarende titel.

Dit volgt uit het opzet van de regeling, die bedoeld is om elke bewimpeling van de prijs van de gepresteerde hoofddienst te vermijden (zie boven, n° 5). Wanneer die dienst zelf kosteloos moest zijn, is er natuurlijk geen gevaar dat de prijs ervan zou bewimpeld worden (zie trouwens ook art. 1, § II van het K.B. n° 61: «... mits een prijs, die versmolten is met die n van het hoofdoorwerp of van de hoofddienst»).

48. — Kan nu iedere prestatie van menselijke activiteit onder bezwarende titel onder de uitdrukking «verstrekken van een dienst» (art. 1, § II, K.B. n° 61) gebracht worden?

Het is de algemeen gangbare opvatting dat de verhuring van werk (*louage d'ouvrage*) — want dit is tenslotte het verstrekken van menselijke activiteit onder bezwarende titel — onderscheiden kan worden in de verhuring van arbeid (*locatio operarum*) en de overeenkomsten tot het volbrengen van een bepaald werk (*locatio operis faciendi* of *louage d'industrie*).

Het fundamenteel criterium waarop dit onderscheid gebaseerd is, is de band van ondergeschiktheid, kenmerkend voor de *locatio operarum*: tegen een overeengekomen vergoeding stelt een bepaald persoon zijn arbeid als dusdanig, voortdurend ter beschikking van een ander persoon onder wiens gezag en leiding hij werkt (De Page, IV, 1943, n° 842, blz. 854). Voorbeelden hiervan zijn het arbeidscontract, het bediendencontract, het dienstbodencontract enz. Bij de *locatio operis faciendi* daarentegen, verbindt een bepaald persoon zich, tegen vergoeding, een bepaald werk uit te voeren voor een ander persoon. Dit bepaald werk kan — zoals trouwens ook bij de *locatio operarum* — van intellectuele of van materiële aard zijn (De Page, o.c., n° 844, blz. 857). Voorbeelden zijn de diensten gepresteerd door de meeste vrije beroepen, de transportovereenkomst en het ondernemingscontract.

Het is vrij zeker dat de wetgever bij het opstellen der besproken reglementering de diensten, gepresteerd in dienstverband, niet op het oog had. De strekking van de wet was immers de bescherming van de verbruikers en tussenhandelaars *qualitate qua* tegen oneerlijke mededingingspraktijken (zie boven, n^{rs} 5 en 6). Het doel van deze wetgeving was niet de bescherming van de werkgever, die beroep doet op de georganiseerde arbeidsmarkt of van de werknemer in dienstverband, die zijn arbeidskracht ter beschikking stelt. Voor deze verhoudingen werd een bijzondere, meestal dwingende wetgeving opgesteld.

[Onder het verstrekken van een dienst wordt dus blijkbaar uitsluitend de overeenkomst tot het volbrengen van een bepaald werk verstaan.]

49. — Hier geldt ook dezelfde beperking als ten aanzien van de uitdrukking «verkoop van een voorwerp» (zie boven, n° 42). Alleen de prestaties die een commercieel karakter vertonen, kunnen bedoeld zijn en dit om dezelfde reden als hierboven aangegeven. De reglementering op de verkoop met premies viseert alleen deze soort dienstprestaties, omdat het premiestelsel alleen ter gelegenheid van deze prestaties een verstoring van het normale handelsverkeer kan meebrengen. Dan alleen kunnen derhalve de misbruiken ontstaan, waartegen de wetgeving wilde ingaan (zie boven, n° 2, het verslag aan de Koning bij het K.B. n° 61).]

Om uit te maken of een overeenkomst tot het volbrengen van een bepaald werk het commercieel karakter vertoont, kan hier weer beroep gedaan worden op artikel 2 H.W.

In de eerste plaats kan een dergelijke overeenkomst een objectieve daad van koophandel uitmaken, namelijk wanneer het gaat om de «levering van hoofdzakelijk materieel werk gedaan uit hoofde van huur van diensten (*louage d'industrie*), zodra zij, zelfs op bijkomstige wijze, gepaard gaat met de levering van koopwaar». Vervolgens, wanneer deze voorwaarden niet vervuld zijn, kan de overeenkomst nog een subjectieve daad van koophandel worden op grond van hetzelfde artikel, *in fine*.

Hier ook volstaat het en is het vereist, dat de overeenkomst van commerciële aard zij in hoofde van diegene die de diensten presteert.

In het licht van deze beginselen zal het duidelijk zijn, dat het aanbieden van premies door de beoefenaar van een vrij beroep b.v. een advocaat of een geneesheer, ter gelegenheid van door hem verstrekte diensten, geen

volgens de besproken wetgeving strafbare handeling uitmaakt (buiten beschouwing blijven natuurlijk eventuele tuchtrechtelijke sancties, die dergelijke handeling zouden kunnen treffen). Inderdaad deze prestaties hebben geen commercieel karakter.

Op te merken valt dat ingevolge de interpretatie, die dient gegeven te worden aan de termen « verkoop van een voorwerp » en « levering van diensten », de Belgische wetgeving heel dicht komt te staan bij de Nederlandse en de Duitse regeling (zie boven, n° 37).

50. — Een verdere begrenzing is niet meer mogelijk. Principieel zal elk premieaanbod, verbonden aan om het even welke overeenkomst tot het verstrekken van een bepaalde dienst, onder het verbod der behandelde wetgeving vallen, op voorwaarde dat de andere door de wet gestelde voorwaarden vervuld zijn.

Het gaat b.v. niet op, zich steunend op de tekst der wet, die het woord « dienst » steeds in het enkelvoud gebruikt, voor te houden dat alleen het aanbieden van premies verbonden aan het verstrekken van één enkele dienst, onder het verbod valt. Een dergelijk spitsvondig tekstargument kan alleen als een onhandige poging tot wetsontduiking bestempeld worden. Dezelfde rechtspraak als die ter zake van premies verbonden aan de verkoop van een voorwerp, kan hier aangehaald worden (zie boven, n° 43).

De dienst waartoe de verstrekker zich verbindt, kan bestaan in om het even welke menselijke activiteit en zelfs b.v. in het verrichten van bepaalde rechtshandelingen, zonder dat hij daarbij optreedt in naam van en voor rekening van de andere partij of zelfs maar voor rekening van deze laatste: in deze twee gevallen staat men inderdaad voor een mandaat, respectievelijk een commissie-overeenkomst, zodat de premie weer niet meer verbonden is aan een *locatio operis faciendi* of ook niet aan een verkoop-overeenkomst; dergelijk premieaanbod zou dan weer niet onder de reglementering vallen (zie boven, n° 38).

51. — Het wetsontwerp op de verkoop met premies van 14 januari 1958 zou op dit punt een grondige wijziging brengen. Inderdaad alleen premies verbonden aan de verkoop of te koop aanbidding van eet- of koopwaren worden verboden (art. 1). Het aanbieden van premies, ter gelegenheid van het verstrekken van een dienst, maakt in het ontwerp geen verboden handeling meer uit. De boven behandelde interpretatiemoeilijkheden (zie voorgaande nummers) zouden bijgevolg ook wegvallen.

In Frankrijk geldt dezelfde oplossing sinds het reeds herhaaldelijk vermelde arrest van de *Conseil d'Etat* van 1 juni 1956 (*J.C.P.*, 1957, II, 9749; — *Droit Social*, febr. 1957, n° 2, blz. 69 en volg.; — *Rev. Trim. Dr. Comm.*, Chron. V, 1957, blz. 158, 7° door J. Hémard). Door dit arrest werd artikel 2 van het uitvoeringsdecreet van 19 september 1951, waarbij een omschrijving werd gegeven van het in de wet gebruikte woord *prime*, vernietigd, in zover het ook een premie, toegekend aan de koper van een prestatie, onder het verbod van de wet bracht. Derhalve blijft het toegelaten premies, verbonden aan een dienstprestatie, toe te kennen. Reeds vóór dit arrest werd dit in een individueel geval door de rechtspraak aangenomen: een firma, gespecialiseerd in droogreinigen bood voor iedere bestelling boven de 1500 Franse fr., een sjerp (waarde: 250 fr.) aan. De rechtbank en het hof van beroep spraken de betichte vrij (*Corr. Toulouse*, 16 juli 1952, *Rec. Dall.*, 1952, 631; bevestigd door *Toulouse*, 22 jan. 1953, *Journal de la publicité*, 23 april 1954).

In Duitsland daarentegen zijn de premies gekoppeld aan prestaties verboden (*Zugabeverordnung*, art. 1, eerste lid), terwijl het in Nederland ook aan dienstverleningsbedrijven verboden is geschenken aan te bieden of te verstrekken (Memorie van Toelichting tot de Wet beperking cadeaustelsel, *Nederlandse Staatswetten*, n° 116, blz. 14, *in fine*).

52. — Er dient aangestipt te worden, dat het in de praktijk niet steeds duidelijk zal zijn of de aangeboden premies verbonden zijn aan de verkoop

van een voorwerp, dan wel aan het verstrekken van diensten. In de huidige stand der wetgeving brengt dit natuurlijk geen moeilijkheden mee, vermits beide gevallen door de wet voorzien zijn.

Een voorbeeld van dergelijke complexiteit zijn de premies aangeboden door de exploitant van een restaurant. De overeenkomst, die tot stand komt met de cliënten is van gemengde aard: zij omvat zowel een verkoop van eetwaren als een prestatie van diensten (verzorgde en snelle bediening), en een verhuring van plaats en eetgerei (dit laatste element is hier ter zake niet zeer relevant: inderdaad premies verbonden aan de verhuring van voorwerpen vallen niet onder de reglementering; — zie boven, n° 40).

Een ander voorbeeld zijn premies aangeboden door reisagentschappen, die enerzijds b.v. vliegtuigbiljetten verkopen en anderzijds ook diensten verstrekken (uitstippen van reisweg, bestellen van slaapgelegenheden enz.).]

AFDELING IV

Hetzij aan de voortverkopers in 't groot of in 't klein, hetzij aan het publiek.

§ 1. — Voortverkopers in 't groot of in 't klein.

53. — Geen enkele wettekst verduidelijkt dit begrip. Het moet bijgevolg genomen worden in zijn gebruikelijke betekenis (zie boven, n° 15).

Als voortverkopers moeten beschouwd worden diegenen die er hun beroep van maken goederen te kopen met het doel ze verder te verkopen, in plaats van ze te behouden voor eigen gebruik.

Het is onverschillig of de voortverkoper die goederen aan andere voortverkopers verder verkoopt, dan wel of hij ze rechtstreeks onder de verbruikers verdeelt.

Met de term voortverkopers in 't groot of in 't klein wordt derhalve bedoeld de ganse categorie van tussenhandelaars, die deelnemen aan het distributieproces.

Het is noodzakelijk dat de voortverkoper *qualitate qua* bij de handeling betrokken zij, wil het aan hem gedane premieaanbod verboden zijn (tenzij hij natuurlijk zou optreden in zijn kwaliteit van verbruiker; — zie verder, n° 54).

Een fabrikant, die half afgewerkte producten koopt om ze na bewerking te verkopen, is een producent en geen tussenhandelaar. Hij valt niet onder het begrip voortverkoper. Een premie aan hem aangeboden in zijn hoedanigheid van producent, valt niet onder de besproken reglementering. Nochtans kan het gebeuren dat de producent bij de handeling betrokken is in zijn hoedanigheid van eenvoudige verbruiker: dan is het premieaanbod in dien hoofde een verboden handeling.

Hoewel de toestand reeds minder duidelijk is, moet waarschijnlijk dezelfde oplossing gegeven worden t.a.v. zelfstandige ambachtslieden, als schoenmakers, kleermakers en dgl. De rechtbank zal steeds *in concreto* moeten nagaan of betrokkene zich in hoofdzaak bezighoudt met de distributie dan wel met de productie. Slechts in het eerste geval is een premieaanbod aan hem gedaan verboden. Analogische wetsaanwending is inderdaad uitgesloten (zie boven, n°s 16 en 17).

§ 2. — Het publiek.

54. — Onder deze zeer algemene uitdrukking moet verstaan worden de ganse verbruikersmassa of het verbruikerskorp.

Dit volgt duidelijk uit de uitdrukking « voortverkopers in 't groot of in 't klein », die als complementaire term gebruikt wordt van de uitdrukking het publiek. Waar de eersten waren aankopen met het oog op de wederverkoop, zal dus met de tweede term bedoeld worden al diegenen die zich waren of diensten aanschaffen voor eigen gebruik, dit zijn verbruikers (zie voor de betekenis van deze term Tw. *Leurhandel*, n^r 26, blz. 25, en de daar geciteerde rechtspraak).

Bovendien is het ook de strekking van gans deze reglementering de tussenhandelaars en verbruikers te beschermen (zie boven, n^{rs} 5 en 6, en het verslag aan de Koning bij K.B. n^r 61, zie boven, n^r 2).

Tenslotte verwijst het inleidend deel van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 naar nummer III, littera d. van artikel 1 der bijzondere volmachtswet van 31 juli 1934 op basis waarvan de verkoop met premies werd gereguleerd (zie boven, n^r 8). Dit nummer III, littera d. luidt namelijk: « De Koning kan door middel van besluiten de producenten, handelaars en verbruikers beschermen tegen alle praktijken, die mochten afbreuk doen aan de normale voorwaarde van mededinging ». Het is dus eens te meer duidelijk dat in het hierop steunend koninklijk besluit n^r 61, de term « publiek » gelijk te stellen is met « verbruikerskorps ».

Ook hier moeten de verbruikers *qualitate qua* bij het premieaanbod betrokken zijn (zie boven, n^r 50, wat betreft het begrip voortverkopers).

55. — Impliceert de uitdrukking « aan het publiek » eventueel geen voorwaarde van algemeenheid, in die zin dat een premieaanbod, gedaan aan één verbruiker, geen strafbare handeling zou uitmaken? Dit is onwaarschijnlijk.

Eenzijds is dit strijdig met de zoëven gevonden interpretatie van publiek, dat een — weliswaar weinig nauwkeurig — synoniem is voor het verbruikerskorps en niets meer (zie boven, n^r 54). Anderzijds zou de wetgever dit inzicht aan veel duidelijker kunnen tot uiting gebracht hebben door de woorden « aan het publiek » eenvoudig te vervangen door « in het publiek », zodat het duidelijk was dat een privaats aanbod niet verboden werd (zie boven, n^r 34).

Dienvolgens zal *a fortiori* een premieaanbod, dat gericht wordt tot een beperkte kring verbruikers b.v. de leden van een samenwerkende vennootschap, verboden zijn.

Men moet er nochtans steeds op letten of ook de andere bestanddelen der gewraakte handeling aanwezig zijn. Zo b.v. wanneer een kruidenier een versnapering geeft aan het zoontje van één zijner cliënten, zal dit meestal geen verboden premieaanbod uitmaken, niettegenstaande het feit dat zelfs een aanbod aan één enkele verbruiker strafbaar kan zijn. Inderdaad het logisch verband dat moet bestaan tussen het premieaanbod en de hoofdhandeling (zie boven, n^{rs} 38 en 39), is hier gewoonlijk niet aanwezig. Als voorwaarde voor het geven der versnapering wordt hier niet de verkoop van een voorwerp of de levering van een dienst gesteld. Het gaat hier eenvoudig om een genegenheidsgeschenkje, dat heel goed denkbaar is zonder enige ermee gepaard gaande verkoop of dienstprestatie.)

56. — Op te merken valt dat een fabrikant zijn toevlucht kan nemen tot beide procédés. Of wel kan hij premies aanbieden aan zijn onmiddellijke afnemers: de voortverkopers; deze kunnen dan eventueel op hun beurt een nieuw premiestelsel inrichten met behulp der toegekregen premies. Of wel kan hij de premies rechtstreeks aan het publiek aanbieden en daartoe de voortverkopers verzoeken de *service* der distributie op zich te nemen. Beide procédés zijn verboden en strafbaar. Ten aanzien van de aanduiding der daders van deze strafbare handeling, kunnen beide procédés nochtans tot verschillende resultaten leiden (zie verder, n^r 144; — zie ook boven, n^r 36).

HOOFDSTUK III

Begrip : Premie

AFDELING I. — *Wettelijke omschrijving van het begrip.*

57. — Artikel I, § II luidt : « Worden beschouwd als premies de voorwerpen, die worden afgeleverd en de diensten die worden verstrekt, hetzij kosteloos, hetzij mits een lichte vergoeding, hetzij mits een prijs die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst ».

In deze definitie kunnen bijgevolg twee kenmerkende bestanddelen worden terug gevonden : 1) het moet gaan over voorwerpen of diensten ; 2) die bovendien gegeven of verstrekt worden hetzij kosteloos, hetzij mits een kleine vergoeding, hetzij mits een prijs die versmolten is met die van de hoofdhandeling.]

De Duitse *Zugabeverordnung* (art. 1, eerste lid) geeft een omschrijving waarin identiek dezelfde elementen voorkomen.

In de Nederlandse Wet beperking cadeaustelsel treft men het tweede element aan. Het eerste bestanddeel is er in die zin gewijzigd dat diensten geen premies kunnen uitmaken (zie art. 1, eerste lid). Bovendien bepaalt deze wet nog enkele speciale gevallen van verboden premies.

Na het arrest van de Franse *Conseil d'Etat* van 1 juni 1956 (*J.C.P.*, 1957, II, 9749 ; — zie boven, n° 25) is het Franse begrip *prime* het meest afwijkend van het onze. Niet alleen kan sindsdien een dienst geen premie meer zijn, maar bovendien is het Franse decreet van 19 september 1951 heel wat soberder en veel enger in zijn formulering van het tweede bestanddeel. Het spreekt alleen van « tout objet attribué sans rémunération supplémentaire ».

✱ Het wetsontwerp van 14 januari 1958 tenslotte brengt geen grote verandering. Het neemt het tweede bestanddeel inderdaad integraal over en expliciteert het eerste alleen door het woord « voorwerp » te vervangen door « een lichamelijk of een onlichamelijk goed ». Ook een dienst blijft bijgevolg een verboden premie uitmaken (art. 2). ✱

§ 1. — Voorwerpen en diensten.

A. — *Voorwerp.*

58. — Hier is het weer duidelijk dat alleen roerende goederen worden bedoeld en wel om dezelfde redenen als hierboven (zie boven, n° 44).

Aan de andere kant moet men nochtans aan de term zijn volle betekenis geven en zullen bijgevolg zowel lichamelijke als onlichamelijke goederen in aanmerking komen.

Inderdaad het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit n° 61 is formeel: « De regering acht het nodig het stelsel van verkoop met premies grondig uit te roeien om nog alleen te laten voortbestaan de premie welke gelijkstaat, in werkelijkheid, met een terugbetaling » (zie boven, n° 2). De regering wilde dus zeker aan het woord voorwerp zijn ruimste betekenis laten (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1963).

X Het wetsontwerp op de verkoop met premies van 14 januari 1958 stemt hiermee volledig overeen en meent er zelfs goed aan te doen dit uitdrukkelijk te bepalen (art. 2; — zie boven, n° 57).

Anders: artikel 1, eerste lid van de Nederlandse Wet beperking cadeaustelsel, dat onder goederen verstaat: « lichamelijke zaken met uitzondering van geld en geldswaardig papier ».

59. — Alle roerende onlichamelijke goederen (m.a.w. roerende rechten) kunnen dus een verboden premie uitmaken. Dit geldt zowel voor de roerende zakelijke rechten als voor de roerende vorderingsrechten. Het spreekt vanzelf dat tot bewijs van de toekenning van een premie, bestaande in een onlichamelijk goed, een of ander bewijsstuk zal geschapen worden (b.v. een ticket of bon), zodat ook onlichamelijke premies tot op een zekere hoogte « verstoffelijkt » of geëxterioriseerd worden. Dit soort van bonnetjes of biljetten moet nochtans goed onderscheiden worden van premiezegels, coupons of penningtekens (zie verder, n° 112).

60. — Zo zou een verboden premie kunnen zijn: een gebruiksrecht toegestaan op een roerend goed.

De Nederlandse wet beperking cadeaustelsel bepaalt dit uitdrukkelijk in artikel 1, tweede lid en dit niettegenstaande het feit dat, in algemene regel, een recht er geen verboden premie kan uitmaken (vermits het een onlichamelijk goed is: zie boven, n° 58).

Andere roerende zakelijke rechten zijn (en kunnen derhalve verboden premies uitmaken): een vruchtgebruik op roerende goederen, een pandrecht (zie nochtans verder, n° 96).

61. — Voorbeelden van (bewijsstukken van) roerende vorderingsrechten, die als dusdanig verboden premies kunnen uitmaken zijn: loterijbriefjes, vervoertitels, ingangsbiljetten voor schouwburgen, cinemas, tentoonstellingen enz. [zie *Memorie van toelichting* bij art. 2 van het wetsontwerp van 14 jan. 1958 en het erbij gevoegde advies van de R.v.S., van 17 mei 1957, Kamer der volksvertegenwoordigers, 832 (1957-58) n° 1; — zie ook Brussel, 2 juni 1956, *J.T.*, 1956, 718, dat een ongepubliceerd vonnis van de correctiebank te Brussel 15 nov. 1955 bevestigt], een ongevallenpolis (zie nochtans verder, n° 103), een bon rechtgevend op droogreiniging (zie nochtans verder, n°s 87 en 104), het recht op deelname aan een prijskamp (onverschillig de aard der uit te reiken prijzen).

Een fabrikant van sigaretten, die aan iedere houder van een pakje, het recht toekende om deel te nemen aan een prijskamp, werd vrijgesproken, niet omdat het toekennen van een dergelijk recht geen premie zou kunnen uitmaken maar wel omdat dit recht niet de minste handelswaarde had en derhalve uitdrukkelijk werd toegelaten door het K.B. n° 154 en 18 maart 1935 (zie verder, n° 104; — *Corr. Brussel*, 14 maart 1953, *J.T.*, 1953, blz. 300).

In Nederland worden uitdrukkelijk gelijkgesteld met een aanbod of verstrekken van geschenken: het aanbieden en verschaffen van de mogelijkheid tot het deelnemen aan wedstrijden, loterij- en — andere dan loterijen in de zin van de Loterijwet — prijsvragen en dergelijke op voorwaarde nochtans dat als

prijzen lichamelijke zaken (met uitzondering van geld en geldswaardig papier), worden beschikbaar gesteld (art. 1, tweede lid gecombineerd met art. 1, eerste lid van de Wet beperking cadeautelsel). Daarentegen blijven biljetten, rechtgevend op het maken van reizen of bijwonen van voorstellingen, toegelaten. Zij geven inderdaad geen recht op goederen (Memorie van Antwoord der regering, 2^e kamer, *Nederlandse Staatswetten*, n° 116, blz. 171; — zie boven, n° 55).

62. — Op te merken valt dat het *aleatoire* karakter, dat aan een bepaald vorderingsrecht kleeft, niet uitsluit dat dit recht een verboden premie kan uitmaken. In verband met het toekennen van een kosteloze ongevallenverzekering door de uitgevers van een weekblad, overwoog het hof van beroep: «dat de *aleatoire* aard der rechten, die aan de verstrekte polis verbonden zijn, niets afdoet aan het feit dat deze titel bepaalde aanspraken verleent, dewelke bij de afgifte ervan verworven zijn, doch alleen nog aan de verwezenlijking der vooropgestelde voorwaarden onderworpen zijn» (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1965).

In Frankrijk daarentegen geldt de andere oplossing na het arrest van de *Cour de Cassation* van 12 mei 1955 (*Rec. Dall. et Rec. Sirey*, 1955, 486; *J.C.P.*, 1955, II, 8803; — dit arrest verwierp een voorziening tot verbreking tegen Colmar, 3 april 1952, *J.C.P.* 1954, II, 8307). De feiten waren de volgende: een groep handelaars van Metz gaf ter gelegenheid van de «*quinzaine du printemps*» biljetten uit, waarop een nummer stond en de aanduiding van een reeks: hetzij A, hetzij B. Aan de kopers werden bij hun aankopen biljetten uitgereikt. Aan diegenen nu onder hen die het grootste aantal overeenkomende biljetten van de andere reeks kon bemachtigen, werd een prijs uitgereikt.

Het hof sprak deze handelaars vrij omdat de uitgereikte biljetten: «*permettent aux acheteurs de participer à un jeu mettant à l'épreuve leur sagacité et leur habileté mais ne leur assurent pas automatiquement un droit (actuel et définitif) à une prime quelconque*» (*anders*: Vitu, noot onder Colmar, 3 april 1952, *J.C.P.*, 1954, II, 8307: «*le droit contenu dans chaque ticket est cependant actuel en ce sens que sa valeur ne dépend de la réalisation d'aucun événement ultérieur dérivant du hasard ou la volonté de l'une des parties en présence, acheteur ou commerçant. La remise confère un droit acquis, qui figure définitivement dans son patrimoine*»).

Een andere vraag is of dergelijke praktijken niet verboden zijn in hoofde van het inrichten van niet toegelaten loterijen (zie noot Vitu, *l.c.*).

B. — Diensten.

63. — Weer moet het woord zijn volste betekenis gegeven worden (zie boven, n° 58 en Brussel, 30 mei 1956, *R.W.* 1955-56, 1963). Elke menselijke activiteit, zowel materiële als intellectuele wordt hier bedoeld. Zij kan bestaan in het stellen van een materiële daad maar ook in het verrichten van een rechtshandeling, zelfs zo dit geschiedt uit naam en/of voor rekening van de premiegenieter die dan als mandant of committent optreedt. Ook dit laatste kan immers een dienst uitmaken (zonder een «*verstrekken van een dienst*» of een *locatio operis faciendi* te zijn; — zie boven, n° 50).

De dienst bestaat b.v. in een rechtshandeling wanneer de premiegever een, (voor de beneficiaris der premie), kosteloze ongevallenverzekering sluit bij een derde verzekeraar ten gunste van een trouwe koper (zie verder, n° 64). Nochtans zelfs wanneer de ongevallenverzekering niet kosteloos zou zijn maar zou gesloten worden door de premiegever uit naam en/of voor rekening van de koper (die dus de verzekeringspremies zelf zou moeten betalen), dan nog zou dit een dienst en bijgevolg een premie kunnen uitmaken.

Op te merken valt dat bijgevolg zowel de verbintenis tot doen als het verrichten

van de daad zelf, een verboden premie kan zijn. Het eerste is het toekennen van een roerend vorderingsrecht (zie boven, n^r 59), het tweede het verstrekken van een dienst.

Zoals boven vermeld kan noch in Nederland, noch in Frankrijk een dienst een verboden premie uitmaken. In Duitsland integendeel en ook in het wetsontwerp van 14 januari 1958, kan een verboden premie bestaan in een dienst (zie boven, n^r 57).

64. — Het is niet steeds gemakkelijk om uit te maken onder welk van beide categorieën (voorwerp of dienst) een premie valt.

Zo b.v. wanneer een dagblad aan zijn trouwe lezers een kosteloze ongevallenverzekering toekent. Is dit het verstrekken van een dienst of de levering van een voorwerp? Het is zeker één van beide of misschien beide samen (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1963; — *anders*: Corr. Brussel, 28 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 995).

Een onderscheid moet nochtans gemaakt worden. Wanneer het dagblad zelf als verzekeraar optreedt, zal de ongevallenverzekering de levering van een voorwerp betekenen: inderdaad die premie bestaat dan in de verbintenis om bepaalde voorziene bedragen uit te keren en tevens hulp te verlenen wanneer gegeven omstandigheden zich voordoen. Het gaat hem bijgevolg om het verstrekken van een onlichamelijk goed nl. een aleatoir vorderingsrecht om iets te geven en iets te doen (zie boven, n^r 59). Integendeel wanneer een derde als verzekeraar optreedt, zal de premie bestaan in een dienst: het dagblad sluit op eigen kosten een verzekeringscontract ten gunste van zijn trouwe lezers (zie boven, n^r 63).

Zoals verder zal gezien worden, maakt de kosteloze ongevallenverzekering nochtans geen verboden premie uit, maar dit om andere redenen (zie verder, n^r 103).

§ 2. — Afgeleverd of verstrekt hetzij kosteloos, hetzij mits een lichte vergoeding, hetzij mits een prijs die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst.

65. — Vooraf moet opgemerkt worden dat zodra een premieaanbod onder één van de hiernavolgende kwalificaties kan gebracht worden, men verder niets meer moet bewijzen. In het bijzonder zal men niet moeten aantonen dat er wel degelijk prijsbewimpeling voorhanden is. De wetgever veronderstelt de prijsbewimpeling zodra de premie kosteloos, tegen een lichte vergoeding of mits een met de hoofdprijs versmolten prijs wordt aangeboden (Verbr., 28 nov. 1955, *R.W.*, 1955-56, 1960; *Pas.*, 1955, I, 293; *J.T.*, 1956 blz. 215).

A. — Kosteloos.

66. — Dit vergt geen commentaar. De bedoeling van de wetgever bij het verbieden der kosteloze premie was enerzijds het publiek te behoeden tegen het gevaar nutteloze koopwaren op te nemen en anderzijds de verhoging der prijzen tegen te gaan, verhoging waardoor ook de reële verkoopprijs van het hoofdvoorwerp of de hoofddienst aan de verbruiker verborgen blijft, d.w.z. de oneigenlijke prijsbewimpeling (zie boven, n^r 5).

Zowel de Franse als de Duitse en de Nederlandse reglementeringen verbieden de kosteloze premies.

B. — *Mits een lichte vergoeding.*

67. — Dezelfde overweging als hierboven leidde tot het verbod van premies verstrekt tegen een lichte vergoeding. Het is dus helemaal niet nodig, wil de premie verboden zijn, dat de gevraagde vergoeding versmolten is met de prijs van het hoofdvoorwerp of de hoofddienst. Het eenvoudige feit dat voor de premie slechts een lichte vergoeding wordt gevraagd, zelfs al wordt die vergoeding volledig onderscheiden van de hoofdprijs, volstaat om het verbod te doen spelen. Wanneer daarentegen de lichte vergoeding versmolten wordt met de hoofdprijs staat men natuurlijk ook voor een verboden premie: het zal dan inderdaad niet uit te maken zijn of voor de premie slechts een vergoeding, dan wel een normale prijs werd aangerekend. Men heeft dan te doen met een prijsbewimpeling *stricto sensu*, die kenmerkend is voor het derde geval (zie verder, n^r 70).

68. — Het komt er nu natuurlijk op aan te bepalen wat moet verstaan worden onder lichte vergoeding.

Vooraf dient opgemerkt te worden dat het de rechter zal zijn die het begrip premie wettelijk zal omschrijven door vast te stellen dat een bepaalde premie werd afgeleverd tegen een lichte vergoeding. Door deze vaststelling staat het abnormaal karakter der vergoeding vast (Verbr., 21 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 482).

Het is nochtans mogelijk enkele criteria vast te leggen. Zo mag b.v. aangenomen worden dat elke vergoeding, die boven de kostprijs van de premie ligt, geen lichte vergoeding kan uitmaken. Eventueel zal het hier gaan over een gereduceerde prijs, maar ook dit is nog een prijs en geen lichte vergoeding.

Zo overwoog de correctionele rechtbank te Brussel op 15 november 1955 (*onuitgegeven*) hierin gevolgd door het hof van beroep (Brussel, 2 juni 1956, *J.T.*, 1956, 718): « qu'en réduisant dans la même proportion que le prix global, le prix du ticket de cinéma.... on constate que loin de l'offrir gratuitement ou moyennant une légère rémunération, le prévenu réalisait un bénéfice même sur la prime prétendue.... »

Dit wil nu nochtans niet zeggen dat telkens er voor de premie een van de hoofdsom gescheiden bedrag wordt gevraagd, dat lager is dan de kostprijs, men te doen heeft met een verboden premie. De wet spreekt inderdaad over een lichte vergoeding. Wat hierdoor bedoeld wordt, is een vergoeding die zo gering is dat de premie bijna kosteloos wordt. Een goede omschrijving en een bruikbaar criterium wordt gegeven in de Nederlandse wet beperking cadeaustelsel waar artikel 1, tweede lid, littera a. spreekt over « een kennelijk slechts voor de schijn gevraagde prijs ». Een gereduceerde prijs wordt hiermede niet bedoeld (Arr. Rb. R'dam, 14 juni 1956, *N.J.*, 1957, n^r 231; — Hoge Raad, 21 mei 1957, *N.J.*, 1957, n^r 460, met conclusie van advocaat-generaal Loeff; *S.E.W.*, 1957, 170). Hetzelfde criterium wordt trouwens teruggevonden in artikel 1 van de Duitse *Zugabeverordnung*: « ein geringfügiges, offenbar bloss zum Schein verlangter Entgelt ». Dit criterium kan ook in ons recht aangewend worden.

69. — *Mathematisch* uitgedrukt is de onderlinge verhouding der hier gebruikte begrippen de volgende :

- kosteloos,
- een slechts voor de schijn gevraagde prijs of lichte vergoeding,
- een, al dan niet tot beneden de kostprijs der premie, gereduceerde prijs,
- een normale prijs.

Het toestaan van een kosteloze premie of een premie tegen een lichte vergoeding is steeds verboden ongeacht, wat het laatste geval betreft, of de vergoeding al dan niet versmolten is met de hoofdprijs. Het toestaan van een premie tegen een gereduceerde of een normale prijs daarentegen, is alleen verboden wanneer die prijs versmolten is met de hoofdprijs (zie verder, n^r 70).

C. — *Mits een prijs, die versmolten is met die van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst.*

70. — Zoals hierboven (n^r 69) gezegd, is het aanbieden van een premie tegen een normale of zelfs gereduceerde prijs (zolang het geen lichte vergoeding wordt ; — zie boven n^r 68) alleen verboden wanneer deze prijs versmolten is met de prijs van het hoofdvoorwerp of van de hoofddienst.

De bedoeling van dit verbod is het vermijden van eigenlijke prijsbewimpeling, die er de reden van is dat de verbruiker de werkelijke prijs van het hoofdvoorwerp niet kan kennen en hem bijgevolg ook niet kan vergelijken met andere prijzen (zie boven, n^r 5).

71. — Natuurlijk stelt zich nu de vraag : wanneer heeft men te doen met een versmelting van prijzen ?

Een goede definitie werd gegeven door het Brusselse hof van beroep : er is versmelting van prijzen wanneer de verkoper een globale prijs vraagt voor twee voorwerpen of diensten met elkander verbonden en tevens aan de koper geen enkel element verstrekt, dat hem toelaat de respectievelijke waarden te bepalen (Brussel, 2 juni 1956, *J.T.*, 1956, blz. 718).

Het hof had zich uit te spreken over de toelaatbaarheid van het volgende aanbod :
Cinénylon — Marque déposée — Offre sensationnelle !

une paire de bas nylon cristal premier choix (Cinénylon), valeur	65,00 Fr.
une entrée cinéma, première catégorie, valeur	20,00 Fr.
	85,00 Fr.
ici pour seulement	69,00 Fr.
profitez-en	

De handelaar werd vrijgesproken omdat er hier geen sprake was van versmelting van prijzen. De tekst der publicitaire aankondiging geeft immers zelf de waarde aan, zowel van het hoofdvoorwerp, als van de premie, waarna beide prijzen evenredig worden gereduceerd. Er is derhalve een optelling van prijzen, en geen versmelting voorhanden.

Natuurlijk staat het de rechter steeds vrij te beslissen dat het voor de premie gevraagde bedrag een lichte vergoeding is, zodat de premie toch zou verboden zijn (zie boven, n^{rs} 67 en 69). In casu was dit gemakkelijk door

b.v. niet aan te nemen, zoals het hof deed, dat de vermindering moet omgeslagen worden over de prijs van de premie en die van het hoofdvoorwerp. In dit geval zou het bedrag, voor de premie gevraagd, gelijk zijn aan $69 - 65 = 4$ Fr. Een dergelijk bedrag heeft reeds meer het uitzicht van een lichte vergoeding (zie boven, n° 68). Het hof nam deze redenering nochtans niet aan.

In Duitsland deed zich een gelijkaardig geval voor. Een groothandelaar had in zijn prijzenlijst de prijs van het hoofdvoorwerp en de prijs van het nevenvoorwerp, dat samen met het hoofdvoorwerp kon verkregen worden, afzonderlijk aangegeven. Uit de economische omstandigheden bleek nochtans dat deze voorstelling slechts pro forma gebeurde en dat in werkelijkheid én de prijs van het hoofdvoorwerp, én die van het nevenvoorwerp sterk gereduceerd waren zodat de globale prijs gelijk was aan de gebruikelijke prijs van het hoofdvoorwerp. De toestand was derhalve ongeveer dezelfde als die waarover het Brusselse hof van beroep zich had uit te spreken. Het Oberlandesgericht van Karlsruhe (28 febr. 1958, *N.J.W.*, 1958, 913) was van oordeel dat in feite de toegift kosteloos was en dat de besproken handeling zowel « tegen de geest als tegen de strekking van de *Zugabeverordnung* » (dus niet tegen de letter) indruiste en derhalve strafbaar was als verboden premieaanbod. Of dergelijke ruime toepassing van een strafwet toegelaten is, is ten zeerste twijfelachtig (zie boven, n° 17).

72. — Het feit dat de prijzen van het hoofdvoorwerp en die van de premie afzonderlijk werden vermeld op de *factuur*, is niet voldoende om de prijzen als niet versmolten te beschouwen. Het is de werkelijke draagwijdte van de gesloten overeenkomst, die moet in aanmerking genomen worden (Brussel, 8 juni 1939, *onuitg.*).

Werden bijgevolg op het ogenblik van het sluiten van de verkoop de prijzen vermengd voorgesteld, dan maakt de later opgestelde factuur, waarop de prijzen afzonderlijk worden weergegeven, de premie niet minder ontoelaatbaar. Anders zou de oplossing zijn wanneer de factuur op voorhand werd opgesteld. Werden dan de prijzen afzonderlijk gefactureerd, dan kan men redelijkerwijze niet beweren dat de werkelijke prijzen van beide voorwerpen aan de koper verborgen bleven.

Tegen het in het eerste lid van dit nummer aangehaalde arrest werd een voorziening in verbreking ingesteld. Eén der middelen was gesteund op de aangehaalde overweging. Het hof van verbreking sprak zich over dit middel niet uit omdat het overbodig was (Verbr., 21 nov. 1939, *Pas.*, 1939, I, 482).

73. — Zelfs wanneer uitgemaakt werd dat enerzijds de prijs van de premie niet versmolten is met de hoofdprijs en anderzijds ook geen lichte vergoeding uitmaakt, dan nog zal men, gebeurlijk met het oog op de strafbaarheid van de beschouwde handeling, moeten nagaan of er geen sprake is van een *vente liée*.

Inderdaad artikel 3 van de besluitwet van 14 mei 1946 bepaalt: « Het wordt iedereen, ook tussenpersonen of bedrijven verboden, misbruik makend van een toestand van schaarste of nood :

1) de verkoop of levering van waren van een bepaalde soort of kwaliteit afhankelijk te maken van de verplichting, tegelijkertijd waren van een andere soort of kwaliteit te moeten aankopen ofwel de aankoop ervan te moeten beloven ;

2) het uitvoeren van een bepaalde prestatie afhankelijk te maken van de verplichting tegelijkertijd een andere prestatie te moeten aanvaarden of het aanvaarden ervan te moeten beloven ».

Wat derhalve verboden wordt is het gezamenlijk verkopen van twee voorwerpen of twee prestaties, waarvan het (de) ene niet kan verworven

worden zonder het (de) andere, op voorwaarde nochtans dat men hiertoe gebruik maakt van een bestaande toestand van schaarste of nood (zie Tw. *Prijsregeling*).

AFDELING II

Voorwerpen en diensten, die krachtens de wet of de rechtspraak geen premies zijn.

74. — Tal van voorwerpen en diensten worden hetzij door de wet, hetzij door de rechtspraak geacht geen premies te zijn. Ook de buitenlandse wetgevingen voorzien een ganse reeks — meestal gelijkaardige — uitzonderingen.

Alleen de Duitse *Zugabeverordnung* bevat in zijn artikel 1, derde lid een eigenaardigheid. Inderdaad het is niet voldoende dat een voorwerp of dienst onder de wettelijke omschrijving der uitzonderingsbepaling valt, het is bovendien nog verboden bij de aanbieding of de levering, deze voorwerpen of diensten als kosteloze toegiften te bestempelen, of zelfs maar deze indruk te verwekken. De koper moet steeds weten dat hij in feite ook deze toegelaten toegift betaalt (Oberlandesgericht Stuttgart, 9 maart 1954, N.J.W., 1954, 925).

§ 1. — Aan het hoofdvoorwerp of de hoofdprestatie gelijke voorwerpen of diensten.

75. — Artikel 1, § III bepaalt : « Worden niet als premies beschouwd :

a) 1° De kosteloos gegeven voorwerpen en de kosteloos verstrekte diensten die gelijkaardig zijn aan één der hoofdvoorwerpen of hoofddiensten ».

Deze uitzondering bevat drie bestanddelen :

- 1) de voorwerpen en diensten ;
- 2) die kosteloos worden gegeven of verstrekt ;
- 3) en die gelijkaardig zijn aan één van de hoofdvoorwerpen of hoofddiensten .

Een gelijkaardige uitzondering werd voorzien door de Franse en Duitse wetgevingen ten aanzien van gelijksoortige als toegift gegeven voorwerpen [art. 2 van de Franse w. van 20 maart 1951 en art. § 1, (2) c) van de Duitse *Zugabeverordnung*].

In Nederland blijft het toegelaten branche-eigen goederen, — dit zijn « goederen, die van dezelfde soort zijn als goederen welke bij het uitoefenen van dat bedrijf tegen betaling plegen te worden verstrekt » (b.v. een das gegeven bij de aankoop van een overhemd) — als premie aan te bieden of te verstrekken (artikel 2, eerste lid, Wet beperking cadeaustelsel). Nochtans wanneer een ondernemer meerdere bedrijven uitoefent, is « het hem verboden, in verband met het uitoefenen van het ene bedrijf, geschenken aan te bieden of te verstrekken in de vorm van goederen, waarin door hem kleinhandel wordt gedreven in een ander door hem uitgeoefend bedrijf » (Hoge Raad, 26 nov. 1957, S.E.W., 1958, 43).

In het Belgische wetsontwerp van 14 januari 1958 op de verkoop met premies blijft deze uitzondering behouden (zie Memorie van toelichting op art. 3, a van het ontwerp), hoewel de Hoge Raad voor de Middenstand in zijn advies van 14 juli 1954 de afschaffing van deze uitzondering had

aanbevolen (*Informatieblad van het economisch en sociaal Instituut voor de Middenstand*, okt. 1954, 3).

76. — De reden waarom deze uitzondering gemaakt werd, wordt aangegeven in het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 13 januari 1935: « Het leek wenselijk niet te raken aan het verkoopsysteem dat met zich brengt de toevoeging, kosteloos, van een voorwerp, zodra de aankoop een bepaald aantal voorwerpen van dezelfde soort omvat (systeem van 13 voor 12 b.v.). Inderdaad dergelijk systeem verbergt voor de koper de ware prijs van zijn aankoop niet en leidt hem niet tot het aanvaarden van een voorwerp dat hij niet nodig heeft ».

De reden van deze vrijstelling is bijgevolg het feit dat de gewone misbruiken, waarop het premieverbod steunt, hier uiteraard niet kunnen voorkomen (zie boven, n^r 5).

77. — Voor de verklaring van het eerste bestanddeel, kan verwezen worden naar wat boven uiteengezet werd (zie boven, n^{rs} 58-64). Het gaat er bijgevolg over voorwerpen of diensten die normaal een verboden premie zouden uitmaken, maar het nu niet zijn zo de twee volgende voorwaarden vervuld zijn.

78. — Die voorwerpen of diensten moeten kosteloos gegeven of verstrekt worden. De wet spreekt hier alleen van kosteloos. Wat zal de oplossing zijn wanneer het gelijke voorwerp of de identieke dienst gegeven of gepresteerd wordt, mits een lichte vergoeding of mits een prijs versmolten met die van het hoofdvoorwerp respectievelijk de hoofddienst. Valt dit ook onder de besproken uitzondering? Het antwoord is ongetwijfeld bevestigend.

Inderdaad, wordt het (de) gelijke voorwerp (dienst) verstrekt tegen een met de prijs van het (de) hoofdvoorwerp (dienst) versmolten prijs of lichte vergoeding, dan kan er uiteraard geen sprake zijn van een premie. Het gaat dan gewoonweg om de verkoop van $(n + 1)$ in plaats van n voorwerpen of diensten, eventueel tegen gereduceerde prijs.

Wordt het gelijke voorwerp of de gelijke dienst verstrekt tegen een lichte vergoeding, die niet versmolten is met de hoofdprijs (b.v. 9 ballen tegen 10 Fr. 't stuk: 90 Fr. + 1 bal tegen 2 Fr.: 2 Fr.; samen 92 Fr.), dan is dit ook geen verboden premie. Ook hier zijn immers de gewone misbruiken die aanleiding geven tot het premieverbod (aankopen van nutteloze producten, prijsbewimpeling voortkomend uit een versmelting van de prijzen, prijsverhoging) niet voorhanden. Welnu het was juist deze afwezigheid die de wetgever de uitzondering van artikel 1, § II, a, 1° inspireerde (zie boven, n^r 76). Er kan dus zonder gevaar aangenomen worden dat de wetgever ook deze hypothese onder de besproken uitzondering rangschikte.

79. — Die voorwerpen of diensten moeten tenslotte « gelijkaardig zijn aan één van de hoofdvoorwerpen of hoofddiensten ».

Gelijkaardig (Fr. term: *identique*) wil zeggen « van dezelfde soort » (*genus*; — zie verslag aan de Koning: zie boven, n^r 76). Het gaat dus om volledig substitueerbare voorwerpen of diensten. « Gelijkaardig » duidt niet « van dezelfde aard » zoals het woord zou doen vermoeden. Het

Fransse woord *identique* is duidelijker. Voor de betekenis der uitdrukking « van dezelfde aard », zie verder, n^r 84.

Het is voldoende dat het bijgegeven voorwerp of de verstrekte nevendienst gelijkaardig weze aan één der hoofdoorwerpen of hoofddiensten.

§ 2. — Door een fabrikant gegeven voorwerpen, die van dezelfde aard zijn als het hoofdoorwerp en gewoonlijk in zijn fabriek worden vervaardigd.

80. — Artikel 1, § III, a), 2° bepaalt : « (Worden niet als premies beschouwd) : de voorwerpen gegeven door een fabrikant, indien zij van dezelfde aard zijn als het hoofdoorwerp en gewoonlijk in zijn werkhuis worden vervaardigd ».

Deze uitzondering werd in het koninklijk besluit van 13 januari 1935 niet voorzien maar werd ingelast door het koninklijk besluit n^r 294 van 30 maart 1936, artikel 1 en was bedoeld om tegemoet te komen aan de ernstige moeilijkheden, die door sommige fabrikanten ondervonden werden ingevolge de toepassing van het koninklijk besluit van 1935 (zie verslag aan de Koning bij het K.B. van 30 maart 1936, *Pasin.*, 1936, 211).

In Nederland bestaat een gelijkaardige uitzondering, die nochtans ruimer is en namelijk niet alleen door fabrikanten maar ook door handelaars kan worden ingeroepen : het is inderdaad toegelaten branche-eigen goederen als premie aan te bieden of te verstrekken (zie boven, n^r 75).

Ook het Belgische wetsontwerp van 14 januari 1958 voorziet dezelfde uitzondering maar laat er insgelijks een ruimere kring mensen van genieten. Artikel 3, a) luidt : « Gelden niet als premies in de zin van onderhavige wet : de voorwerpen welke dezelfde bestemming als de verkochte eet- en koopwaren hebben en althans gedeeltelijk op dezelfde wijze zijn samengesteld ». Deze bepaling heeft nu reeds een practische draagwijdte (zie verder, n^r 84).

Volgende bestanddelen worden in deze uitzondering teruggevonden :

- 1) de voorwerpen gegeven,
- 2) door een fabrikant,
- 3) zo deze voorwerpen van dezelfde aard zijn als het hoofdoorwerp,
- 4) en gewoonlijk in zijn werkhuis worden vervaardigd.

81. — De wet spreekt alleen van voorwerpen. Diensten kunnen uit dezen hoofde geen toegelaten premies worden.

Voor de verklaring van het begrip voorwerpen : zie boven, n^{rs} 58-62. Het gaat dus weer over goederen, die *normaliter* een verboden premie zouden uitmaken.

82. — Aan het woord gegeven moet hier geen bijzondere betekenis gehecht worden. Het omvat zowel de hypothese waarin de voorwerpen kosteloos worden geleverd als die waarin zij worden gegeven mits een lichte vergoeding, of mits een prijs die vermengd is met de hoofdprijs (zie boven, n^{rs} 66 en volg.).

83. — De uitzondering geldt enkel en alleen ten gunste van fabrikanten (zie boven, n° 80). Tussenhandelaars kunnen haar niet inroepen. De reden hiervan ligt in de ratio legis van deze uitzondering. Volgens de bevoegde administratie is deze te vinden in de zich vaak voordoende noodzaak voor een producent om nieuwe fabrikaten te lanceren. Dit gebeurt het gemakkelijkst door de nieuwe producten te verbinden met producten, die reeds de markt veroverd hebben (zie ook de Memorie van Toelichting bij artikel 3, a van het wetsontwerp op de Verkoop met premies).

Het spreekt vanzelf dat tussenhandelaars, die in opdracht en voor rekening van de fabrikant voorwerpen uitdelen aan hun cliënten, kopers van de waren van diezelfde fabrikant, ook door de besproken uitzondering worden gedekt.

84. — Onder voorwerpen van dezelfde aard als het hoofdvoorwerp wordt, volgens de jarenlange opvatting der administratie, verstaan: voorwerpen die dezelfde bestemming hebben als het hoofdvoorwerp en, althans gedeeltelijk, op dezelfde wijze zijn samengesteld. Het is trouwens deze formule die teruggevonden wordt in artikel 3 van het wetsontwerp van 14 januari 1958 (zie boven, n° 80).

Voorbeelden van voorwerpen die aan deze voorwaarde voldoen, zijn: toiletzeep en huishoudzeep, honing en peperkoek, olie en margarine (zie Memorie van Toelichting bij art. 3 van het wetsontwerp), pralines en chocolade [zie toelichting bij art. 3 van het wetsontwerp op de verkoop met premies en kortingen, neergelegd op 7 maart 1956 bij de kamer van volksvertegenwoordigers, 468 (1955-56), n° 1, blz. (5)].

85. — De laatste voorwaarde is dat de voorwerpen gewoonlijk in het werkhuis van de premieverstrekker worden vervaardigd.

Het is natuurlijk aan de hoven en de rechtbanken overgelaten uit te maken wat dient verstaan te worden onder gewoonlijk. Dezelfde voorwaarde geldt in Nederland (zie boven, n° 75).

De tekst spreekt van vervaardigen (*fabriquer*). Een bewerking van het product is dus vereist; het louter verpakken ervan is onvoldoende. Wel volstaat het voor de toepassing van deze uitzondering, half-afgewerkte fabrikaten verder af te werken.

In zijn werkhuis. Nodig is bijgevolg dat de voorwerpen, die toegegeven worden, vervaardigd zijn in het werkhuis van de premiegever zelf. Vallen niet onder deze uitzondering de voorwerpen, die aan de fabrikant van het hoofdvoorwerp werden geleverd door een ander producent, opdat de eerste ze als premie bij zijn eigen producten zou aanbieden.

Werkhuis dient verstaan te worden in zijn economische betekenis, en beduidt iedere zelfstandige productie-eenheid. Het kan voorkomen dat verschillende productie-eenheden slechts één en dezelfde rechtspersoon uitmaken. Die juridische eenheid doet nochtans niets ter zake.

Ook wanneer eenzelfde fabrikant eigenaar is van verschillende onderscheiden werkhuisen, is het hem daarom niet toegelaten producten uit het ene werkhuis aan te bieden als toegift bij fabrikaten van het ander werkhuis (Hoge Raad, 26 nov. 1957, *S.E.W.*, 1958, blz. 43 in uittreksel; — zie boven, n° 75). Meestal zal dan trouwens ook de vorige voorwaarde niet vervuld zijn (zelfde bestemming en gedeeltelijk zelfde samenstelling; — zie boven, n° 84).

§ 3. — Inlichtingen die betrekking hebben op het gebruik van het verkochte voorwerp of de verstrekte dienst.

86. — Artikel 1, § III, b) bepaalt : « Worden niet beschouwd als premies : de inlichtingen, die betrekking hebben op het gebruik van het verkochte voorwerp of de verstrekte dienst ».

Een zelfde uitzondering vindt men terug in de Duitse *Zugabeverordnung*, artikel 1, (2), j. : « (Niet verboden is een premie) wenn die Zugabe in der Erteilung von Auskünften oder Ratschlägen besteht ».

Deze uitzondering is meer dan vanzelfsprekend en moest nauwelijks bepaald worden. Trouwens bedoelde inlichtingen zouden toch steeds onder de volgende uitzondering kunnen gebracht worden (normale toebehoren ; — zie verder, n° 88).

Zo dachten de opstellers van het wetsontwerp van 14 januari 1958 er waarschijnlijk over. Deze uitzondering werd eenvoudig weggelaten terwijl de uitzondering der normale toebehoren, mits enkele wijzigingen, behouden bleef.

87. — Het is natuurlijk onverschillig voor de toepassing der besproken uitzondering, op welke wijze de inlichtingen gegeven worden : schriftelijk, mondeling of anderszins.

Het hof van beroep te Gent moest zich in dit verband uitspreken over een bijzonder geval (Gent, 22 mei 1956, *J.T.*, 1956, 457). Een verkoper van luxedekens gaf bij elke aankoop ter waarde van 2000 Fr. een bon, die recht gaf op het droogreinigen van het verkochte deken. Principieel kan deze bon een verboden premie uitmaken (zie boven, n° 61). Het hof was nochtans van oordeel dat dergelijke bon slechts nuttig was, enerzijds om er de aandacht van de koper op te trekken dat het nodig is het luxe deken te doen reinigen door vakmensen, omdat er gevaar bestaat het deken van prima kwaliteit onherroepelijk te beschadigen wanneer het niet gewassen wordt met adequate middelen, anderzijds om de fabrikant te beschermen tegen mogelijke klachten van cliënten, die het deken slecht hadden behandeld. Derhalve meende het hof van beroep : « attendu dès lors que le dit bon doit être considéré comme une garantie tant pour l'acheteur que pour le fabricant, la Cour estime que les objets litigieux doivent être considérés comme des accessoires à titre de publicité et de garantie.... » De waarborg waarover het hof spreekt is dus niets anders dan een waarborg zowel voor de verkoper als voor de koper (niet tegen verborgen gebreken ; — zie verder, n° 94 — maar) tegen een slechte behandeling van de verkochte koopwaar die het gevolg zou kunnen zijn van een gebrek aan inlichtingen. M.a.w. de gegeven waarborg bestaat in het vooraf geven der nodige inlichtingen. Het middel om de koper deze raadgevingen zo doelmatig mogelijk aan het verstand te brengen is het geven van een bon rechtgevend op een gratis droogreiniging. Het is o.a. uit dien hoofde — namelijk als inlichtingen verstrekend middel — dat de bon volgens het hof een toegelaten premie uitmaakte (zie ook verder, n° 104).

§ 4. — Toebehoren die normaal gepaard gaan met het hoofdvoorwerp of de hoofddienst. Wettelijke en conventionele verplichtingen, voortvloeiend uit het hoofdcontract.

A. — Normale toebehoren.

88. — Artikel 1, § III, c) van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 maakt nog een laatste uitzondering : « (Worden niet als premies be-

schouwd) : de toebehoren die normaal bij de aankoop met het hoofdvoorwerp gepaard gaan of met de hoofddienst bij het verstrekken van een dienst ».

Toebehoorten is geen algemeen Nederlandse term. Daarom zal verder van « toebehoren » gesproken worden.

Twee voorwaarden, die samen moeten aanwezig zijn, zijn in deze bepaling vervat :

- 1) toebehoren (*les accessoires*) ;
- 2) die normaal de verkrijging van het hoofdvoorwerp of de prestatie van de hoofddienst vergezellen.

Deze toebehoren zullen nooit een premie zijn onverschillig of ze gratis, tegen een lichte vergoeding of tegen een prijs, vermengd met die van het hoofdvoorwerp of de hoofddienst, worden verstrekt.

In het Franse decreet van 19 september 1951 vindt men een identieke tekst terug : « ne sont pas davantage considérés comme primes.... les accessoires qui accompagnent normalement la marchandise et sa livraison.... (art. 2, derde lid). Ook de Duitse *Zugabeverordnung* voorziet het geval : (is geen verboden premie) « die Zugabe (die) nur in handelsüblichem Zubehör zur Ware oder in handelsüblichen Nebenleistungen besteht » (art. 1, tweede lid, d).

Tenslotte blijft de uitzondering insgelijks bewaard in het wetsonwerp van 14 januari 1958, maar onder enigszins gewijzigde vorm. De toebehoren van verkochte eet- en koopwaren maken geen verboden premie uit, voor zover zij uiteraard aangepast zijn aan het verkochte hoofdvoorwerp en tegelijkertijd met dit laatste moeten worden geleverd om een normaal gebruik ervan mogelijk te maken (art. 3, b).

89. — Vermits de besproken reglementering geen enkele bepaling geeft van het begrip toebehoren, moet er beroep gedaan worden op de gemeenrechtelijke betekenis van het woord (zie boven, n° 15).

Artikel 1615 B.W. bepaalt : « De verplichting om een zaak te leveren strekt zich uit tot haar toebehoren (*accessoires*) en tot al wat tot haar blijvend gebruik bestemd is ». Er wordt door een eensgezinde rechtsleer aangenomen dat onder toebehoren moeten verstaan worden, alle materiële of juridische elementen die moeten beschouwd worden als ondeelbaar of onafscheidbaar van de geleverde zaak en dus ook van de gepresteerde dienst (De Page, IV, 1938, n^{rs} 98, blz. 136 en 137 ; — Frédéricq, III, 1947, n° 52, blz. 101 en geciteerde rechtspraak).

Als voorbeelden van gemeenrechtelijk toebehoren worden aangegeven : erfdienstbaarheden ten voordele van het verkochte erf, recht op commerciële naam, certificaat van oorsprong bij de verkoop van rasdieren of van kunstartikelen, een reservewiel en herstelgereedschap ter gelegenheid van de verkoop van een auto, de rechten en rechtsvorderingen aan de zaak verbonden.

Er wordt bijgevolg steeds verondersteld dat het toebehoren uiteraard afgestemd is op het aandenken of het bezit van het hoofdvoorwerp of op de prestatie van de hoofddienst (zie Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1966 ; — zie verder, n° 91).

Het toebehoren kan zowel in een voorwerp als in een nevendienst bestaan.

90. — Het toebehoren moet bovendien normaal gepaard gaan met het hoofdoorwerp of de hoofddienst. Het geven of presteren van een bepaald toebehoren mag bijgevolg geen opzien wekken. Het moet, zoals de Duitse wet zegt, *handelsüblich* (dit is gebruikelijk in de handel zijn, dergelijk(e) nevenvoorwerp of nevendienst te verstrekken, zie boven, n° 88).

Hierin wordt natuurlijk de vrije loop gelaten aan de beoordeling door de hoven en de rechtbanken.

91. — Beide voorwaarden moeten samen vervuld zijn. Het zal nu wel zo zijn dat toebehoren, ook meestal normaal gepaard gaan met het hoofdoorwerp of de hoofddienst, hoewel het theoretisch wel zou kunnen voorkomen dat een gevestigd gebruik hieraan afbreuk doet.

Aan de andere kant, en dit is veel minder theoretisch, is het niet zeker dat iets dat normaal gepaard gaat met de aankoop van een hoofdoorwerp of met de levering van een hoofddienst, ook een toebehoren zal uitmaken.

In verband met de toekenning van een gratis-ongevallenverzekering aan de trouwe lezers van een weekblad had het hof van beroep te Brussel de gelegenheid dit te bevestigen, waar het overwoog « dat een gevestigd gebruik wel de aaneenkoppeling van voorwerpen als normaal kan doen voorkomen, doch niet vermag de uiteenlopende aard der voorwerpen te wijzigen, noch de aanwending ervan op elkeen niet kan afstemmen (*sic*) ; dat ongevallenverzekering en de aankoop van een weekblad uiteraard volkomen vreemd zijn en op wederzijdse aanpassing niet zijn gesteld.... » (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1966 ; — zie boven, n° 89). Een ongevallenverzekering maakt dus niettegenstaande een gevestigde praktijk, geen toebehoren uit van een weekblad.

92. — Voorbeelden van toebehoren, die normaal met het hoofdoorwerp of de hoofddienst gepaard gaan, zijn : schoenveters bij de verkoop van schoenen, een reservewiel bij de verkoop van auto's, alle soorten van verpakking.

Zo werd door het hof van beroep te Gent geoordeeld dat het een verkoper van luxedekens toegelaten is een valies aan te bieden van eerder middelmatige kwaliteit, zo deze valies dient tot verpakking en bewaring gedurende de zomer van het verkochte deken. De valies kon immers, gezien haar kwaliteit niet in aanmerking komen voor een zelfstandige verkoop. Bovendien was op de valies het fabrieksmerk van het deken aangebracht (Gent, 22 mei 1956, *J.T.*, 1956, blz. 457).

Het Franse decreet van 19 september 1951 voorziet deze laatste uitzondering uitdrukkelijk : « Les récipiends ou emballages de toute sorte contenant la marchandise vendue » zijn geen verboden premies (art. 2, derde lid). De Nederlandse rechtspraak aanvaardt dezelfde uitzondering (Arr. Rb. Rotterdam, 14 juni 1956, *N.J.*, 1957, n° 231).

Wellicht kan ook het nazien van de luchtdruk der banden of het reinigen van de autoruiten door een garagist ter gelegenheid van de verkoop van benzine, overeenkomstig de huidige gebruiken, als een normale toebehoorte worden beschouwd. Hier staat men nochtans reeds verder af van het gemeenrechtelijke begrip « toebehoorte » (zie boven, n° 89), zodat twijfel mogelijk is. Het wetsontwerp van 14 januari 1958 sluit iedere twijfel uit door in artikel 3, d niet als premies te beschouwen : « de krachtens de handelsgebruiken veroorloofde kleine diensten ».

Een ander voorbeeld zijn de bijlagen die de meeste kranten met het oog op een bepaald deel van hun lezerspubliek bij hun gewone oplage voegen (b.v. een blad voor de jeugd of een damesblad).

In België hadden de rechtbanken nog niet de gelegenheid om zich

hierover uit te spreken. In Duitsland nochtans, waar deze praktijk veel meer uitbreiding genomen heeft, was dit wel het geval.

De feiten waren de volgende. Een 16 bladzijden omvangrijke weekend bijlage, die niet afzonderlijk te verkrijgen was in de handel, werd kosteloos door verschillende dagbladen bijgeleverd. De opstelling der bijlage werd verzekerd door een afzonderlijke redactie en het blad had volledig het uitzicht van een geïllustreerd weekblad. Het Oberlandesgericht van Stuttgart (OLG. Stuttgart, 9 maart 1954, *N.J.W.*, 1954, 925) oordeelde nochtans dat *normaliter* de bijlage geen verboden premie is maar veeleer een organisch bestanddeel van een modern blad. Inderdaad ingevolge de beginselen van de moderne publicistiek volstaat het niet meer dat een krant uitsluitend de actualiteit verzorgt; een heel belangrijke plaats moet nu ook ingeruimd worden voor onderhoudende lectuur of voor andere ontspanningsmiddelen. Wanneer een krant bijgevolg speciale uitgaven aan zijn normale oplage toevoegt, heeft dit alleen tot doel de krant op peil te houden, rekening houdend met de eisen van het moderne leven. Dit blijft zo, ongeacht de vorm of het uitzicht van deze speciale bijlagen, die een onafscheidbaar bestanddeel van de krant vormen.

B. — Wettelijke en conventionele verplichtingen voortvloeiend uit het hoofdcontract.

93. — Het zal soms heel moeilijk zijn om uit te maken of een bepaalde handeling — of zelfs een bepaald voorwerp — een toebehoren is dat normaal gepaard gaat met de verstrekking van de hoofddienst of het hoofdvoorwerp, dan wel de uitvoering van het hoofdcontract zelf. De grens is vaak niet te trekken. Nochtans noch in het ene noch in het andere geval heeft men te doen met een verboden premie.

94. — Het is inderdaad vanzelfsprekend dat de naleving van een wettelijke verplichting, voortspruitend uit een contract, geen premie is verbonden aan dat contract. Het gaat hier over de uitvoering van het hoofdcontract zelf.

Zo b.v. is de bijzonderste verplichting door de wet aan de verkoper van een goed opgelegd, de levering van dit goed, zonder dewelke de eigendomsoverdracht volstrekt ondoelmatig is. Partijen kunnen nochtans deze plicht organiseren en bij onderlinge overeenkomst bepaalde modaliteiten bedingen. Zo zal het heel dikwijls voorkomen dat de contractanten een speciale voorziening hebben getroffen nopens de plaats of de kosten der levering. Bedingen als « bestelbaar aan huis », « fob », « cif », « franco » e.a. zijn legio. Het is duidelijk dat de uitvoering van deze bedingen geen, uit hoofde van de premiewetgeving verboden diensten uitmaken. Het gaat hier over de uitvoering van het hoofdcontract zelf.

De Page zegt dit heel duidelijk, weliswaar in een ander verband, maar zijn woorden zijn als het ware neergeschreven met het oog op de hier besproken hypothese: « il résulte de ce qui précède qu'en cas de clause „livrable à domicile”, il n'y a pas contrat de transport adjoint à un contrat de vente » (wat een verboden prestatie zou kunnen uitmaken) « mais uniquement contrat de vente et convention adjointe quant à l'exécution de l'une des obligations du vendeur, quant au lieu de la délivrance » (De Page, IV, 1938, n° 101, blz. 139).

Een andere verplichting, die krachtens de wet, op de verkoper van een goed weegt, is de *vrijwaring* zowel tegen uitwinning als tegen verbor-gen gebreken.

Artikel 1626 B.W. zegt: « Al werd bij de verkoop geen beding omtrent

de vrijwaring gemaakt, toch is de verkoper rechteus verplicht de koper te vrijwaren wegens uitwinning die hij ondergaat op het geheel of een gedeelte van de verkochte zaak, of wegens de lasten welke men mocht beweren op die zaak te bestaan, en welke bij de verkoop niet werden aangegeven». Partijen kunnen nochtans deze verplichting bij onderlinge overeenkomst uitbreiden, de gevolgen ervan beperken of zelfs de verkoper ervan ontslaan (behalve voor zijn eigen persoonlijke daad; — art. 1627 en 1628 B.W.).

Verder bepaalt artikel 1643 B.W.: «Hij (de verkoper) staat in voor de verborgen gebreken, zelfs wanneer hij die niet kende, tenware hij in dat geval, bedongen heeft dat hij tot generlei vrijwaring zal verplicht zijn».

Het staat de partijen derhalve in beide gevallen vrij ook deze wettelijke verplichting bij onderling goedvinden te regelen (b.v. de duur ervan): noch deze bedingen, noch de uitvoering ervan zijn verboden premies. Dit geldt dus voor de waarborgbonnen, die regelmatig door de verkoper bij de verkoop van een voorwerp (als uurwerken, zilverwerk enz.) worden gegeven, b.v. tot het vergoeden van schade voortkomend uit fabricatiefouten.

Nochtans, wanneer deze waarborgbonnen meer doen dan het verzekeren van een doelmatige uitvoering van het hoofdcontract en b.v. strekken tot het dekken van schade die uit het normaal gebruik van de gekochte zaak voortvloeit, kunnen zij verboden premies uitmaken. Inderdaad de door de wet aan de verkoper opgelegde vrijwaringsverplichting (zelfs zo zij bij overeenkomst werd uitgebreid), blijft natuurlijk steeds binnen het kader van het verkoopcontract en dient om aan de koper het volledig voordeel van zijn koop te verschaffen, maar ook niet meer. Ieder bijkomend voordeel is een toegift (zie verder, n° 96, *in fine*). In Duitsland wordt een dergelijke waarborg een eigenlijke of zelfstandige waarborg genoemd, die geen bestanddeel meer uitmaakt van het hoofdcontract (B.G.H., 31 jan. 1958, *N.J.W.*, 1958, 789).

Een derde verplichting van de verkoper bestaat nog in de levering van het voorwerp met al zijn toebehoren en met al wat tot zijn blijvend gebruik bestemd is (art. 1615 B.W.; — zie boven, n° 89). Het leveren van het toebehoren bij een verkoop zou dus, afgezien van artikel 1, § III, c, nooit een premie kunnen uitmaken vermits het de uitvoering is van een wettelijke verplichting van het verkoopcontract zelf. Zoals boven gezien, stelt artikel 1, § III, c, nochtans een tweede — hoewel eerder theoretische — voorwaarde (zie boven, n° 88 en volg.), zodat het uitzonderlijk mogelijk zou zijn dat de uitvoering van een wettelijke verplichting, toch in dit geval een premie zou uitmaken (namelijk wanneer het toebehoren, niet normaal gepaard gaat met het hoofdcontract).

95. — Hetzelfde geldt voor de tweede rechtshandeling, waaraan een premie kan verbonden zijn, namelijk het verstrekken van een dienst (zie boven, n°s 46 en volg.). Ook hier kunnen wettelijke verplichtingen al dan niet conventioneel georganiseerd, of de uitvoering ervan, geen premie uitmaken verbonden aan het hoofdcontract, om de eenvoudige reden dat zij het wezen van het contract of de uitvoering ervan zijn.

Zo b.v. de conventionele regeling van de verplichting voor de verhuurder van werk (in de *locatio operis faciendi*), om het werk uit te voeren binnen een overeengekomen termijn. Ook wanneer deze regeling zeer voordelig is voor de beneficiaris, kan zij nooit bestempeld worden als een premie door de verhuurder aan de gebruiker toegestaan.

96. — Even vanzelfsprekend is het dat het aan de verkoper of de leveraar van de hoofddienst steeds toegelaten blijft in het hoofdcontract allerlei conventionele bedingen in te lassen te zijnen voordele. Deze bedingen zijn natuurlijk geen verboden premies.

Zo b.v. mag hij zich een pandrecht bedingen tot zekerheid van de betaling. De wet stelt trouwens zelf een voorrecht in ten voordele van de niet-betaalde verkoper van een roerend goed (art. 20, vijfde lid hypotheekwet), of ten voordele van bepaalde personen, die bij de wet aangeduide prestaties verrichten (art. 20, vierde en zevende lid hypotheekwet).

In een interessant arrest besliste het hof van beroep te Brussel (16 febr. 1954, *J.T.*, 1954, blz. 352) dat een, aan een verkoop op afbetaling gepaard verzekeringscontract, waarvan de verkoper de premies betaalt, en dat tot doel heeft de koper te verzekeren gedurende de duur van de uitvoering van de verkoopovereenkomst tegen overlijden of invaliditeit, voortkomende van alle niet-professionele ongevallen, een zekerheid is voor de verkoper, veel meer dan een premie aan de koper aangeboden: « attendu que compte tenu... de la coïncidence du terme de l'exécution de la vente et de celui de l'assurance, il apparaît que celle-ci constitue essentiellement une garantie pour le vendeur bien plus qu'un avantage pour l'acheteur ».

Anders schijnt de oplossing te zijn wanneer in het hoofdcontract een conventioneel beding wordt ingelast ten voordele van de verbruiker, op voorwaarde dat dit beding ertoe strekt aan de verbruiker meer te geven dan waarop hij krachtens de eigenlijke aard van het contract, recht heeft (zo b.v. verzekeringspolissen ten voordele van de verbruiker gesloten en niet tot zekerheid van de verkoper; waarborgbonnen, die meer doen dan de koper vrijwaren tegen uitwinning of verborgen gebreken; — zie boven, n^r 94, *in fine*; — het toegeven van voorwerpen of diensten, die zeker geen toebehoren — laat staan normale toebehoren — uitmaken e.d.m.). Dergelijke bedingen zullen verboden premies uitmaken mits ook de andere voorwaarden vervuld zijn (zie boven, n^{rs} 57-73).

§ 5. — Voorwerpen en diensten met zuiver reclamekarakter en zonder handelswaarde.

97. — Deze uitzondering werd nadien toegevoegd door het koninklijk besluit n^r 154 van 18 maart 1935 dat het koninklijk besluit van 13 januari 1935 wijzigde. In zijn artikel 2 bepaalt dit koninklijk besluit n^r 154: « Worden niet beschouwd als premies de gegeven voorwerpen en verstrekte diensten die een zuiver publiciteitskarakter hebben en die hoegenaamd geen handelswaarde vertegenwoordigen ». « Publiciteit » betekent in het algemeen Nederlands: openbaar maken, niet: reclame maken. Daarom wordt verder van « reclame » gesproken.

Twee voorwaarden dienen dus samen vervuld te zijn (zie verder, n^r 104):

1) de gegeven voorwerpen en verstrekte diensten moeten een zuiver reclamekarakter hebben;

2) mogen hoegenaamd geen handelswaarde vertegenwoordigen.

Aan de termen « gegeven » en « verstrekt » moet geen bijzondere betekenis worden gehecht. Voor de toepassing van deze uitzondering zal

het principieel onverschillig zijn of de besproken voorwerpen of diensten, gratis, mits een lichte vergoeding, dan wel tegen een met de hoofdprijs vermengde prijs worden gegeven of verstrekt. Natuurlijk zal het in feite moeilijker te bewijzen zijn dat niet kosteloos gegeven nevenvoorwerpen of -diensten een zuiver reclamekarakter vertonen.

98. — Ook deze uitzondering wordt in de wetgevingen van de ons omringende landen, mits enkele nuances, algemeen aanvaard.

In Frankrijk blijft toegelaten: « la distribution de menus objets de faible valeur marqués d'une manière indélébile et apparente, conçus spécialement pour la publicité » (art. 3 van de wet van 20 maart 1951). Het uitvoeringsdecreet van 19 september 1951 omschreef de term *faible valeur* nader en bepaalde namelijk dat die waarde in geen geval hoger mag zijn dan 15 % van de waarde van het hoofdvoorwerp (art. 3). Drie voorwaarden moeten dus vervuld zijn:

1) kleinigheden van geringe waarde (minder dan 15 % van de waarde van het hoofdvoorwerp);

2) die van een onuitwisbaar en duidelijk kenmerk worden voorzien;

3) en speciaal ontworpen werden voor de reclame (Hémard, J., onder Cass. fr., 12 nov. 1957, *Rec. Dall. J.*, 1958, blz. 271; — zie nochtans Poitiers, 28 febr. 1958, *Rec. Dall. J.*, blz. 276; S., 1958, blz. 64).

In Nederland zijn twee uitzonderingen voorzien. Toegelaten blijft het aanbieden en verstrekken van:

1) consumptieverwante goederen (dit zijn goederen, die plegen te worden gebruikt of verbruikt bij het gebruiken of verbruiken van het hoofdgoed. Zij zijn niet gelijk te stellen met branche-eigen goederen; — zie boven, n° 75), voorzien van een bij normaal gebruik in het oog vallend, onuitwisbaar kenmerk, dat eraan een duidelijk reclamekarakter geeft;

2) kleinigheden van geringe waarde (zelfs zonder publiciteitskarakter; — art. 3, a en b, wet beperking cadeaustelsel).

De Duitse wetgeving is sterk gelijklopend met de Nederlandse. Ook daar zijn twee uitzonderingen voorzien. In de eerste plaats blijven kleinigheden van geringe waarde toegelaten. Daarnaast maken ook reclamevoorwerpen van geringe waarde met een duidelijk en blijvend merkteken geen verboden premies uit [art. 1, (2), a, *Zugabeverordnung*].

In Zwitserland tenslotte stelt de federale wet op de onrechtmatige mededinging van 30 september 1943 voorwerpen van weinig waarde en gegeven ten titel van reclame reeds bij voorbaat vrij van een eventueel premieverbod.

Het Belgische wetsontwerp van 14 januari 1958 nam ook deze uitzondering over, maar is in de redactie ervan sterk beïnvloed door de Franse wetgeving. Artikel 3 luidt *sub c*): « Gelden niet als premies in de zin van onderhavige wet: de voorwerpen, welke duidelijk gekenmerkte en onuitwisbare reclameopschriften dragen en waarvan de waarde zonder deze opschriften het tiende der waarde van het gekochte voorwerp niet zou overschrijden ». Diensten worden bijgevolg in dit ontwerp niet meer aan het premieverbod onttrokken uit hoofde van hun reclamekarakter.

99. — De reden van deze uitzondering is een toegeving gedaan aan de voorstanders van het premiestelsel, die hardnekkig beweren — en misschien niet ten onrechte — dat dit stelsel één der meest doelmatige en minst kostelijke reclamemiddelen is, die ten dienste staan van kleine handelaars (zie boven, n° 2). Men heeft dit reclamemiddel niet volledig aan deze groep van middenstanders willen ontnemen en daarom een compromis-

oplossing aanvaard. Zuivere reclamevoorwerpen, die geen handelswaarde bezitten en dus enkel bestemd zijn om bij het publiek sympathie en bekendheid te verwekken ten voordele der premiegevende firma, door het geven van persoonlijke geschenkjes en dergelijke, worden niet als premies beschouwd.

100. — Of een bepaald voorwerp of een bepaalde dienst (voor de omschrijving van deze termen, zie boven, n^{rs} 58-64), al dan niet een zuiver reclamekarakter vertoont, blijft onderworpen aan de beoordeling van de feitenrechter.

Het bestaan van deze voorwaarde zal hij dus moeten afleiden uit tal van concrete omstandigheden. Meestal zullen deze omstandigheden bestaan in een tekst, merk, firma of slogan, die op een duidelijke wijze op het als toemaat gegeven voorwerp werden aangebracht of in de presentatie van het voorwerp of de dienst aan het publiek.

Ten aanzien van de kosteloos gegeven verzekeringspolis neemt het hof van cassatie de volgende overweging van het bestreden arrest aan: «overwegende dat het zuiver publiciteitskarakter van de aangeklaagde verzekering bij ongevallen, afdoende wordt bewezen enerzijds door de tekst en door de presentatie van de polis en anderzijds door de publicitaire aanwending van de betaling aan de verongelukte verzekerde van bepaalde premie, in de weekbladen zelf (publicatie van naamlijsten en foto's van de begunstigten)» (Verbr., 18 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 215; *Pas.*, 1957, I, 723).

De Belgische wetgever van 1935 vond het niet nodig het vereiste van duidelijke en onuitwisbare reclameopschriften uitdrukkelijk te stellen (*anders*: het wetsontwerp van 14 januari 1958; — zie boven, n^r 98) en liet de rechtbanken volledig vrij in het beoordelen van het zuiver reclamekarakter van een bepaald voorwerp.

Dit vereiste gaf in het buitenland trouwens reeds aanleiding tot enkele casuïstische rechterlijke uitspraken (zie voor Duitsland: B.G.H., 8 juni 1956, *N.J.W.*, 1956 blz. 1559 en 1918, met noot K. Junckerstorff; — voor Frankrijk: Poitiers, 28 febr. 1957, *Rec. Dall. J.*, 1958, blz. 276; *S.*, 1958, blz. 64).

101. — De tweede voorwaarde bestaat in de volledige afwezigheid van handelswaarde in hoofde van het als toemaat gegeven voorwerp of de verstrekte nevendienst.

Deze in de wet gebruikte term moet begrepen worden in zijn gebruikelijke betekenis (Verbr., 25 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 280; *Pas.*, 1957, I, 756; *J.T.*, 1957, blz. 461; *R.D.P.*, 1956-57, 736). Doordat het een wettelijke term is, is het hof van cassatie bevoegd om te onderzoeken of de feitenrechter er wel degeijk die betekenis aan gegeven heeft (Verbr., 18 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 215; *Pas.*, 1957, I, 723; *J.T.*, 1957, blz. 260; *R.D.P.*, 1956-57, 735; — zie ook Hoge Raad, 3 dec. 1957, *S.E.W.*, 1958, blz. 41, en Hoge Raad, 26 nov. 1957, *o.c.*, blz. 43, met noot A.M.).

De term handelswaarde werd door een relatief uitgebreide rechtspraak verduidelijkt en werd bepaald als een voordeel dat het voorwerp kan uitmaken van een handelsverrichting (Verbr., 25 febr. 1957, hierboven geciteerd). Het criterium, dat gebruikt wordt bij het bepalen of een voorwerp een handelswaarde heeft, is bijgevolg de verhandelbaarheid. Een voorwerp dat niet kan afgestaan of verkocht worden, bezit geen enkele handels- (of markt-) waarde. Aldus een constante

rechtspraak (Verbr., 18 febr. 1957 en 25 febr. 1957, beide hierboven geciteerd; — Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1963; — Brussel, 16 febr. 1954, *J.T.*, 1954, blz. 352; — Gent, 22 mei 1956, *J.T.*, blz. 457; — Corr. Brussel, 14 maart 1953, *J.T.*, blz. 300; — Corr. Brussel, 28 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 995).

Uit het voorgaande volgt dat een verstrekte dienst, die uiteraard niet kan verkocht of vervreemd worden, nooit enige handelswaarde zal bezitten. Het zal dus voldoende zijn dat de dienst een reclamekarakter vertoont, opdat de besproken uitzondering toepasselijk zou zijn. Het is natuurlijk anders, wanneer de premie bestaat, niet in het verstrekken van een dienst, maar in het toestaan van het recht op een dienstprestatie. Dit recht is inderdaad een roerend vorderingsrecht en bijgevolg een voorwerp (zie boven, n° 59 en 61) dat een handelswaarde kan bezitten.

102. — Aan de voorwaarde dat het gegeven voorwerp geen handelswaarde mag vertonen, kan dus voldaan zijn, ook wanneer dit voorwerp een waardevol — zelfs patrimoniaal — voordeel zou vertegenwoordigen voor de persoon aan wie het wordt toegewezen, op voorwaarde dat dit voordeel onafscheidelijk verbonden zou zijn aan die persoon en niet verder kan overgedragen worden. Afwezigheid van handelswaarde is dus hoegenaamd niet gelijk te stellen met *waardeloosheid*, maar slaat alleen terug op het ruilvermogen van het voorwerp (Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1963). Het is derhalve helemaal niet uitgesloten dat dit van alle handelswaarde ontblote voorwerp, nog een niet geringe gebruikswaarde heeft voor de gebruiker.

In Duitsland daarentegen is het deze laatste waarde die als maatstaf dient voor de geringe waarde van een reclamevoorwerp (B.G.H., 15 dec. 1953, *N.J.W.*, 1954, blz. 469; — B.G.H., 8 juni 1956, *N.J.W.*, 1956, blz. 1559, met noot Junckers-torff, K, 1918). Dit is veel logischer. Het is immers de gebruikswaarde die determinerend is of een premieaanbod al dan niet vat zal hebben op de gebruiker.

Aan de andere kant sluit de afwezigheid van handelswaarde om dezelfde reden ook niet uit dat het georganiseerde stelsel een reëel handelsbelang zou vertonen voor de premieverstrekker. Het feit dat de aanschaffing van dit systeem een onafzienbare schade voor deze laatste zou meebrengen, bewijst niet dat de gegeven voorwerpen een handelswaarde bezitten. Handelsbelang mag niet verward worden met handelswaarde (zelfde arrest).

103. — De verduidelijking van het begrip handelswaarde had vooral plaats ter gelegenheid van de beoordeling, of het toestaan van een kosteloze ongevallenverzekeringsspolis aan de trouwe lezers van een weekblad, al dan niet een verboden premie was.

Het hof van verbreking beantwoordde deze vraag negatief op grond van de hierboven uiteengezette redenen. Zo overwoog het o.a.: «overwegende dat, waar het bestreden arrest beslist ... dat de „handelswaarde” zich met het „handelsbelang” niet vereenzelvigt, het niet tegenstrijdig is te beslissen enerzijds, dat het toekennen van verzekeringsspolissen een buitengewoon handelsbelang voor de verkoper en tegelijk een waardevol voordeel voor de aankoper vertegenwoordigt, en anderzijds, dat deze polissen geen handelswaarde vertegenwoordigen». Inderdaad in ons huidig positief recht bezitten deze soort polissen geen handelswaarde, omdat zij niet kunnen overgedragen worden, maar integendeel onafscheidelijk verbonden zijn aan de persoon

van de beneficiaris. Derhalve is het toegeven van dergelijke polissen toegelaten (Verbr., 25 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 280; *Pas.*, 1957, I, 756; *J.T.*, 1957, blz. 461; — dit arrest wees een voorziening af tegen Brussel, 30 mei 1956, *R.W.*, 1955-56, 1963, dat zelf een bevestiging was van Corr. Brussel, 28 sept. 1955, *R.W.*, 1955-56, 995).

Anders zou de oplossing luiden in Nederland, mochten daar onlichamelijke goederen geschenken kunnen zijn (zie boven, n° 58, *in fine*). Inderdaad volgens de Nederlandse wetgeving zijn overdraagbare polissen aan toonder mogelijk (*J.P. in Litteratuurskroniek* [over de wet beperking cadeaustelsel], *S.E.W.*, 1958, blz. 41).

Interessant is nog de Duitse *Zugabeverordnung* van 1932 die reeds als toegelaten premie beschouwde: « wenn zu gunsten der Bezieher einer Zeitung oder Zeitschrift Versicherungen bei beaufichtigten Versicherungsunternehmungen oder Versicherungsanstalten abgeschlossen werden » (art. 1, [2], g).

104. — Onverhandelbaar en bijgevolg ontdaan van handelswaarde beduidt niet noodzakelijk juridisch onverhandelbaar, zoals dit het geval was bij een verzekeringspolis, maar betekent ook en zelfs in de eerste plaats onverhandelbaar in de economische zin van het woord.

Zo b.v. werd gevonnist dat de omslag van een sigarettenpakje, rechtgevend op een deelname aan een publicitaire prijskamp niet verhandelbaar is en bijgevolg geen handelswaarde bezit (Corr. Brussel, 14 maart 1953, *J.T.*, blz. 300).

Ook een bon rechtgevend op een droogreiniging van een verkochte luxedeken die slechts kan gebruikt worden voor die bepaalde deken, is onverhandelbaar en bijgevolg zonder handelswaarde (Gent, 22 mei 1956, *J.T.*, 1956, blz. 457; — zie boven, n° 81).

Bij het beoordelen of een bepaald voorwerp in feite onverhandelbaar is, moet rekening gehouden worden met het *quod plerumque fit*. Het kan wel eens gebeuren dat een voorwerp dat normaal niet kan verhandeld worden, toch wel uitzonderlijk een afnemer zou vinden. Dit volstaat natuurlijk niet om aan het voorwerp een handels- of marktwaarde te geven. De uitzonderlijk geboden prijs is dan veeleer de weergave van de gebruikswaarde van het voorwerp voor die bepaalde verbruiker.

105. — Een der redenen waarom een voorwerp onverhandelbaar kan zijn — en hier ligt een verband met de eerste toepasselijkheidsvoorwaarde der beschouwde uitzondering — is juist zijn reclamekarakter. Doordat een bepaald voorwerp, dat op zichzelf genomen kan verkocht worden, voorzien wordt van een slogan, tekst of handelsmerk, is het heel goed mogelijk dat dit voorwerp nu in feite onverhandelbaar wordt. De twee gestelde voorwaarden zullen dan ineens, ingevolge éénzelfde omstandigheid, verwezenlijkt zijn (Verbr., 18 febr. 1957, *R.W.*, 1957-58, 215; *Pas.*, 1957, I, 723; *J.T.*, 1957, blz. 260; *R.D.P.*, 1956-57, 735).

Zo b.v. kunnen kaatsballen, die de naam dragen van het verkochte hoofdvoorwerp, door dit feit onverhandelbaar worden. Het zijn derhalve voorwerpen met een reclamekarakter en zonder handelswaarde (Luik, 13 nov. 1956, *Jur. Liège*, 1956-57, blz. 193; — Corr. Mechelen, 7 juli 1956, *R.W.*, 1956-57, 1575).

Aan de andere kant kan het natuurlijk ook voorkomen dat het aangebrachte teken het voorwerp niet onverhandelbaar maakt. In dit geval blijft het voorwerp een verboden premie. Beide voorwaarden moeten immers samen vervuld zijn.

Zo b.v. zou een pakje waspoeder of een doos poetscrème met vermelding van de naam der verkopende firma, toch zijn handelswaarde kunnen behouden.

106. — Wanneer een toegegeven voorwerp deel uitmaakt van een reeks, moet men dan voor de vaststelling of het voorwerp al dan niet handelswaarde bezit, de gehele reeks in aanmerking nemen of het afzonderlijk voorwerp? Dit probleem werd in België nog niet gesteld.

In Duitsland daarentegen, waar het probleem zich *mutatis mutandis* ook voordoet, werd hieraan volgende oplossing gegeven. Onderscheid moet gemaakt worden naargelang het gaat over een eigenlijke dan wel over een oneigenlijke reeks. Met een eigenlijke verzameling heeft men te doen wanneer de onderdelen op zichzelf genomen geen reden van bestaan hebben, zo b.v. de verschillende figuren van een schaakspel of een bonnetje dat slechts samen met andere bonnetjes recht geeft op een reclamevoorwerp. Hebben de onderdelen daarentegen een waarde afgezien van hun hoedanigheid van onderdeel van een reeks, dan staat men voor een oneigenlijke verzameling b.v. chromo's. In het eerste geval moet de ganse reeks in aanmerking genomen worden voor de waardebeoordeling; in het tweede geval elk bestanddeel afzonderlijk (B.G.H., 15 dec. 1953, *N.J.W.*, 1954, blz. 472; — O.L.G. Neustadt, 15 juni 1954, *N.J.W.*, 1954, blz. 1250, met noten van G. Alexander-Katz en Wagner, blz. 1937).

In België blijft de vraag open. Rekening houdend met de tekst van de wet die er op staat dat de voorwerpen hoegenaamd geen handelswaarde zouden bezitten (*aucune valeur commerciale*), zou men nochtans geneigd zijn de Duitse oplossing over te nemen. Het is immers moeilijk verenigbaar met deze tekst, wanneer de premiegenieter na een zekere tijd over een ganse reeks voorwerpen zou beschikken, die als reeks een niet onbelangrijke handelswaarde vertegenwoordigen.

§ 6. — Kortingen.

107. — De wet bevat hieromtrent geen regeling. De rechtspraak en rechtsleer zijn nochtans eenparig van oordeel dat kortingen geen verboden premies zijn (Corr. Brussel, 15 maart 1938, *R.D.P.*, 1938, 714; — Corr. Charleroi, 25 jan. 1936, *R.D.P.*, 1937, 126; — zie ook Brussel, 8 juni 1955, *R.W.*, 1955-56, 538; — De Page, IV, n° 294, blz. 291).

Deze oplossing is de meest logische en ook volledig in overeenstemming met de leidende principes der toepasselijke wetgeving.

Inderdaad in het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 13 januari 1935, komt de volgende zinsnede voor: «de regering acht het nodig het stelsel van verkoop met premies grondig uit te roeien om nog alleen te laten voortbestaan de premie, welke gelijkstaat, in werkelijkheid, met een terugbetaling». Bedoeld wordt het aanbieden van premies onder de vorm van zegels en dergelijke. Dit bleef toegelaten op voorwaarde dat de waarde der zegels vermeld wordt en de verbruiker steeds de keus heeft, bij het aanbieden der zegels, tussen de premie en speciën (zie verder, n° 115 en volg.). Dit komt dus neer op een uitgestelde korting, zo de verbruiker deze vorm van valorisatie der zegels verkiest. Wanneer de wetgever bijgevolg deze kortingen toeliet, moet het *a fortiori* zijn inzicht geweest zijn de onmiddellijke kortingen te laten bestaan.

Trouwens geen der misbruiken waartoe een premiestelsel aanleiding kan geven (prijsverhoging, prijsbewimpeling, opnemen van nutteloze producten) kan voortvloeien uit een kortingsstelsel.

In Nederland (wet beperking cadeaustelsel, art. 1, eerste lid), Frankrijk (wet van 20 maart 1951, art. 3), Zwitserland (wet van 30 sept. 1943, art. 20) en Duitsland (*Zugabeverordnung*, art. 1 [2], c) wordt dezelfde vrijstelling uitdrukkelijk bepaald. Zowel onmiddellijke kortingen als uitgestelde *ristorno's* (onder de vorm van zegels enz.) blijven er toegelaten.

Dezelfde oplossing wordt uitdrukkelijk aanvaard in artikel 3, c van het Belgische wetsontwerp op de Verkoop met premies van 14 januari 1958.

108. — De vorm waaronder de kortingen worden toegestaan doet niets ter zake. Ook het toestaan van uitgestelde kortingen met behulp van kortingszegels en dergelijke, die in een bepaalde hoeveelheid ter betaling moeten aangeboden worden aan de uitgever ervan, is volledig vrij en aan geen enkele voorwaarde onderworpen (zie verder, n° 110).

Het feit dat het percentage der toegestane kortingen in evenredigheid met de verrichte aankopen essentieel veranderlijk is, maakt de korting niet minder toelaatbaar.

De correctionele rechtbank te Brussel had de gelegenheid dit te beslissen naar aanleiding van het volgende geschil: een verkoper bood aan de kopers uit de provincie de terugbetaling aan van hun spoorwegbiljet, op vertoon van hun retourkaartje, wanneer zij een aankoop deden voor een bedrag dat minstens 15 maal de voor het reiskaartje uitgegeven som overtrof. Dit was dus een korting die maximaal 1/15 of 6,67 % van het hoofdbedrag vertegenwoordigde, maar die percentsgewijze verminderde zo de koper aankopen deed voor meer dan 15 maal de reiskosten. De rechtbank was van oordeel dat deze veranderlijkheid volledig irrelevant was: «attendu que la variabilité de la pourcentage de la ristourne par rapport aux achats effectués est sans effet sur la nature du remboursement incriminé» (Corr. Brussel, 15 maart 1938, *R.D.P.*, 1938, 714).

109. — In het buitenland kwam het meer dan eens voor dat een ogenschijnlijk kortingsstelsel werd gemonteerd om bepaalde door de wet verboden handelingen te ontduiken. Het is de taak van de hoven en de rechtbanken deze wetsontduiking te ontmaskeren en in ieder concreet geval na te gaan of men wel staat voor een zuiver onbesproken kortingsstelsel.

Reeds vroeger werd in een ander verband gewezen op een dergelijke camouflage, die zich voordeed in Frankrijk en die door de rechtspraak op haar juiste waarde werd geschat door de ganse verrichting in haar geheel te beschouwen (zie boven, n° 35, *in fine*).

Een gelijkaardige betwisting kwam voor in Nederland. Herhaaldelijk werd reeds beslist door het hoogste gerechtshof dat onder het aanbieden van geschenken in de zin van artikel 2 wet beperking cadeaustelsel, ook begrepen is het verstrekken van bonnen, die aanspraak geven op goederen of op een geldbedrag, naar keuze van de aanbieder der bonnen (*anders* in België; — zie verder, n° 105 en volg.). Evenzeer is onder het verstrekken van geschenken in de zin der genoemde bepaling begrepen: het aan de aanbieder van dergelijke bonnen, op diens verlangen, verstrekken van goederen. Het gaat hier dus over één enkele verrichting, namelijk het aanbieden van geschenken, zij het onder alternatieve vorm, die verboden is in haar beide uitvoeringsmodaliteiten en niet over twee afzonderlijke — en toegelaten — verrichtingen: enerzijds het toestaan van kortingen, anderzijds een aankoop van goederen met behulp van het geld voortkomend van deze toegestane *ristorno's*. Zelfs

wanneer de goederen verstrekt of verkocht worden door een derde, die al dan niet een afspraak heeft met de leveraar der bonnen, blijft de ganse verhandeling — globaal gezien — verboden (Hoge Raad, 15 jan. 1957, *N.J.*, 1957, n° 166; — Hoge Raad, 18 juni 1957, *N.J.*, 1957, n° 502; *S.E.W.*, 1957, blz. 169; — Hoge Raad, 3 dec. 1957, *S.E.W.*, 1958, blz. 41; — Bronkhorst, C., *Het verboden geschenk*, *N.J.B.*, 1957, blz. 669; — zie ook boven, n° 29).

Nog een ander geval werd beslecht en weer in Frankrijk. De feiten waren de volgende. Een fabrikant deed aan alle kopers van één van zijn producten het aanbod om hun een ander product te verkopen met een bepaalde korting: b.v. aan de koper van 1 liter olie wordt een korting toegestaan op de zeep die hij terzelfder tijd aankoopt. Ditmaal werd deze fabrikant vrijgesproken omdat de wet op de verkoop met premies deze handeling niet strafbaar stelt en een strafwet niet analogisch mag worden toegepast (Corr. Seine, 14 jan. 1953, *Gaz. Pal.*, 26 juni 1953, somm.; *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1953, blz. 718, n° 2, J. Hémard).

In België zou deze handeling kunnen gekwalificeerd worden als de aanbidding van een voorwerp verbonden aan de verkoop van een ander voorwerp, tegen een gereduceerde prijs, die niet versmolten is met de hoofdprijs. Dergelijke handeling blijft toegelaten (zie boven, n° 70 en volg.).

TITEL III

WETTELIJKE REGLEMENTERING VAN DE VERKOOP MET PREMIE

HOOFDSTUK I

Verschijningsvormen der premies

110. — De voorwerpen en diensten, die als premies moeten beschouwd worden (zie boven, n^{rs} 57-109) kunnen principieel, afgezien van iedere wettelijke regeling, aan het publiek of aan de tussenhandelaars aangeboden worden onder twee verschillende vormen: ofwel rechtstreeks ofwel onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens. Beide vormen zijn in ons recht aan een verschillend statuut onderworpen. De eerste vorm wordt volstrekt verboden (zie verder, n^r 113); de tweede is toegelaten mits de vervulling van bepaalde voorwaarden (zie verder, n^{rs} 115 en volg.).

Op te merken valt dat de voorwerpen en diensten, die ingevolge de boven aangehaalde principes (zie boven, n^{rs} 74-109) niet als premies moeten beschouwd worden, en die ook onder beide zoëven vermelde vormen kunnen voorkomen (b.v. rechtstreekse kortingen en kortingen onder de vorm van zegels), aan geen enkele van beide reglementeringen onderworpen zijn. Deze voorwerpen en diensten mogen steeds onder om het even welke vorm aangeboden worden zonder dat enig verbod of enige reglementering moet in acht genomen worden.

Een toepassing hiervan is o.a. de volgende praktijk. Het is een algemeen verspreid gebruik dat op de omslagen van bepaalde producten bonnetjes afgedrukt zijn, die, aangeboden in een bepaalde hoeveelheid, recht geven op een voorwerp. Deze voorwerpen hebben meestal een reclamekarakter en geen handelswaarde: derhalve is het toegeven van deze voorwerpen toegelaten (zie boven, n^{rs} 97-106). Ook het uitgeven en aanbieden van bonnetjes ter vertegenwoordiging van deze voorwerpen is bijgevolg onbeperkt toegelaten en is niet onderworpen aan de voorwaarden die maar speciaal ten aanzien van premiezegels werden gesteld (zie verder, n^{rs} 115 en volg.).

111. — Tot verduidelijking volgt hierna een kort overzicht van de verschillende procédés en technieken, die in de praktijk bij het aanbieden van premies of kortingen worden gevolgd (zie hierover: Hoge

Raad voor de Middenstand, *Advies over de verkoop met premiën, Informatieblad van het Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand*, 1954, n° 10, blz. 4 en volg.).

A. Levering van goederen of diensten ten titel van premies.

1. De rechtstreekse premie. Dit is de meest eenvoudige vorm. De premie zelf wordt rechtstreeks zonder tussenvorm aan de verbruiker verstrekt. Die verstrekking kan gebeuren ofwel door de verkoper van het hoofdvoorwerp of de hoofdprestatie zelf ofwel door een derde (eventueel langs voortverkopers en winkeliers om).

2. Premies door middel van zegels. Het voorwerp of de dienst als premie fungerend, wordt slechts onrechtstreeks geleverd. Men doet hier beroep op zegels of dergelijke, die aan de verbruiker worden gegeven en, eerst in een bepaalde hoeveelheid, recht geven op de afgifte van de eigenlijke premie. De levering der goederen of diensten wordt hier dus uitgesteld.

Een onderscheid wordt gemaakt tussen :

a) zegels van het type « handelaar ». De uitgifte van de zegels wordt in dit geval verzekerd door de handelaar die met premies verkoopt. De premiezegel is dan individueel of collectief naargelang hij door één firma of door een vereniging van handelaars of fabrikanten wordt uitgegeven ;

b) zegels van het type « uitgever ». De uitgifte wordt hier georganiseerd door ondernemingen, waarvan de uitsluitende of voornaamste bezigheid bestaat in de verkoop van zegels. De kopers van deze zegels zullen hiervoor de waarde betalen, die zij vertegenwoordigen, vermeerderd met de kosten der uitgifte en de winst voor de uitgevende onderneming. De inwisseling der zegels door de verbruikers tegen de eigenlijke premies zal dan bij deze laatste onderneming geschieden.

Op te merken valt dat de uiteindelijke afgifte van deze zegels aan de verbruikers zal plaats hebben door tussenkomst van voortverkopers en kleinhandelaars, die hiertoe hun medewerking willen verlenen.

B. Het toestaan van kortingen. Dezelfde procédés worden hier teruggevonden.

1. Rechtstreekse kortingen.

2. Kortingen in de vorm van *ristorno* zegels.

a) zegels van het type « handelaar ».

b) zegels van het type « uitgever ».

Gans deze tweede categorie (nl. het toestaan van kortingen) bleef ongereglementeerd. Kortingen worden immers niet beschouwd als premies (zie boven, n°s 107-109 en n° 110).

112. — De tweede verschijningsvorm (zie boven, n° 110) wordt door het koninklijk besluit van 13 januari 1935 als volgt bepaald : « premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens » (*timbres, coupons ou jetons* ; — art. 2).

Onder penningteken (*jeton*) moet verstaan worden, een stukje metaal of ivoor enz., dat tot bewijs strekt van een of ander recht.

Uit niets blijkt dat deze opsomming limitatief zou zijn.

In de Franse wet wordt dit uitdrukkelijk bepaald. Artikel 1 van de wet van 20 maart 1951 bepaalt : « Est expressément interdit le système de vente avec distribution de coupons-primés, timbres-primés, bons, tickets, vignettes ou autres titres de dénomination quelconque donnant droit à une prime dont la remise est différée par rapport à l'achat ».

Kenmerkend voor het soort titels, dat hier bedoeld wordt is dat zij niet de premie zelf zijn en er zelfs ook niet het bewijsstuk van

uitmaken (wanneer de premie bestaat in een onlichamelijke goed ; — zie boven, n^r 59), maar dat zij enkel de premie, of het bewijsstuk ervan voorstellen, d.w.z. zij zijn het bewijs van het recht op afgifte van de eigenlijke premie of van het bewijsstuk van de eigenlijke premie (wanneer deze bestaat in een onlichamelijk goed).

Zo zal b.v. een filmticketje geen zegel, coupon of penningteken zijn, vermits het, het rechtstreeks bewijs is van de premie, hier bestaand in een verbintenis om iets te doen (zie boven, n^r 61). Wel is het mogelijk dat ter vertegenwoordiging van dit filmticketje, zegels worden uitgegeven, waarvan een bepaalde hoeveelheid recht geeft op de afgifte van het ticket.

HOOFDSTUK II

Het verbod van rechtstreekse premies

113. — Overeenkomstig artikel 1, eerste lid van het koninklijk besluit van 13 januari is het verboden rechtstreekse premies, verbonden aan de verkoop van een voorwerp of aan de prestatie van een dienst, aan het publiek of aan de tussenhandelaars aan te bieden.

In Frankrijk, Duitsland en Nederland werden soortgelijke handelingen verboden (art. 1 van de Franse wet van 20 maart 1951; — art. 1, eerste lid van de Duitse *Zugabeverordnung* van 9 maart 1932; — art. 2, eerste lid van de Nederlandse wet beperking cadeaustelsel van 13 juli 1955).

Voor de strafbepalingen: zie verder, n^{rs} 143 en volg.

Dergelijk strafrechtelijk verboden beding zal bovendien volstrekt nietig zijn, als hebbende een ongeoorloofde oorzaak (zie *R.P.D.B.*, Tw. *Contrat et Convention en général*, n^{rs} 352-358 en n^r 364).

114. — Principieel wordt de geldigheid van de hoofdovereenkomst, waaraan de verboden premie verbonden is, niet aangetast (B.G.H., 14 mei 1952, *N.J.W.*, 1952, blz. 1056). Anders zou het zijn, wanneer het premieaanbod de voorwaarde is, waarvan het hoofdcontract, ingevolge de wil der partijen werd afhankelijk gemaakt. In dit geval zou de ganse overeenkomst, en niet enkel de premieclausule, volstrekt nietig zijn overeenkomstig artikel 1172 B.W. De overeenkomst is dan inderdaad afhankelijk van een door de wet verboden voorwaarde.

HOOFDSTUK III

Het statuut der premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens

AFDELING I. — *Algemene regel.*

115. — Artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 bepaalt: « Bij afwijking van § I en II van artikel 1, is het toegelaten aan het publiek de gelegenheid te verschaffen tot het verwerven van premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens, maar onder deze dubbele voorwaarde :

1° dat op de zegel, het verzamelboekje voor zegels, de coupon of het penningteken de vertegenwoordigde waarde in speciën vermeld zij ;

2° dat de koper de keus hebbe ofwel de premie te verwerven ofwel in speciën te ontvangen het bedrag der zegels, coupons of penningtekens, dat met deze premie overeenkomt ».

Deze verschijningsvorm der premies wordt dus toegelaten mits de vervulling van bepaalde formaliteiten. De reden voor deze toelating is het feit dat deze vorm steeds, naar willekeur van de verbruiker, kan omgezet worden in een gewone korting (vandaar de tweede voorwaarde). Welnu aan het toestaan van kortingen zijn minder bezwaren verbonden (zie boven, n^r 7).

In de wetgevingen van onze buurlanden werd deze afwijking van het absoluut premieverbod niet opgenomen (zie boven, n^{rs} 20, 23 en 28). Ook het wetsontwerp van 14 januari 1958 voorziet deze afwijking niet meer, omdat het duidelijk werd dat het systeem in gebreke bleef (zie boven, n^r 7).

116. — Voor de verklaring van de termen, gebruikt in het hierboven geciteerde artikel, kan verwezen worden naar Titel II, alsook naar Hoofdstuk I van deze Titel (meer bijzonder : wat betreft « publiek », n^{rs} 54-56 ; de gelegenheid verschaffen tot het verwerven van premies, uitdrukking die hetzelfde betekent als « aanbieden » ; — *vgl.* de Franse tekst die spreekt over *offrir au public*, n^{rs} 33-36 ; « premies », n^{rs} 57-109 ; « voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens », n^{rs} 110-112 ; wat betreft de uitdrukking [premies], verbonden aan het verkoopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst, die hier ondervestaan is, zie n^{rs} 38-52).

Het is wellicht nuttig hier nog eens te wijzen op het feit dat, evenals bepaalde voorwerpen of diensten krachtens de wet of de rechtspraak niet

onder het absoluut verbod van rechtstreekse premies vallen (zie boven, n^{rs} 74-109), ook de zegels, coupons of penningtekens, die deze voorwerpen of diensten voorstellen, niet onderworpen zijn aan de, in dit hoofdstuk besproken reglementering. Deze zegels enz., die aan iedereen — ook aan tussenhandelaars — mogen aangeboden worden, moeten dus niet de vertegenwoordigde waarde in speciën vermelden, zoals zij ook niet moeten uitbetaalbaar zijn in speciën, naar keuze van de begunstigten. Ook is geen enkele toelating voor het inrichten van dergelijk zegelsysteem vereist (zie boven, n^r 110, *in fine*).

Dit zal o.a. het geval zijn voor kortingzegels. Hier zal nochtans uiteraard en niet krachtens een wettelijke bepaling, de geldwaarde vermeld zijn, zoals zij ook noodzakelijkerwijze, krachtens hun aard, uitbetaalbaar zullen zijn in speciën.

117. — Op te merken valt dat artikel 2 alleen spreekt over zegels enz. aangeboden aan het publiek. Het blijft dus verboden premies aan te bieden zelfs voorgesteld door zegels enz., aan voortverkopers in 't groot of in 't klein. Ingevolge het afwijkend karakter van de toelating voorzien in artikel 2, mag deze tekst niet analogisch worden toegepast.

Opdat het verbod nochtans zou gelden, is het nodig dat de zegels aan de tussenhandelaars worden aangeboden tot hun persoonlijk voordeel. Zegels die aan de voortverkopers worden overhandigd opdat zij ze verder zouden verdelen aan hun cliënten, zijn toegelaten mits vervulling van de voorgeschreven formaliteiten.

118. — De eerste voorwaarde voor de toelaatbaarheid van premiezegels is de vermelding op de zegels, het verzamelboekje voor zegels, de coupons of de penningtekens van de vertegenwoordigde waarde in speciën. Deze voorwaarde werd gesteld opdat deze zegels beter het karakter van kortingzegels zouden benaderen en, overeenkomstig de bewoordingen van het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 13 januari 1935 (zie boven, n^{rs} 2 en 7), zouden « gelijkstaan met een terugbetaling ». De gebruiker moet inderdaad steeds de mogelijkheid behouden de terugbetaling in speciën van de premie te eisen: daartoe is het nodig dat hij de juiste waarde der zegels zou kennen.

119. — De tweede voorwaarde bestaat hierin dat de gebruiker (de tekst spreekt van koper: hieronder moet dan ook verstaan worden de koper van diensten; — zie art. 1, eerste lid van het K.B. van 13 jan. 1935) de keus moet hebben tussen het verwerven van de eigenlijke premie en het ontvangen van het bedrag in geld, vertegenwoordigd door de zegels die recht geven op de premie.

De wet eist dus niet dat deze keuzemogelijkheid zou vermeld zijn op de zegels, coupons of penningtekens of op het verzamelboekje.

Aan de andere kant staat het de zegelverstrekkers vrij te bedingen dat de zegels slechts in een bepaalde hoeveelheid, namelijk in de hoeveelheid die overeenkomt met de aangeboden premie, tot terugbetaling (of tot afgifte van de premie) mogen aangeboden worden.

Er werd opgemerkt dat deze regeling aanleiding kan geven tot vele misbruiken. Inderdaad, vermits de omruiling der zegels meestal geconditioneerd is door het

voorleggen van een minimum aantal zegels zal dit dikwijls de oorzaak zijn van een niet onbelangrijke afval van zegeltjes, die verloren gaan of vernietigd worden. Ook zijn de zegeltjes dikwijls van een onooglijk formaat, wat het verlies ervan bevordert. Bovendien is de geldigheidsduur der zegels soms zo gesteld dat noodzakelijk een deel ervan nooit voor omruiling kan aangeboden worden.

Men zou dit kunnen verhelpen door aan de verstrekkers van zegels de verplichting op te leggen de omwisseling in geld bij elke aankoop toe te staan. Hiermee zou nochtans het nut van deze zegels, die bedoeld zijn om een vast cliënteel te vormen, grotendeels verloren gaan. Ook zouden, in geval van verplichte terugbetaling van onvolledige boekjes, vaak de aankoop- of drukkosten der zegels en der boekjes niet gedekt zijn. In de praktijk stemmen de uitgevers meestal toe onvolledige boekjes terug te betalen in uitzonderlijke omstandigheden, als verhuizing en andere. Ook kan het boekje gemakkelijk aan een buur worden verkocht, die het dan verder vervolledigt.

Tenslotte zou een groter formaat der zegels hogere onkosten meebrengen. Trouwens, bij iedere aankoop worden meestal meerdere, aan elkander gehechte zegeltjes gegeven, wat de verlieskansen weer vermindert (zie over dit alles: Hoge Raad voor de Middenstand, *Advies over Verkoop met Premieën*, *Informatieblad van het Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand*, 1954, n° 10, blz. 6).

Een nuttige maatregel, door de Hoge Raad voor de Middenstand voorgesteld bestaat hierin, dat de uitgegeven zegels nooit zouden mogen vervallen, tenzij met inachtneming van zeer strikte voorwaarden van vorm en tijd: aankondiging van het einde van de geldigheidsduur, minstens 1 jaar op voorhand met een passende publiciteit; terugbetaling te dier gelegenheid van alle zegels, ongeacht het aangeboden aantal (*i.c.*, blz. 9). Een wetsvoorstel op de verkoop met premies en kortingen van 7 maart 1956, neergelegd bij de Kamer van volksvertegenwoordigers nam deze bepaling op (art. 4; — Kamer van volksvert., 468 [1955-56], n° 1).

120. — Oorspronkelijk was het de bedoeling van de wetgever het bij deze twee voorwaarden te laten. Nochtans, gebruik makend van de bevoegdheid die de Koning zich uitdrukkelijk voorbehouden had in het koninklijk besluit van 13 januari 1935 (art. 3 en 4), werd naderhand nog een derde voorwaarde, namelijk een ministeriële machtiging, gesteld. De hierbij gevolgde techniek geeft nochtans aanleiding tot betwistingen (zie verder, n^{rs} 128 en volg.).

AFDELING II. — *Uitvoeringsmodaliteiten.*

§ 1. — Grondslag.

121. — Artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 bepaalt: «de Koning kan het ~~v~~o~~r~~r~~e~~c~~h~~t der afwijking voorzien bij artikel 2 o~~n~~t~~n~~e~~m~~e~~n~~»:

1° aan de verkoop van de koopwaren van allereerste noodzakelijkheid door hem bepaald;

2° aan de verkoop der koopwaren voor dewelke de afschaffing gerechtvaardigd is door het belang van de betrokken nijverheid».

Artikel 4 vervolgt: «De Koning kan de handel in zegels, coupons of penningtekens, voorzien bij artikel 2, *r*e*g*l*e*m*e*n*t*e*r*e*n*, inzonderheid, deze handel afhankelijk stellen van het voorleggen van solvabiliteitswaarborgen door hen die hem uitoefenen en controlemaatregelen uitvaardigen nopens de regelmatigheid der verrichtingen».

122. — Het doet wellicht vreemd aan vast te stellen dat de Koning zich uitdrukkelijk, ter gelegenheid van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, bepaalde bevoegdheden voorbehoudt. Normaal is het de Koning toch steeds toegelaten door een nieuw algemeen koninklijk besluit een vroeger koninklijk besluit te wijzigen of aan te vullen (zie boven, n° 11).

Men mag nochtans niet vergeten dat het koninklijk besluit van 13 januari 1935 een besluit is dat getroffen werd op grond van bijzondere volmachtswetten en dat het derhalve betrekking heeft op een gebied dat normaal aan de bevoegdheid van de wetgevende macht onderworpen is (zie boven, n° 9). Wilde de Koning zich bijgevolg bepaalde verordenende bevoegdheden (naast zijn uitvoerende bevoegdheid, die hem steeds krachtens art. 67 van de grondwet toebehoort) zien toekennen, voor de tijd dat de volmachtswet haar uitwerking zal verloren hebben, dan moest hij dit uitdrukkelijk bepalen.

123. — In artikel 3 behoudt de Koning zich bijgevolg het recht voor om het aanbieden van premiezegels aan het publiek te verbieden, telkens deze zegels gekoppeld zijn aan de verkoop van een koopwaar van allereerste noodzakelijkheid ofwel aan de verkoop van producten, die rekening houdend met het belang van de betrokken nijverheid, best niet gejaard gaan met om het even welke vorm van premies.

In het ene geval (koopwaren van allereerste noodzakelijkheid) kan de Koning de premiezegels verbieden, zodra hij het nuttig acht voor het algemeen welzijn; in het tweede geval moet en mag hij alleen rekening houden met het belang van de betrokken nijverheid. De betrokken nijverheid is hier de nijverheid, die de koopwaren voortbrengt, waaraan een premie werd verbonden. Het belang van de nijverheid die de als premie aangeboden voorwerpen of diensten produceert, zou dus niet in aanmerking mogen genomen worden.

Het spreekt vanzelf dat dit onderscheid meer theoretisch dan practisch is. Theoretisch zou het bijgevolg mogelijk zijn de wettigheid van een koninklijk besluit, genomen in uitvoering van artikel 3, 2°, aan te vechten wegens machtsafwending wanneer dit besluit getroffen werd met het doel andere belangen te beschermen, dan die in artikel 3, 2° uitdrukkelijk vermeld zijn.

Inderdaad, vermits de Koning op dit ogenblik, op het stuk van verkoop met premies geen verordenende bevoegdheid meer heeft (de bijzondere volmachtswetten hielden op van kracht te zijn), moet ieder koninklijk besluit, uitgevaardigd na het ophouden der bijzondere volmachten, binnen het kader blijven van het koninklijk besluit van 13 januari 1935. Een andere oplossing geldt t.a. van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 (zie boven, n° 11 en verder, n° 124).

Het bewijs van machtsafwending zal nochtans uiterst moeilijk te leveren zijn (zie Tw. *Machtsafwending*, n°s 200 en volg.; — Sarot, J., *Conseil d'Etat, Répertoire des arrêts et avis*, 1948-53, Brussel, 1955, 117).

Wanneer de wet eist dat een maatregel in het belang zou zijn van een bepaalde nijverheidstak, betekent dit niet alleen in het belang van de meerderheid van de betrokken nijverheid. Ook het belang van de minderheid moet in acht genomen worden (Scheidsrechterlijke uitspraak, 25 nov. 1935, *P.P.*, 1936, 303; — zie ook Spanoghe, G., *Verkoop met premiën*, *R.W.*, 1936-37, 705).

Waar de wet in dit verband over de verkoop van koopwaren spreekt moet hieronder ook de verhuring van diensten, waaraan een premie verbonden is, verstaan worden.

124. — Het overwegend gedeelte van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 bevat een antwoord op de vraag, wat dient verstaan te worden

onder koopwaren van allereerste noodzakelijkheid. Het verwijst inderdaad uitdrukkelijk naar de opsomming gegeven door het koninklijk besluit van 30 juli 1923. De interpretatie van deze term brengt dus geen moeilijkheden mee.

Bij nader toezicht blijkt nochtans dat deze verwijzing verkeerd is. Op 30 juli 1923 werd alleen een wet uitgevaardigd die « betrekking heeft op het aanplakken der verkoopprijzen in 't klein van de volstrekt noodzakelijke koopwaren en eetwaren voor voeding, kleding, verwarming en verlichting (*Les Codes Larcier*, II, 1953, Tw., *Police du commerce*, blz. 343). Die wet bevat geen enkele opsomming. Deze is nochtans vervat in het koninklijk uitvoeringsbesluit van 18 oktober 1923 : « Betreffende het ophangen der prijzen van de allernoodzakelijkste koopwaren » (*l.c.*, blz. 1643).

Volledigheidshalve volgt hierna artikel 1 van het bedoelde koninklijk besluit :

« Dit besluit is toepasselijk op navermelde koopwaren : voeding : meel, gewoon brood, plaatbrood, galetbrood, vierkant brood, melk, boter, margarine, kaas, eieren, koffie, suikerij, zout, peper, vlees, spek, reuzel, verse of ingemaakte vis, azijn, spijsolie, rijst, thee, cacao, voedingsdeeg ; appelen, peren, kersen, pruimen, aalbessen, aardbeien, sinaasappelen, vijgen, pisangs (verse of ingemaakte) ; aardappelen, tomaten, selderij ; cichorei, kolen, latuw, peen, prei, uien, erwten, bonen (verse of ingemaakte), tafelbier.

Kledingsstukken en onderhoud : Navermelde gewezen kledingsstoffen : wollen, halfwollen, of katoenen stoffen, linnen, tijken, calico ; kledingsstukken met bovenvermelde gewezen stoffen gemaakt of te maken, regengoed, hoeden, petten, boorden, cravatten, sjerpen, foulards, bretellen, gordels, korsetten, kous- en sokhouders, kousen, sokken (wollen of katoenen), schoeisels, schoeiselreparaties, handschoenen, knopen, paraplus, wol, naaigaren, naalden en spelden, klompen, klompenleestjes, bottinnenveters, schoensmeer, zeep : poederzeep, zwarte, sunlight, stijfjel, blauwsel.

Verlichting : petroleumlampen, gloeilampen, lampglazen, petroleum, bougies, lucifers, elektrische lampen.

Verwarming : kachels, keukenfornuizen, komforen en andere verwarmingstoestellen, koolbakken, steenkool, brandhout.

Allerlei : braadpannen, kopjes, gewone tafelglazen, gewone faïenceborden, lepels en vorken, gewone tafelmessen ».

125. — Omtrent de interpretatie van artikel 4 (zie boven, n° 121) bestaat er grote onzekerheid en vooral nopens de woorden « handel in zegels, coupons of penningtekens, voorzien bij artikel 2 ».

Inderdaad de administratie, gevolgd door de correctionele rechtbank te Brussel, die hierover een uitspraak velde (*Corr. Brussel*, 29 mei 1957, *J.T.*, 1957, blz. 445), aanvaardt dat hieronder verstaan moet worden het uitgeven en verkopen van zegels aan producenten en handelaars, die deze zegels willen gebruiken bij de uitoefening van hun bedrijf. Deze activiteit maakt de uitsluitende of voornaamste bezigheid uit van sommige ondernemingen (zie boven, n° 111).

Deze opvatting is nochtans verkeerd.

Artikel 4 spreekt over de « handel in zegels... voorzien bij artikel 2 ». Waar het uit de Nederlandse tekst niet kan afgeleid worden of « voorzien » slaat op « handel », dan wel op « zegels », is de Franse tekst ondubbelzinnig : « Le commerce des timbres, coupons ou jetons prévu par l'article 2 ». « Voorzien » is een enkelvoudsvorm en staat bij « handel ». Het is dus de « handel », die voorzien wordt in artikel 2. Welnu artikel 2

luit: « Bij afwijking van § 1 en 2 van artikel 1, is het toegelaten aan het publiek de gelegenheid te verschaffen tot het verwerven van premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens... ». « Handel in zegels » is dus synoniem voor « aanbieden van zegels ».

Nog duidelijker blijkt dit uit artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 november 1935, dat bepaalde controlemaatregelen voorschrijft (zie verder, n^{rs} 138 en volg.). Dit artikel zegt: « Alwie overeenkomstig het koninklijk besluit n^r 138 van 26 februari 1935 de toelating heeft bekomen om handel te drijven in zegels, coupons of penningtekens... ». Welnu artikel 1 van dit laatste koninklijk besluit n^r 138 luidt: « Het aanbieden van premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens wordt enkel toegelaten op voorwaarde dat dit aanbod door de minister van economische zaken, voor elk afzonderlijk geval, toegelaten werd ».

Tenslotte spreekt artikel 6 van datzelfde koninklijk besluit van 12 november 1935 over « de personen, aan wie toelating werd verleend, tot het in omloop brengen van zegels, coupons of penningtekens ». Deze uitdrukking als alternatief gebruikt voor « de persoon, die de toelating heeft bekomen om handel te drijven in zegels » betekent klaarblijkelijk hetzelfde als « de persoon toegelaten tot het aanbieden van zegels ». In de ganse reglementering wordt inderdaad slechts één toelating voorzien: nl. diegene die vereist is voor het aanbieden van zegels, coupons of penningtekens (zie verder, n^{rs} 128 en volg.).

Het staat dus ongetwijfeld vast dat « het drijven van handel in zegels » hetzelfde betekent als « het aanbieden van premiezegels ». De verwarring spruit vooral voort uit een onjuiste Nederlandse vertaling van het Franse woord « *commerce* », dat veel breder is dan het Nederlandse, « handel » en ook kan beduiden « verkeer, bedrijvigheid, omgang met ». In die laatste zin genomen is ook het aanbieden van zegels een « *commerce de timbres* ».

Voor de rest houdt de tekst geen moeilijkheden in. De Koning kan de toepassing van het premiezegelstelsel reglementeren, inzonderheid door het opleggen van solvabiliteitswaarborgen en het uitvaardigen van controlemaatregelen. Uit de tekst blijkt duidelijk dat deze opsomming exemplatief is.

126. — Het is dan op grond van beide, hierboven gecommentarieerde artikelen (zie boven, n^{rs} 121-125) dat de Koning verschillende modaliteiten bij de principiële toelaatbaarheid van het premiezegelstelsel, mits vervulling der twee voorgeschreven formaliteiten, voorzag. De tweede modaliteit heeft zulke verregaande draagwijdte dat zij aan de twee oorspronkelijk te vervullen voorwaarden, een derde toevoegde namelijk de ministeriële machtiging (zie verder, n^r 128).

§ 2. — Uitzondering op de principiële toelaatbaarheid van het premie-zegelstelsel.

127. — Ingevolge artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 kan de Koning het voorrecht van het premiezegelstelsel ontnemen aan de verkoop van koopwaren van allereerste noodzakelijkheid door hem bepaald (zie boven, n^r 121).

Tot nog toe maakte de Koning slechts eenmaal — en dan nog wel zeer onlangs — gebruik van deze bevoegdheid, door namelijk het aanbieden van premies onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens aan het publiek te verbieden ter gelegenheid van de verkoop van deegwaren (K.B. van 4 nov. 1955, art. 1).

De ondernemingen die vóór de uitvaardiging van dit koninklijk besluit de toelating hadden verkregen om premiezegels aan te bieden (zie verder, n° 128) bij de verkoop van deegwaren, mochten van deze toelating nog gebruik maken gedurende drie maanden, te rekenen vanaf de datum van de publikatie van het koninklijk besluit van 4 november 1955 in het staatsblad (ministerieel besluit van 29 nov. 1955, art. 1, *Pasin.*, 1955, 761). Deze publikatie had plaats op 9 november 1955. Die overgangsperiode is bijgevolg reeds verstreken.

§ 3. — Ministeriële machtiging.

A. — *Principe.*

128. — Artikel 1 van het koninklijk besluit n° 138 van 26 februari 1935 bevat het principe: « Het aanbieden van premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens wordt enkel toegelaten op voorwaarde dat dit aanbod door de minister van economische zaken, voor elk afzonderlijk geval, toegelaten werd ».

Dit koninklijk besluit voegt dus aan de twee in het basis koninklijk besluit van 13 januari 1935 voorgeschreven voorwaarden (zie boven, n^{rs} 118 en 119), een derde voorwaarde toe. De inrichting van een systeem van premiezegels moet vooraf, voor elk afzonderlijk geval, door de minister van economische zaken worden goedgekeurd.

De strekking van dit nieuwe vereiste wordt aangegeven in de motivering van het besluit: « overwegende dat het in het belang is van al de nijverheden des lands evenals in het belang der Belgische verbruikers, dat alleen zekere voorwerpen als premie kunnen worden aangeboden... ».

Deze verplichting moet nagekomen worden voor elke aanbieding van premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens om het even of de aanbieding gebeurt ter gelegenheid van de verkoop van koopwaren van allereerste noodzakelijkheid dan wel naar aanleiding van de verkoop van andere koopwaren of diensten.

B. — *Wettelijke grondslag.*

129. — Het koninklijk besluit n° 138 van 26 februari 1935 werd genomen ter uitvoering van het koninklijk besluit van 13 januari 1935. Het is nochtans niet volledig duidelijk op grond van welk artikel van dit laatste koninklijk besluit.

De titel zelf van het koninklijk besluit van 26 februari luidt: « Koninklijk besluit waarbij de tenuitvoerlegging wordt geregeld van artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies ».

In de motivering van dit koninklijk besluit wordt nochtans ook verwezen naar artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 (voor de tekst van art. 3 en 4 van het K.B. van 13 jan., zie boven, n° 121).

Bij nader toezicht blijkt dat het koninklijk besluit n° 138 getroffen werd in uitvoering van artikel 4 van het basis koninklijk besluit. Inderdaad, dit artikel geeft aan de Koning de bevoegdheid om de handel in zegels, coupons of penningtekens, voorzien bij artikel 2, te reglementeren, inzonderheid (dus niet uitsluitend) door het opleggen van solvabiliteits- en controlemaatregelen. Zoals boven werd aangetoond is de uitdrukking «de handel in zegels...» gelijk te stellen met die andere, in het basisbesluit gebruikte uitdrukking, «het aanbieden van premies voorgesteld door zegels...» (zie boven, n° 125). Het verplicht stellen van een voorafgaande ministeriële toelating is bijgevolg een — volledig toelaatbare en —, geldige reglementering van het premiezegelaanbod, getroffen op grond van artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935.

De titel van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 werd derhalve verkeerd opgesteld.

130. — De andere opvatting, namelijk dat het vereiste van voorafgaande ministeriële machtiging getroffen werd krachtens artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, is trouwens onaanvaardbaar en leidt tot grote moeilijkheden.

In de eerste plaats kent artikel 3 aan de Koning de bevoegdheid toe, het premiezegelstelsel te verbieden naar aanleiding van de verkoop van bepaalde koopwaren (zie boven, n^{rs} 123, 124 en 127). Artikel 4 spreekt daarentegen uitdrukkelijk van de reglementeringsbevoegdheid van de Koning. Het stellen van een voorafgaande toelating als derde vereiste is wel degelijk een reglementering van het premiezegelstelsel en geen verbod ervan.

Deze opvatting brengt bovendien grote moeilijkheden mee nopens de geldigheid van het koninklijk besluit van 26 februari 1935. De correctionele rechtbank te Brussel besloot inderdaad, op grond van deze opvatting tot de nietigheid van het koninklijk besluit en tot het ontbreken van een wettelijke grondslag voor de opgelegde ministeriële machtiging (Corr. Brussel, 29 mei 1957, *J.T.*, 1957, blz. 445).

De argumenten in dit vonnis aangehaald zijn hoofdzakelijk:

1) artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 laat het aanbieden van premiezegels toe zonder voorafgaande toelating. Aan de andere kant schrijft artikel 1 van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 dergelijke toelating uitdrukkelijk voor. Bijgevolg beslist de rechtbank: «il y a donc contradiction manifeste entre les dispositions de ces deux arrêtés royaux dont le second est cependant expressément pris en exécution du premier»;

2) artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 geeft aan de Koning de bevoegdheid het premiezegelstelsel te verbieden voor bepaalde categorieën van verkopen. Bijgevolg is het de Koning niet toegelaten de toepassing van dit stelsel bij elke verkoop afhankelijk te stellen van een individuele ministeriële toelating.

Samengevat: de Koning ging in het koninklijk besluit van 26 februari zijn bevoegdheden te buiten. Immers, hoewel dit besluit uitdrukkelijk genomen werd in uitvoering van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 en meer in het bijzonder van artikel 3, doet het in feite veel meer dan dit artikel uitvoeren. Inderdaad enerzijds voegt het een derde vereiste toe aan het koninklijk besluit van 13 januari 1935, dat slechts twee voorwaarden voor de toelaatbaarheid van premiezegels opsomt. Anderzijds overschrijdt het de grenzen van artikel 3 door nog een ministeriële toelating verplicht te maken voor elk aanbod van premiezegels; terwijl artikel 3 aan de

Koning slechts de bevoegdheid toekent dit aanbod te verbieden voor bepaalde categorieën van verkopen, enmits dan nog rekening te houden in ieder concreet geval met het belang der betrokken nijverheid (behalve wat betreft de verkoop van goederen van allereerste noodzakelijkheid; — zie boven, n° 123). Een algemene maatregel was dus zeker ongeoorloofd, al was het maar omdat deze onmogelijk rekening kan houden, op het ogenblik van zijn uitvaardiging, met het belang van later nog op te richten nijverheden.

Nochtans, al heeft het vonnis het bij het rechte eind waar het vaststelt dat de Koning, bij de uitvaardiging van het uitvoeringsbesluit, veel meer deed dan gebruik maken van de bevoegdheden hem toegekend door artikel 3 van het basis koninklijk besluit — inderdaad de Koning maakte in werkelijkheid gebruik van de reglementeringsmacht hem gegeven door artikel 4 van datzelfde koninklijk besluit (zie boven, n° 129) —, toch wettigt deze overschrijding van bevoegdheid *per se* nog niet de conclusie, als zou het tweede koninklijk besluit nietig zijn.

Inderdaad de Koning mag steeds bij een tweede reglementair koninklijk besluit — en dat is het koninklijk besluit van 26 februari 1935 ongetwijfeld — een eerste aanvullen of wijzigen, zelfs al wordt dit tweede besluit uitdrukkelijk een uitvoeringsbesluit genoemd. De grondwet aanvaardt immers geen hiërarchie onder de koninklijke besluiten (zie boven, n° 11).

Ook het feit dat het koninklijk besluit van 13 januari 1935 een bijzonder besluit is, getroffen op grond van een bijzondere volmachtwet, brengt hierin geen verandering. Inderdaad ook het koninklijk besluit van 26 februari 1935 werd uitgevaardigd op een ogenblik dat de volmachtwet nog van kracht was, en de Koning bijgevolg nog steeds bijzondere verordenende bevoegdheden bezat (zie boven, n° 11).

Uit het voorgaande blijkt dat, zelfs zo men aanvaardt dat de ministeriële voorafgaande toelating opgelegd werd in uitvoering van artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, zij toch een wettelijke basis heeft in tegenstelling met wat beweerd wordt door de correctionele rechtbank te Brussel.

Dat de opvatting, als zou het koninklijk besluit van 26 februari 1935 getroffen zijn op grond van artikel 3 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, tot grote moeilijkheden aanleiding geeft, kan nochtans niet ontkend worden (zie voor een uitgebreider overzicht van gans deze problematiek: Van Gerven, W., *Enkele beschouwingen over Verkoop met premies*, R.W., 1957-58, 1609).

131. — Ter vervollediging van het voorgaande kan wellicht even herinnerd worden aan de gevolgen die een eventuele nietigheid van het koninklijk besluit van 26 februari 1935, zou meebrengen (zie ook Van Gerven, W., *l.c.*, n° 12 en 13).

1) Ingevolge artikel 107 van de grondwet mogen de hoven en de rechtbanken de algemene, provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen slechts toepassen in zover zij met de wetten overeenkomen. De uitspraak die de niet toepasselijkheid vaststelt, geldt natuurlijk alleen tussen partijen, die de onwettigheid van een bepaald besluit ook alleen maar kunnen invoeren bij wijze van exceptie tegen een op het besluit steunende (b.v. straf) vordering. Een onmiddellijke aanvechting van de onwettige overheidsbeslissing, bij wijze van hoofdvordering ingesteld, is voor de gewone rechtbank niet mogelijk (Mast, *Overzicht Administratief Recht*, blz. 136; — De Visschere, F., *Administratief Recht*, blz. 181; — Vauthier, M., *Précis du droit administratif de la Belgique*, 1950, 669-670). Mocht de rechtspraak derhalve in de zin van de nietigheid van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 gevestigd worden, dan zou de voorwaarde van de ministeriële toelating voor de verkoop met premiezegels, volledig mogen verwaarloosd worden.

2) Een rechtstreekse aanvechting van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 bij de Raad van State, is op dit ogenblik niet meer mogelijk wegens het verstrijken der termijnen (art. 4 en 94 van het besluit van de regent van 23 aug. 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de R. v. St.). Wel zou het volgens de rechtspraak van de Raad van State mogelijk

blijven, om de eventuele nietigheid van het koninklijk besluit van 26 februari 1935 (als zijnde een reglementaire overheidsakte) in te roepen als middel om een andere overheidsbeslissing, die steunt op dit besluit (b.v. een ministeriële beslissing waarbij de toelating in een individueel geval wordt geweigerd), te doen nietig verklaren (Arrest Boi, 24 april 1953, *R.J.D.A.*, 1952-53, 222, met noot M. Dumont; *R.W.*, 1952-53, 1643, met noot Bayens; — Sarot, J., *Conseil d'Etat, Répertoire des arrêts et avis*, 1948-53, Brussel, 1955, 113). Natuurlijk moet deze tweede overheidsbeslissing aangevochten worden binnen de voorziene termijn van 60 dagen na de bekendmaking of betekening der bestreden akte (B. Rgt. 23 aug. 1948, art. 4).

C. — Aflevering en intrekking van de toelating.

132. — Betreffende het indienen der aanvraag bepaalt artikel 2 van het koninklijk besluit van 26 februari 1935: «Hij die premies wenst aan te bieden overeenkomstig de beschikkingen van artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, is gehouden zulks aan te vragen aan de minister van economische zaken...».

De aanvraag moet ingediend worden in duplo. Zij moet vergezeld zijn van een verklaring, opgemaakt in een enkel exemplaar, waarbij de aanvrager zich verbindt aan de minister van economische zaken alle inlichtingen te verschaffen die deze nodig zal achten. Bovendien moet hij in deze verklaring de verbintenis aangaan dat hij een afgevaardigde van de minister zal toelaten zich rekenschap te geven van de aard, de hoedanigheid en de waarde der aangeboden premies en kennis te nemen van de documenten betreffende hun fabricatie en betreffende de handelsverrichtingen die ermee in verband staan.

Aan de hand van deze inlichtingen zal de minister kunnen oordelen of het aanbieden van die bepaalde voorwerpen of diensten, onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens, schadelijk is voor het publiek of voor al de erbij betrokken nijverheden (zie boven, n° 128). In bevestigend geval zal hij de toelating weigeren.

In de praktijk tonen de bevoegde diensten van het ministerie van economische zaken zich heel soepel bij het afleveren der besproken toelatingen. Er zal niettemin nauwkeurig op gelet worden of het voorgenomen zegelpremiestelsel waarvoor de toelating gevraagd wordt, geen verkapte loterij uitmaakt. Loterijen worden inderdaad verboden bij de wet van 31 december 1851 en strafbaar gesteld door de artikelen 302 en 303 S.W. (zie *R.P.D.B.*, Tw. *Jeu et pari en matière répressive*).

In bijlage bij het koninklijk besluit van 26 februari 1935 vindt men een model van de hierboven bedoelde verklaring. Hierna volgt de tekst ervan:

Ik, ondergetekende, hoedanigheid (handelaar, nijveraar, enz.)
....., te, verklaar de verbintenis aan te gaan aan de minister van economische zaken of zijn afgevaardigde al de inlichtingen te verstrekken die hij nodig zal oordelen betreffende de premies, welke ik wens aan te bieden overeenkomstig de bepalingen van artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935.

Ik verbind mij verder aan de afgevaardigde van de minister van economische zaken toe te laten zich rekenschap te geven van de aard, de hoedanigheid en de waarde der aangeboden premies en kennis te nemen van de documenten betreffende hun fabricatie en betreffende de handelsverrichtingen die ermee in verband staan.

Gedaan te, de

(handtekening)

133. — Andere stukken moeten niet aan de aanvraag toegevoegd worden. Dit geldt ook voor aanvragen gedaan door vreemdelingen, minderjarigen of vennootschappen. Hun persoonlijke status heeft niet de minste invloed op de inwilliging of weigering der aanvraag. Hetzelfde geldt natuurlijk *a fortiori* voor de gehuwde vrouw, die sinds de wet van 30 april 1958, het recht heeft een beroep, nijverheids- of handelsbedrijf uit te oefenen zonder enige toestemming van haar echtgenoot.

134. — Een aanvraag moet ingediend worden door eenieder, die wenst premies aan het publiek aan te bieden onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens (art. 2 van het K.B. van 26 febr. 1935).

De administratie maakt hierbij van de volgende maatstaf gebruik: alleen diegene, die de financiële last van het zegelsysteem draagt, moet een aanvraag indienen.

Aangestelden d.w.z. personen die de premiezegels aanbieden voor rekening van een werkgever moeten derhalve over geen toelating beschikken. Het volstaat dat de werkgever, die bij hypothese de financiële last van het zegelsysteem draagt, de aanvraag deed.

Hetzelfde geldt voor tussenhandelaars, die alleen de zegels, hun door de fabrikant of door hun eigen verkoper overhandigd, aan hun cliënten verder uitdelen. Zij beperken er zich toe hun medewerking te verlenen bij de distributie der premiezegels, zonder zelf de financiële lasten van het stelsel te helpen dragen.

Een winkelier daarentegen, die zelf een premiezegelstelsel op eigen hand wenst in te richten moet een voorafgaande aanvraag daartoe indienen.

Ingevolge administratieve onderrichtingen wordt door het bestuur nochtans eigenmachtig een belangrijke uitzondering voorzien aan dit criterium en wel t.a.v. zegels uitgegeven door een zelfstandige onderneming, die van deze uitgifte haar uitsluitende of voornaamste bezigheid maakt, en die de zegels dan verder verkoopt aan kooplustige handelaars. Hoewel de financiële last van dit systeem gedragen wordt door de kopers der zegels (zie boven, n° 111), zullen deze afzonderlijk geen aanvraag moeten indienen. Zij zullen inderdaad gedekt zijn door de toelating gegeven aan de zegelverkopende firma. Deze moet dus daarentegen wel houder zijn van een toelating en moet daartoe een aanvraag indienen (zie verder, n° 139), hoewel zij niet de uiteindelijke financiële lasten van het stelsel draagt. Deze zienswijze brengt natuurlijk in de praktijk een aanzienlijke vereenvoudiging mee.

135. — Ten aanzien van de duur der afgeleverde toelating wordt niets bepaald. Ook in de praktijk houden de gegeven toelatingen geen tijdsbepaling in. De toelating geldt dus definitief zolang zij niet werd ingetrokken.

136. — Het recht tot intrekking van de eens gegeven toelating is zeer beperkt. Artikel 2 van het tweede koninklijk besluit van 12 november

1935 bepaalt: « Onverminderd de straffen voorzien bij artikel 5 van het koninklijk besluit n° 61 van 13 januari 1935 tegen diegenen die de bepalingen ervan overtreden, heeft onze minister van economische zaken het recht aan de overtreders de toelating tot het in omloop brengen van zegels, coupons of penningtekens, verleend krachtens besluit n° 138 van 26 februari 1935, te onttrekken ».

Volgens de opvatting der administratie is een veroordelend strafvonnis vereist, dat in kracht van gewijsde gegaan is, wil de minister het recht tot intrekking bezitten. En dan nog heeft de minister het recht, en niet de plicht, tot de intrekking van de toelating over te gaan.

In andere gevallen bestaat het recht tot intrekking niet.

Meer bepaald zou de minister dit recht niet bezitten wanneer de houder van een toelating zich niet zou schikken naar de voorwaarden in de toelating opgenomen. In de praktijk wordt de toelating trouwens onvoorwaardelijk gegeven.

137. — De weigering of intrekking van een toelating zijn akten der administratieve overheid en vallen onder de toepassing van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 op de Raad van State. De belanghebbenden kunnen bijgevolg de vernietiging van deze akten aanvragen « wegens overtreding van substantiële, hetzij op straf van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwending van macht... » (zie ook boven, n° 131).

In het bijzonder zou een ministeriële beslissing van weigering kunnen aangevochten worden, wanneer zij werd ingegeven, niet door het algemeen belang of het belang der betrokken nijverheden maar uitsluitend door persoonlijke motieven (zie boven, wat betreft de *ratio legis* der toelating, n°s 128 en 132).

Aan de andere kant zou een beslissing van intrekking moeten vernietigd worden wanneer de door de wet gestelde voorwaarden niet aanwezig zijn (zie boven, n° 136).

HOOFDSTUK IV

Bescherming van de kredietwaardigheid der verkopers van zegels, coupons of penningtekens

138. — Het koninklijk besluit van 12 november 1935, waarbij de tenuitvoerlegging wordt geregeld van artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935, houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies, legt verschillende verplichtingen op aan « alwie overeenkomstig het koninklijk besluit n^r 138 van 26 februari 1935 de toelating heeft bekomen om handel te drijven in zegels, coupons of penningtekens ».

Zoals reeds herhaaldelijk opgemerkt, zijn de woorden « handel drijven in zegels... » synoniem van de term « aanbieden van premies voorgesteld door zegels... », die gebruikt wordt in het koninklijk besluit n^r 138 waarnaar het zojuist aangehaald artikel verwijst (zie hierboven, n^{rs} 125 en 129).

Overeenkomstig de bewoordingen van artikel 1 van het in het eerste lid geciteerde koninklijk besluit zou dus iedereen, die door de minister van economische zaken moet gemachtigd worden om premiezegels aan te bieden en het in feite ook werd, gehouden zijn om de door dit koninklijk besluit opgelegde verplichtingen na te leven. (Een opsomming van deze personen vindt men in n^r 134).

Het gaat hier nl. om de ondernemingen wier bezigheid bestaat in het uitgeven en verkopen van zegels en om alle personen, die onafhankelijk van dergelijke firma's op eigen handje zegels in omloop brengen.

Dit zou ook logisch zijn. Inderdaad de hier beschouwde verplichtingen zijn opgelegd met het oog op de bescherming van het publiek tegen de insolventie der zegelverstrekkers. Welnu al wie zegels in omloop brengt, gaat de verbintenis aan deze zegels bij de afgifte te honoreren met geld, of er een premie voor af te leveren. Deze verbintenis wordt opgenomen door elkeen, die premiezegels aanbiedt en bijgevolg in omloop brengt. Al deze personen zouden dan ook aan de besproken preventieve maatregelen moeten onderworpen zijn.

Mocht deze reglementering derhalve stipt worden toegepast, dan zou, naast de drie boven genoemde voorwaarden (zie boven, n^{rs} 118-120), door de aanbieders (voor de betekenis hiervan: zie boven, n^r 134) van premiezegels nog een vierde reeks voorwaarden moeten vervuld worden, namelijk diegene die bepaald zijn door het koninklijk besluit van 12 november 1935 en hierna opgesomd (zie trouwens in die zin: Fredericq, *Traité*, III, 1947, n^r 53, *in fine*, blz. 106).

Door de administratie wordt dit standpunt nochtans niet gedeeld. Zij bleef bij haar zienswijze dat onder « het drijven van handel » moet verstaan worden : de activiteit, die de uitsluitende of voornaamste bedrijvigheid uitmaakt van bepaalde ondernemingen en die bestaat in het uitgeven en verkopen van zegels aan producenten of handelaars, die het premiezegelstelsel willen inrichten (zie boven, n^{rs} 111 en 125). Ondernemingen, gespecialiseerd in het uitgeven en verkopen van kortingzegels gaan natuurlijk weer vrij uit (zie ook boven, n^{rs} 110, 111, *in fine*, en n^r 116).

Reeds vroeger kwam deze opvatting ter sprake en was zij er de oorzaak van dat de administratie, hierin gevolgd door een vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel, van oordeel was dat het koninklijk besluit van 26 februari 1935 getroffen werd in uitvoering van artikel 3, en niet van artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 (zie boven, n^{rs} 129 en 130). Deze opvatting leidde daar nochtans tot geen praktische gevolgen behalve wanneer men er — ten onrechte —, zoals de correctionele rechtbank te Brussel deed, de nietigheid van het koninklijk besluit uit deduceerde (zie boven, n^r 130).

Ter zake integendeel brengt deze opvatting verstrekkende praktische gevolgen mee. Inderdaad de kring van rechtsonderhorigen, die gehouden zijn de verplichtingen van het koninklijk besluit van 12 november 1935 na te leven, wordt door deze opvatting sterk beperkt. Alleen de boven genoemde ondernemingen, die premiezegels uitgeven en verkopen, en niet, al de personen die overeenkomstig het koninklijk besluit van 26 februari 1935 gemachtigd werden premiezegels aan te bieden (zie boven, n^r 134), moeten volgens de administratie deze verplichtingen naleven.

Vermits het de bedoeling is van deze uiteenzetting, het geldende recht weer te geven, dient men zich bij de gevestigde toestand neer te leggen.

139. — Deze verplichtingen worden opgelegd in uitvoering van het artikel 4 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935. Dit artikel bepaalt inderdaad in het bijzonder het opleggen van solvabiliteitswaarborgen en het uitvaardigen van toezichtsmaatregelen (zie boven, n^r 121). De preventieve maatregelen die getroffen worden, passen volledig in het kader van onze wetgeving, die steeds de bescherming van de kleine spaarders tegen alle soorten kredietverstrekking op het oog had. Het in omloop brengen van geldwaardige zegels is inderdaad ook een vorm van kredietverlening vanwege de verbruikers (zie ook het verslag aan de Koning bij het K.B. n^r 61 van 13 jan. 1935).

De opgelegde verplichtingen zijn drieërlei :

1) het houden van een bijzondere boekhouding (art. 1 en 2 van het K.B. van 12 nov. 1935) ;

2) het geven van een waarborg (art. 3, 4 en 5) ;

3) het toelaten van toezichtsmaatregelen (art. 6).

Op te merken valt dat ook de ondernemingen, die zegels drukken en verkopen, houder moeten zijn van een voorafgaande ministeriële toelating (zie boven, n^r 134).

Inderdaad, eens dat men aanvaardt dat het koninklijk besluit van 12 november 1935 uitgevaardigd werd met het oog op deze ondernemingen, moet men het besluit in zijn geheel toepassen. Welnu artikelen 1 en 6 spreken uitdrukkelijk over de verplichting van ministeriële machtiging.

140. — Artikel 1 van het koninklijk besluit van 12 november 1935 bepaalt: « Al wie overeenkomstig het koninklijk besluit n° 138 van 26 februari 1935 de toelating heeft bekomen om handel te drijven in zegels, coupons of penningtekens, is verplicht een bijzondere boekhouding te houden omtrent de in omloop gebrachte zegels, coupons of penningtekens ».

Verder schrijft artikel 2 de bijzondere voorwaarden voor waaraan deze boekhouding moet voldoen: « Deze boekhouding moet vermelden: het aantal en de nominale waarde der in omloop gebrachte zegels, coupons of penningtekens; het bedrag, welke de toelating houdende persoon verschuldigd is tegenover derden bezitters van deze zegels, coupons of penningtekens ».

141. — De tweede verplichting bestaat in het waarborgen van « het goed verloop der handelsverrichtingen tegenover derden bezitters van deze zegels, coupons of penningtekens » (art. 3). De bedoeling is een rechtstreekse bescherming van de verbruikers, die hun zegeltjes bij de onderneming willen omwisselen tegen geld of tegen een premie, met het oog op een gebeurlijke insolventie van dergelijke firma's.

Deze waarborg kan gegeven worden op één van de volgende wijzen: hetzij door een aval, gegeven door een aangenomen bank, hetzij door een verzekeringspolis uitgaande van een in België gevestigde en toegelaten verzekeringsmaatschappij, hetzij door vastlegging in de nationale bank van België van geld, Belgische rentewaarden of waarden gewaarborgd door de staat (art. 3).

Het bedrag van deze waarborg moet 30 % zijn van de verschuldigde waarde der in omloop gebrachte zegels, coupons of penningtekens. Deze laatste waarde zal blijken uit de bijzondere boekhouding bepaald in artikel 1 van het koninklijk besluit (zie boven, n° 140; — art. 4).

Telkens de waarborg gesteld door het aval van een bank, door een verzekeringspolis of door een deposito bij de nationale bank, ingevolge een nieuwe uitgifte van zegels gedaald is tot 25 % van de waarde der in omloop zijnde zegels, coupons of penningtekens, moet hij worden aangevuld (art. 5).

142. — De derde verplichting tenslotte ligt vervat in artikel 6 van het koninklijk besluit van 12 november 1935, dat bepaalt: « Zonder dat wordt te kort gedaan aan de ambtsbevoegdheden van de officieren der gerechtelijke politie, hebben de ambtenaren en agenten van de administratie van het middenstandswezen, afgevaardigd door onze minister van economische zaken, het recht de boekhouding na te zien van ieder persoon aan wie toelating werd verleend tot het in omloop brengen van zegels, coupons of penningtekens, ten einde de waarde der uitgifte en de inhoud en de werkelijkheid vast te stellen van de bij dit besluit voorziene waarborg tot solvabiliteit ».

Hierbij wordt bijgevolg het toezicht mogelijk gemaakt op de uitvoering der twee vorige verplichtingen. De firma's gemachtigd tot het verkopen van zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 138) kunnen zich dus niet verzetten tegen dit toezicht.

TITEL IV

AFDWINGEN VAN DE REGLEMENTERING

HOOFDSTUK I

Strafsancties

AFDELING I. — *Materieelrechtelijk aspect.*

143. — Overeenkomstig artikel 5 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 worden alle inbreuken op de bepalingen van dit koninklijk besluit, alsmede op de bepalingen der uitvoeringsbesluiten gestraft met een gevangenisstraf van 8 dagen tot 6 maanden en met een geldboete van 26 tot 1.000 fr. of met een van deze straffen afzonderlijk.

Deze inbreuken zijn bijgevolg wanbedrijven. Vermits zij vermeld zijn in een bijzondere wet, die zich bovendien niet hoofdzakelijk met strafrecht bezighoudt, zal opzet in hoofde van de dader niet vereist zijn. Ook iemand die niet wetens en willens maar uit onachtzaamheid deze reglementering overtreedt kan gestraft worden (zie Rubbrecht, J., *Inleiding tot het Belgisch Strafrecht*, Leuven, 1958, 130).

Alle bepalingen van boek I van het wetboek van strafrecht, met inbegrip van hoofdstuk VII (deelneming) en van artikel 85 (verzachtende omstandigheden) zijn toepasselijk op deze inbreuken (art. 5, vierde lid).

144. — Zoals boven opgemerkt, is alleen het aanbieden van premies of het aanbieden van premiezegels, zonder vervulling der voorgescreven voorwaarden, strafbaar. Het louter verstrekken van premies of zegels wordt inderdaad nergens strafbaar gesteld (zie boven, n° 36).

Bijgevolg zullen aangestelden en voortverkopers, die alleen in opdracht van hun werkgever, respectievelijk leverancier, de premies die door deze laatsten werden aangeboden, uitdelen, niet kunnen gestraft worden (zie b.v. Luik, 13 nov. 1956, *Jur. Liège*, 1956-57, blz. 193, waar de tussenhandelaars niet eens vervolgd werden). De oplossing zal anders luiden wanneer deze aangestelden of voortverkopers op eigen houtje een premiestelsel organiseren. In dit geval gaat de werkgever of de leverancier natuurlijk vrij uit.

Een derde mogelijkheid is dat beiden (werkgevers of leveranciers langs

de ene kant, aangestelden of voortverkopers aan de andere kant) vervolgd en gestraft worden als deelnemers aan hetzelfde misdrijf van verboden premieaanbod, op voorwaarde natuurlijk, dat de voorwaarden van strafbare deelneming vervuld zijn. De artikelen 66-69 van het wetboek van strafrecht zijn inderdaad toepasselijk (zie boven, n° 143).

De omstandigheid dat het hof of de rechtbank vaststelt dat een premieaanbod gedaan werd langs de aangestelden van de onderneming om, betekent niet dat het hof of de rechtbank een strafbare deelname constateerde. Die vaststelling dient alleen om het gebruikte procédé te karakteriseren. Het is derhalve heel goed mogelijk dat het hoofd van de firma, die dit procédé toepaste, vervolgd wordt als dader van het misdrijf en niet als mededader, die samen met andere deelnemers de strafbare handeling zou hebben verricht (Verbr., 21 nov. 1939, *Par.*, 1939, I, 482). Ook het aanvaarden van premies is niet strafbaar.

145. — Wanneer de inbreuk gepleegd wordt door een vennootschap, zal de rechtbank nagaan door wiens toedoen de vennootschap gehandeld heeft. Zijn alle voorwaarden van strafbaarheid in zijn hoofde verenigd, dan kan hij gestraft worden (Rubbrecht, J., *o.c.*, blz. 77-7; — zie ook het in het vorig nummer geciteerde arrest van het hof van verbreking).

146. — De minnelijke schikking is niet mogelijk vermits de maximale straf, opgelegd voor deze inbreuken, 6 maanden bedraagt (art. 180 Sv., gew. door de wet van 30 dec. 1957). Het feit dat het wanbedrijf gecontraventionaliseerd wordt en tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoort, verandert hieraan niets (zie Tw. *Minnelijke Schikking*, n° 31).

147. — Betreffende de publicatie van het vonnis houdt artikel 5 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 nog twee bijzondere bepalingen in.

De eerste bepaling luidt: « De rechter kan het aanplakken van het vonnis bevelen in de plaatsen en gedurende de termijn die hij bepaalt en op de kosten van de overtreder ».

De aanplakking van het vonnis is een bijkomende straf, die in bepaalde gevallen kan, in andere gevallen door de rechter moet, opgelegd worden (Simon, *Handboek van het Belgisch Strafrecht*, 1943, n° 149, blz. 146).

In dit geval is zij klaarblijkelijk facultatief.

De bedoeling van deze straf is een aantasting van de veroordeelde in zijn handelsfaam en terzelfder tijd een afschrikking voor derden (Braas, *Précis de droit pénal*, 3e uitg., 1946, n° 366, blz. 231).

De rechtbank kan de aanplakking bevelen in de plaatsen en gedurende de termijn die zij bepaalt. De rechtbank is bijgevolg verplicht de modaliteiten van de publiciteitsmaatregel te bepalen (*vgl.* Tw. *Schade en Schadeloosstelling*, n° 301). In de keuze dezer modaliteiten is zij nochtans volledig vrij. Zo kan de rechtbank bepalen dat het vonnis moet aangeplakt worden in het uitstalraam van de veroordeelde.

Een gelijkaardige bevoegdheid wordt aan de rechtbanken gegeven in artikel 502 van het wetboek van strafrecht voor de vonnissen gewezen ter zake van vervalsing van eetwaren. Een arrest van het hof van verbreking overwoog dat aan de rechtbank de volstrekte vrijheid wordt gelaten wat betreft de aanduiding der plaatsen van aanplakking. De rechter is zelfs niet gehouden door de gemeentelijke reglementen

betreffende de vrijheid van aanplakking, vermits het hier niet gaat om plakbrieven door particulieren aangebracht maar wel om aanplakkingen krachtens de wet, op bevel van de rechtbank uitgevoerd.

Wat de duur der aanplakking betreft blijkt het impliciet uit de overwegingen van het arrest dat ook hieromtrent de rechtbank de meest volstreckte vrijheid geniet (Verbr., 14 febr. 1916, *Pas.*, 1915-16, 276). Het zou dus theoretisch zelfs mogelijk zijn dat de rechtbank een definitieve aanplakking oplegt.

De tweede bepaling nopens de publicatie van het vonnis vervolgt: «De rechter kan bovendien het bekendmaken van het vonnis op de kosten van de overtreder bevelen, in zijn geheel of bij uittreksel, volgens de wijze en gedurende de termijn die hij bepaalt».

Ook deze maatregel is facultatief. Weer is de rechtbank volstrekt vrij bij de bepaling van de wijze en de termijn der publicatie. Aldus kan de publicatie opgelegd worden langs de dagbladen, door strooibiljetten of zelfs over de radio.

De Franse wet van 20 maart 1951 houdt een gelijkaardige bepaling in (art. 7). Ook de Duitse *Zugabeverordnung* voorziet een facultatieve bekendmaking van het strafvonnis (art. 3, derde lid).

De bijkomende straffen van aanplakking en bekendmaking van het vonnis kunnen nooit voorwaardelijk worden uitgesproken. Artikel 9 van de wet van 31 mei 1888 is inderdaad niet toepasselijk (art. 5, *in fine* van het K.B. van 31 jan. 1935).

148. — Er dient hier nogmaals gewezen te worden op de mogelijkheid die aan de minister van economische zaken gegeven is, om de toelating tot het in omloop brengen van zegels, coupons of penningtekens, verleend krachtens het koninklijk besluit van 26 februari 1935, te onttrekken aan de overtreders van de besproken reglementering (zie boven, n° 136). Het spreekt vanzelf dat dit geen straf is — tot de intrekking wordt trouwens niet besloten door de strafrechter —, maar een louter administratieve maatregel.

De meest voorkomende inbreuken op de reglementering van de verkoop met premies zijn de volgende:

149. — 1. Het aanbieden, hetzij aan voortverkopers in 't groot of in 't klein, hetzij aan het publiek van een premie, verbonden aan het verkopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst (art. 1 van het K.B. van 13 jan. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf:

- 1) het aanbieden (zie boven, n°s 33-36);
- 2) van een premie (zie boven, n°s 57-109);
- 3) verbonden (zie boven, n°s 38-40) aan het verkopen (zie boven, n°s 41-43) van een voorwerp (zie boven, n°s 44-45) of aan het verstrekken van een dienst (zie boven, n°s 46-52);
- 4) hetzij aan voortverkopers in 't groot of in 't klein (zie boven, n° 53) hetzij aan het publiek (zie boven, n°s 54-56).

150. — 2. Het aanbieden aan voortverkopers in 't groot of in 't klein van premies onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens, verbonden aan het

verkopten van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst (art. 2, eerste lid van het K.B. van 13 jan. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf:

- 1) het aanbieden (zie boven, n^{rs} 33-36);
- 2) aan voortverkopers in 't groot of in 't klein (zie boven, n° 53);
- 3) van premies (zie boven, n° 110) onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 112);
- 4) verbonden (zie boven, n^{rs} 38-40) aan het verkopen (zie boven, n^{rs} 41-43) van een voorwerp (zie boven, n^{rs} 44-45) of aan het verstrekken van een dienst (zie boven, n^{rs} 46-52).

151. — 3. Het aanbieden aan het publiek van premies, onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens, verbonden aan het verkopen van een voorwerp of aan het verstrekken van een dienst, zonder dat de zegel, het verzamelboekje, de coupon of het penningteken de vermelding draagt van de vertegenwoordigde waarde (art. 2, tweede lid van het K.B. van 13 jan. 1935), of/en zonder dat de koper de keus heeft, ofwel de premie te verwerven ofwel in speciën te ontvangen het bedrag der zegels, coupons of penningtekens, dat met deze premie overeenkomt (art. 2, derde lid van hetzelfde K.B.) of/en zonder dat de aanbieder daartoe de voorafgaande toelating verkregen heeft van de minister van economische zaken (art. 1 van het K.B. van 26 febr. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf:

- 1) het aanbieden (zie boven, n^{rs} 33-36);
- 2) aan het publiek (zie boven, n^{rs} 54-56);
- 3) van premies (zie boven, n° 110), onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 112);
- 4) verbonden (zie boven, n^{rs} 38-40) aan het verkopen (zie boven, n^{rs} 41-43) van een voorwerp (zie boven, n^{rs} 44-45) of aan het verstrekken van een dienst (zie boven, n^{rs} 46-52);
- 5) zonder dat de zegel, het verzamelboekje, de coupon of het penningteken de vermelding draagt van de vertegenwoordigde waarde (zie boven, n° 118);
- of/en zonder dat de koper de keus heeft ofwel de premie te verwerven ofwel in speciën te ontvangen het bedrag der zegels, coupons of penningtekens, dat met deze premie overeenkomt (zie boven, n° 119);
- of/en zonder dat de aanbieder daartoe de voorafgaande toelating verkregen heeft van de minister van economische zaken (zie boven, n^{rs} 128-137).

152. — 4. Het aanbieden aan het publiek van premies, onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens verbonden aan de verkoop van deegwaren (art. 1 van het K.B. van 4 nov. 1955).

Bestanddelen van het misdrijf:

- 1) het aanbieden (zie boven, n^{rs} 33-36);
- 2) aan het publiek (zie boven, n^{rs} 54-56);
- 3) van premies (zie boven, n° 110), onder de vorm van zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 112);
- 4) verbonden (zie boven, n^{rs} 38-40) aan de verkoop van deegwaren (zie boven, n° 127).

153. — 5. Het niet bijhouden of het niet overeenkomstig de reglementering opstellen van een bijzondere boekhouding door

iemand, die de toelating bekomen heeft tot het drijven van handel in zegels, coupons of penningtekens (art. 1 en 2 van het K.B. van 12 nov. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf :

1) het niet bijhouden of het niet overeenkomstig de reglementering opstellen van een bijzondere boekhouding omtrent de in omloop gebrachte zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 140) ;

2) door iemand, die de toelating bekomen heeft om handel te drijven in zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 138).

154. — 6. Het niet waarborgen van het goed verloop der handelsverrichtingen, op de wijze door de reglementering voorzien, of het onvoldoende waarborgen of het niet aanvullen van deze waarborg door iemand die handel drijft in zegels, coupons of penningtekens (art. 3, 4 en 5 van het K.B. van 12 nov. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf :

1) het niet waarborgen op de door de reglementering voorziene wijze van het goed verloop der handelsverrichtingen, of het onvoldoende waarborgen of het niet aanvullen van deze waarborg (zie boven, n° 141) ;

2) door iemand, die handel drijft in zegels, coupons of penningtekens (zie boven, n° 138).

155. — 7. Het weigeren aan de ambtenaren en agenten van de administratie van het middenstandswezen, afgevaardigd door de minister van economische zaken de bijzondere boekhouding na te zien, door een persoon aan wie de toelating werd verleend tot het in omloop brengen van zegels, coupons of penningtekens (art. 6 van het K.B. van 26 nov. 1935).

Bestanddelen van het misdrijf :

1) het weigeren de bijzondere boekhouding na te zien aan de door de minister van economische zaken afgevaardigde ambtenaren en agenten (zie boven, n° 142) ;

2) door iemand die de toelating kreeg zegels, coupons of penningtekens in omloop te brengen (zie boven, n° 138).

AFDELING II. — *Formeelrechtelijk aspect.*

156. — Het koninklijk besluit van 12 november 1935, tot inrichting van de controle met het oog op de toepassing van de koninklijke besluiten houdende beperking en reglementering van de verkoop met premies (dat dus van dezelfde datum is als het K.B. getroffen in uitvoering van art. 4 van het K.B. van 13 jan. 1935 ; — zie boven, n^{rs} 138 en volg.) voorziet bijzondere opzoekingsbevoegdheden ten gunste van bepaalde agenten. Artikel 1 van dit K.B. bepaalt : « Zonder dat wordt te kort gedaan aan de ambtsbevoegdheid van officieren der gerechtelijke politie, worden speciaal belast met de ten uitvoerlegging van het koninklijk besluit n° 61 van 13 januari 1935 en van de besluiten krachtens dit besluit of voor de uitvoering ervan getroffen, de inspecteurs en controleurs van de administratie van het middenstandswezen ».

Reeds vroeger werd gewezen op de speciale bevoegdheden toegekend aan ambtenaren en agenten van de administratie van het middenstandswezen, afgevaardigd door

de minister van economische zaken om — steeds zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheid van de officieren van de gerechtelijke politie — de bijzondere boekhouding na te zien van personen gemachtigd zegels, coupons of penningtekens in omloop te brengen (zie boven, n° 142). Hier integendeel gaat het over een algemene bevoegdheid aan de inspecteurs en controleurs van deze administratie gegeven om alle inbreuken op de besproken reglementering op te sporen en vast te stellen.

Ook in Nederland werden speciale ambtenaren aangewezen en belast met de opsporing van overtreding van de wet Beperking cadeaustelsel (Beschikking van de minister van justitie van 14 febr. 1957; — *Nederlandse Staatswetten*, n° 116, 57).

Hetzelfde artikel vervolgt: « De door hen opgemaakte processen-verbaal om de inbreuken op de bepalingen van voormelde besluiten vast te stellen, hebben rechtskracht tot bewijs van het tegenovergestelde; afschrift ervan wordt gestuurd aan de inbreukmaker binnen de 15 dagen » (vgl. art. 9 van het K.B. van 28 nov. 1939, waarbij het toezicht op de leurhandel wordt georganiseerd; — Tw. *Leurhandel*, n° 125, blz. 68).

Dit artikel moet als volgt worden geïnterpreteerd. Normaal hebben processen-verbaal slechts de waarde van gewone inlichtingen. In sommige gevallen, zoals hier, kan de wet nochtans bepalen dat zij zullen gelden tot het tegenbewijs geleverd wordt. Dit tegenbewijs kan dan aangebracht worden met behulp van alle middelen (Braas, *Précis de procédure pénale*, 1950, I, n°s 368-369, blz. 292 en volg.).

De wet bepaalt echter dat een afschrift van het proces-verbaal moet gestuurd worden aan de inbreukmaker en dit binnen de 15 dagen. Wat gebeurt er wanneer geen afschrift gestuurd werd of slechts na de voorziene termijn? Brengt dit de nietigheid van het proces-verbaal mee?

Artikel 4 van de wet van 1 augustus 1899 op het vervoer, houdt een gelijkaardige bepaling in. Inderdaad de processen-verbaal opgemaakt door de bevoegde ambtenaren, leveren ook daar volledig bewijs der vastgestelde misdrijven zolang het tegendeel niet bewezen is. Het artikel vervolgt: « Een afschrift van deze processen-verbaal wordt aan de overtreders gestuurd binnen de achtenveertig uren, na vaststelling der misdrijven ». Welnu door het hof van verbreking werd reeds herhaaldelijk beslist dat genoemde processen-verbaal slechts bewijskracht hebben tot bewijs van het tegendeel, wanneer afschrift ervan werd gestuurd binnen de 48 uren (Verbr., 17 maart 1952, *R.D.P.*, 1951-1952, 968; — Verbr. 26 oktober 1932, *Pas.*, 1932, I, 282).

Zoniet zullen deze processen-verbaal slechts de waarde hebben van gewone inlichtingen, overeenkomstig de algemene regel. Ongetwijfeld kan deze rechtsregel, gevestigd door het hof van verbreking ook hier toegepast worden.

De termijn van 15 dagen moet gerekend worden vanaf de vaststelling van het misdrijf.

HOOFDSTUK II

Burgerlijke sancties

157. — Het spreekt vanzelf dat elkeen die schade geleden heeft ingevolge een handeling verricht in strijd met de reglementering op de verkoop met premies, een vordering tot schadevergoeding kan instellen op grond van artikel 1382 B.W.

Het voordeel van deze vordering is zeker niet beperkt, hetzij tot de verbruikers hetzij tot de concurrenten, naargelang men van mening is dat de reglementering strekt tot de bescherming van de belangen van één dezer groepen. De theorie der relatieve onrechtmatigheid wordt in ons recht inderdaad algemeen verworpen (zie Tw. *Schade en Schadeloosstelling*, n^{rs} 19-21, blz. 71 en volgende).

Wat betreft de aanspraak op schadeloosstelling in hoofde van belangen-groeperingen, zie Tw. *Schade en Schadeloosstelling*, n^{rs} 749 en volg.

158. — Veel minder zeker is het of een vordering tot ophouden kan ingesteld worden op grond van het koninklijk besluit n^r 55 van 23 december 1934, tegen handelingen, die in strijd zijn met de reglementering op de verkoop met premies.

Vooraf dient reeds opgemerkt te worden dat wanneer het voordeel van dit koninklijk besluit ook ter zake kan ingeroepen worden, dit dan ongetwijfeld alleen kan gebeuren door concurrenten (handelaars of fabrikanten) en niet door verbruikers. Dit wordt inderdaad algemeen aanvaard (Frédéricq, II, 1947, n^r 135, blz. 199). Aan de andere kant kan ook een vereniging van handelaars of industriëlen de vordering tot ophouding instellen, op voorwaarde dat zij de rechtspersoonlijkheid bezit (art. 1, K.B. n^r 55).

Princiepief verzet niets zich tegen de toepassing van het koninklijk besluit n^r 55. Inderdaad artikel 1 laat de vordering toe tegen elke daad die strijdig is met de eerlijke gebruiken inzake handel en nijverheid en die de cliënteel of het concurrentievermogen van een concurrent aantast of poogt aan te tasten. Artikel 2 bevat dan weliswaar een opsomming van ongeoorloofde handelingen, maar deze opsomming wordt geacht exemplatief te zijn (Frédéricq, *o.c.*, n^r 86, blz. 138). Welnu vermits de toepassing van het premiestelsel beschouwd wordt als een verstoring van de normale voorwaarden van mededinging (zie boven, n^r 2), zou dus een bevel tot ophouding vanwege de bevoegde rechter, namelijk de voorzitter van de rechtbank van koop-handel, moeten kunnen bekomen worden om ook aan deze ongeoorloofde praktijk een einde te maken.

De toestand is nochtans meer ingewikkeld. Inderdaad het gaat hier *in casu* over handelingen waarvoor reeds straffen werden uitgesproken. Komen ook deze handelingen in aanmerking ?

Om de draagwijdte van het probleem beter te begrijpen, moet nog aangestipt worden, enerzijds dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel, anders dan in kortgeding, definitief uitmaakt of een bepaalde handeling in strijd is met de eerlijke gebruiken van de handel, zodat de rechtbank, die zich nadien moet uitspreken over de vordering tot schadevergoeding door deze uitspraak (eventueel aangevochten in beroep) zal gebonden zijn : zij zal alleen het bedrag der vergoeding kunnen vaststellen : anderzijds dat het niet opvolgen van het door de voorzitter gegeven gerechtelijk bevel (*injunction*), aanleiding kan geven tot strafrechtelijke vervolging (art. 4 K.B. n° 55).

Door de dienaangaande schaarse rechtspraak en rechtsleer wordt het probleem in de negatieve zin opgelost (zie D'Haenens J., *Onrechtmatige mededinging door strafbare inbreuk — Bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van Koophandel*?, R.W., 1954-55, 209-214 en het er aangehaalde vonnis van de rechtbank van koophandel te Brussel van 17 maart 1953, *Jur. Comm. Brux.*, 1953, blz. 332, naast de buitenlandse rechtspraak).

De reden hiervan is : vermits er reeds een strafrechtelijke sanctie bestaat, is het koninklijk besluit van 23 december 1934, welks doel het juist is voor de ongeoorloofde daden van mededinging straffen voor te schrijven, overbodig.

Ten aanzien van de gelijkaardige *Unterlassungs*procedure, die in het Zwitserse recht bestaat, liet Boehmer nochtans ten voordele van de aanwending van deze procedure tegen reeds strafrechtelijk beteugelde misdrijven, het volgende argument gelden : de bestaansreden der vordering tot ophouding is niet alleen straffen te voorzien tegen ongeoorloofde mededingingsdaden maar ook : « erwartete konkrete Rechtsverletzung einer bestimmten Person durch konkrete, an diese allein gerichtete Strafdrohung vorzubeugen. Gerade darin, in der schnellen und rechtzeitigen Verhinderung drohender bestimmten konkreten Unrechtshandlungen, liegt der eigentliche Sinn und Zweck der Unterlassungsklage (Boehmer, *Grundlagen der bürgerliche Rechtsordnung*, Tübingen, 1950, blz. 46 en 47, geciteerd naar D'Haenens, J., *l.c.*).

Dit argument kan ook in ons recht aangewend worden. De eigenlijke reden der vordering tot ophouding geregeld door het koninklijk besluit n° 55 van 23 december 1934, ligt in het organiseren van een vlug en weinig kostelijk middel om ongeoorloofde mededingingsdaden te voorkomen of minstens *stante pede* aan de aldus in het leven geroepen toestand een einde te maken (Frédéricq, *l.c.*, n° 131, blz. 194). Vanuit dit standpunt gezien zou deze vordering ook hier op haar plaats zijn.

TITEL V

OVERGANGSBEPALINGEN

159. — Volledigheidshalve volgt hierna de tekst van de overgangsbepalingen. Deze overgangsperiode is nu natuurlijk reeds lang verstreken, zodat de ganse reglementering van toepassing is.

Artikel 6 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 bepaalde :

1. De verkoop met rechtstreekse premies is verboden vanaf 1 april 1935. Nochtans ter gelegenheid van de verkoop van koopwaren van allereerste noodzakelijkheid (zie boven, n° 124), kan het aanbod van rechtstreekse premies door de Koning reeds verboden worden vanaf 1 februari van datzelfde jaar.

Het koninklijk besluit n° 154 van 18 maart 1935, verving de datum van 1 april door 1 juli 1935 (art. 1).

2. De verkoop met premies voorgesteld door zegels, coupons of penningtekens is van 1 juli 1935 onderworpen aan de reglementering voorzien bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 (zie boven, n° 115 en volg.). Nochtans hier weer kan het aanbod van dergelijke premies ter gelegenheid van de verkoop van koopwaren van allereerste noodzakelijkheid (zie boven, n° 124) door de Koning verboden worden vanaf 1 februari 1935 overeenkomstig artikel 3 van datzelfde koninklijk besluit.

De reglementering van artikel 2 van het koninklijk besluit van 13 januari 1935 bracht nochtans grote onkosten mee ingevolge het herdrukken der premiezegels. Om deze onkosten te vermijden bepaalde het koninklijk besluit van 30 juni 1935 dat het zou toegelaten zijn tussen 1 juli 1935 en 1 januari 1936 zegels in omloop te brengen zonder waardevermelding, op voorwaarde dat deze zegels zouden bestemd zijn om aangebracht te worden in een verzamelboekje dat melding draagt van het aantal en van de gezamenlijke waarde der zegels die het moet bevatten. Bij het verstrijken van deze periode zouden inderdaad de stocks gedrukte zegels meestal uitgeput zijn.

Tenslotte dient nog verwezen te worden naar de overgangsbepalingen verbonden aan het koninklijk besluit van 4 november 1935 waarbij het aanbod van premiezegels bij de verkoop van deegwaren verboden wordt. Dit koninklijk besluit werd uitgevoerd door het ministerieel besluit van 29 november 1935 (zie boven, n° 127).
